

VREME

21. april 2011.

broj 1059

**Presuda hrvatskim
generalima
Gotovina
i patriotski kič**

A large, close-up photograph of Tomislav Nikolić, a man with grey hair, wearing a white shirt and a dark tie. He is looking upwards and to the right with a serious expression. The background is a deep red color.

STRASNA SEDMICA TOMISLAVA NIKOLIĆA

EUNET ADSL

NAJBOJE

INTERNETA

EUnet
NajBoje Interneta

EUnet d.o.o | Dubrovačka 35/III, 11000 Beograd
0800 300 400 | Tel: 011 330 56 55 | prodaja@EUnet.rs | www.EUnet.rs

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Čirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasijević,
Aleksandar Anđić (foto@vreme.com),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Čirić, Jovan Dulović,
Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),
Andrej Ivanji (svet@vreme.com),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,
Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić (medjuvreme@vreme.com),
Zoran Majdin, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Ana Radić,
Saša Rakezić (strip@vreme.com),
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com)
Jelena Mrda (foto@vreme.com)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović,
Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,
Slobodan Tasić; **korektori:** Stanica
Milošević, Marija Halupka;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,
Ivana Smolović; **daktograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje

http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

(prodaja@vreme.com)
Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 **Zoom:** Gladovanje i radovanje

10 **Politika i štrajk gladu:**

Strasna sedmica Tomislava Nikolića

13 **Srpska politika u očima stranaca:**

Kod nas toga nema

16 **SNS u akciji:** Podrška iz ustaničkog Valjeva

17 **Štrajkovi gladu:** Gandi, Đilas, Vuk

22 **Ko leči Tomislava Nikolića:** Bolnica na kraju grada

24 Vlada Srbije: Aduti privredne politike

26 **Lični stav – Neven Cvetičanin:**

Politika u bezvazdušnom prostoru

28 **Nuspojave:** Knjiga puta bez vrline

29 **Vreme Beograda:** Akademski zalag za budućnost

37 **Lisica i ždral:** Protestna nota

38 **Ljudi i žabe**

KULTURA

40 Dodela Evropske nagrade za pozorište:

Olimp pozorišnih bogova

42 **Intervju:** Slavko Krunic, slikar

45 **Knjige:** „1Q84“, Haruki Murakami

47 **Igranka za stari ljudi svet:** Zemaljski dani teku

51 **TV manijak:** Promašene paralele

SVET

52 **Hrvatska:** Slučaj Gotovine i patriotski kič

56 **Nemačka:** Pad i uspon Partije zelenih

60 **Egipat:** Otimači skrivenih milijardi

62 **Srpsko-evropska posla:**

Geografsko poreklo restriktivnih zakona

63 **Meridijani**

MOZAIK

64 **Nuklearne katastrofe:**

Život pod stigmom Černobilja

67 **Japanska industrija posle cunami:**

Cena postaje skuplja

68 Feljton: Poglavlje iz knjige

„Ne nadajte se da ćete se rešiti knjiga“

74 **Pošta**

76 **Strip:** Istanbul

78 **Vreme uživanja:** Životinjsko carstvo

Kako su parlamentarni izbori već na vidiku, postavlja se pitanje da li Vlada Srbije u finišu

svoga mandata još može nešto realno učiniti za izvlačenje zemlje iz zabrinjavajuće privredne letargije, nešto što neće biti samo predizborno stranačko nadgornjavanje i slikanje na gradilištima

Piše: Dimitrije Boarov

Dodela Evropske nagrade za pozorište, koja je ove godine upriličena u Sankt Peterburgu, zaista je prava pozorišna olimpijada, na kojoj je moguće na nekoliko dana zaboraviti na sve nedaće, kao u antici, i baviti se pozorištem, na sceni, u amfiteatru, na akademijama, u pres centru...

Piše: Dragana Bošković

U izdanju "Gradca" nedavno je izašla iz štampe zanimljiva knjiga pod naslovom

"Ne nadajte se da ćete se rešiti knjiga". Uz dozvolu izdavača, "Vreme" u ovom broju prenosi jedno poglavlje iz ove knjige
Preveo: Miodrag Marković

Na naslovnoj strani: Tomislav Nikolić
Foto: Danilo Peternek / Tanjug

Na nedelji mode u Milanu manekenka pokazuje kreaciju Nikole Bole, napravljenu od Svarovski kristala. Bole je dizajnirao ukupno 15 skulptura od kristala.

Foto: Alessandro Garofalo / Reuters

21/04/11 - 27/04/11									
prognoza vremena									
min°C	max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda	
Beograd	11 24	12 25	12 24	11 24	10 23	9 21	9 22		
Vojvodina	8 24	9 25	10 24	10 24	8 23	7 22	6 22		
centralna i južna Srbija	6 23	6 24	8 25	8 25	9 23	7 21	5 22		

Biće većinom **povoljna** biometeorološka situacija što će uticati na izostanak uobičajenih tegoba kod većine meteoropata. Hronični bolesnici treba da se prodržavaju terapije, a osobe sa **polenskom alergijom** mogu imati prve **probleme** usled cvetanja pojedinih biljaka.

YTONG®

I LETI I ZIMI
IDEALAN TERMOBLOK

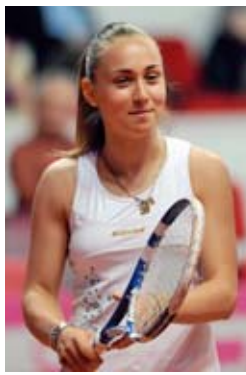
broj nedelje
333.000

U toku marta, dug Srbije svakog dana rastao je za 333.000 evra. Ukupna dugovanja dostigla su iznos od 12,69 milijardi evra i čine 39,8 odsto bruto domaćeg proizvoda.

lik i delo

Aleksandra Krunic

Malo tenisko čudo

Rođena: 15. marta 1993. godine u Moskvi, gde se njena porodica doselila iz Srbije godinu dana ranije. Uz oca Branislava i majku Ivanu ima i sestru Anastasiju.

Igra: Desnom rukom.

Visoka: 165 cm.

Karijera: Počela da igra tenis sa sedam godina u teniskoj školi "Spartak" iz Moskve. Tu su trenirale i Ana Kurnjikova, Anastasija Miškina, Marat Safin itd. Kao juniorka osvojila je šest ITF (International Tennis Federation) titula, učestvovala na otvorenim prvenstvima Australije, Francuske, SAD i na Vimbldonu. Profesionalac je od 2008.

Skor: Iza sebe ima 59 pobeda i 30 poraza. Do sada je zaradila 34.100 dolara. Za reprezentaciju Srbije nastupa od aprila 2009, kada je sa Anom Ivanović pobedila Španiju u rezultatski nevažnom dubl meču. Oktobra prošle godine je bila 213. igračica sveta, što joj je i najbolji uspeh u karijeri. Danas je 290. na WTA listi.

Federejšn kup: Koliko joj je u februaru 2009. značio poziv Teniskog saveza: "Mislim da je svakoj mladoj igračici želja da trenira sa Anom (Ivanović) i Jelenom (Janković). Ja nemam plasman na WTA listi, ali sam dobila priliku da budem uz FED kup tim i veoma sam zahvalna Savezu zbog poziva. To će biti dobro iskustvo za mene i nadam se da ću za nekoliko godina dobiti poziv i da branim boje Srbije."

Dubl s Jelenom: U julu 2010, pred turnir u Portorožu (Slovenia open): "Imam veliku podršku od Jelene (Janković), kako na terenu tako i van njega, družimo se, šalimo, smejemo... I kad pogrešim na terenu, ona me bodri i kaže mi 'Nema problema, idemo dalje'. Sve se više navikavam na nju na terenu i na tempo kojim igraju teniserke ovde. Očekujem da ću u polufinalu pokazati još bolju igru. Smatram da uz osmeh, dobru komunikaciju i sjajnu atmosferu možemo do finala."

O atmosferi i timu: "U ekipnim takmičenjima može da presudi i najmanja sitnica. Na primer, ako ja popijem sve sokove u svlačionici, a ne stignem da pobeegnem odatle pre nego što dođe Bojana (Jovanovski), pa Jelena mora da nas razdvaja i zakasni na meč. Šalim se, naravno. Ali zaista je u ekipi vrlo bitno psihološko stanje igračica, topla atmosfera, podrška. Mi sa tim nikada nismo imale problema, uvek je atmosfera da bolja ne može biti."

O mestu, Novi Sad: "Beograd se verovatno zasitio tenisa. Ovde mi se mnogo svidelo navijanje i atmosfera. Mnogi ljudi su me stojeći pozdravili prilikom dobijanja nekih poena i zbog toga mi je jako krivo što nisam dobila meč."

O mestu, Bratislava: "Ne verujem da ću igrati, ali sam tu kad god budem zatrebala ekipi. Mislim da imamo sve šanse da završimo duel već u singlu."

I još: "Moja očekivanja su, kao i uvek, optimistična. Kakva bih ja bila timska igračica sa pesimističnim očekivanjima? Pa, selektor bi me odmah izbacio iz ekipe."

Posle pobede: "Stvarno ne mogu da vam opišem kako se osećam, dođe mi da skočim u Dunav od sreće."

Danijela Hantuhova: "Ovo je sramota. Žao mi je naših navijača. Ne mogu da verujem da su nas savladale Jelena Janković i Aleksandra Krunic, koja je daleko manje poznata od Ane Ivanović. Bila sam ubeđena da ćemo dobiti meč kada sam videla ko će nam biti rivalke. Ali, izgleda da je ipak Jelena bila mnogo svežija jer nije igrala prvi dan."

Poruka: "Htela bih da zahvalim Jeleni na velikom srcu: ona uvek igra najbolje što može, čak i više kada igra za Srbiju, i da joj kažem da je volim." MIRKO RUDIĆ

novogovor

Ikona

Novak Đoković postao je sportska ikona.

To je svež primer novinarskog novogovora. Mada se, možda je suviše приметiti, mediji uzdržavaju od puštanja i ponavljanja ocene da su Boris Tadić ili Dragan Đilas ili Vojislav Šešelj ikone, na isti način. Na čekanju je i još nedovršena, mnogo premazivana i rukotvorena ili nerukotvorena ikona Zorana Đinđića.

A otkud sama reč ikona. Šta kaže internet?

Eikon dolazi iz protoindoevropskog weik- bez nekog jasnog značenja do grčkog, u kom je to reč za figuru, lik, sličnost, portret. I za sliku u ogledalu, odraz, opis lika, privid nekoga (fantom), obrazac ili šemu, arhetip...

Drugi rečnici kažu da je to prizor, slika, simbol ili prikaz nekog verskog sadržaja, religiozna slika na drvetu, osoba ili stvar koja nešto prikazuje.

Ikona je, takođe, i sličica (ikonica) na kompjuterskim ekranima, ono malo na šta "kliknete" da biste nešto uradili. Teško je objasniti kako su hrišćanske ikone postale ikonice, sličice na ekranima. Na primer: ispod kandila ikona Svetog Đorđa koji ubija aždaju, a na ekranu ikonica ubice aždaje u reklamama antivirusnog programa.

To je, može biti, posledica ikoničnosti nekih likova/tema ili prepoznavanja njihove slikovitosti u reklamama...

Pa smo dobili i ikoničnost nekog ili nečeg, lika ili situacije.

U vreme ratova za konačnu pobedu hrišćanstva vođeni su i oni ratovi oko toga da li se sin božji, sveci i ostala bulumenta mogu likom prikazivati, ili ne. Pobedili su protagonisti svetih postera.

Tako je ikona Majke božje postala Madona. A na drugoj strani sveta – ovde kod nas, međutim – ima nešto drugo? Prigušeno svetlo kandila toplim svetlom obasjava našu veru, pravoslavlje, slavu, tradiciju i ostalo... Glupost.

Ikona je slika. A na njoj babin sveti Stevan, pa moj Mao, pa moj Tito, pa naš Če, pa Šarlot Rempling i pre nje Ava Gardner, pa da ne pominjem još neke lepe žene i devojke. A sve nerukotvorene.

ALEKSANDAR ĆIRIĆ

Hej, haj, brigade

Hakeri, odnosno krakeri kako se to tačnije kaže, oborili su prošle nedelje sajt odeljenja za visokotehnološki kriminal. Neki mediji su teško skrivali oduševljenje, internet forumi bili su uglavnom puni divljenja i pohvala. Koji dan kasnije, mada drugim povodom, oboren je sajt SPS-a. Ovoga puta oduševljenje je iskazala opozicija, tačnije jedan njen deo.

Obaranje sajtova popularna je i cenjena disciplina u Srbiji. To mu dođe kao otimanje brigadne zastave na omladinskoj radnoj akciji osamdesetih godina prošlog veka, dakle, velika sramota. Samo po sebi, inače, to nije neki uspeh, još manja je vajda ako je uopšte ima. Najčešće stradaju sajtovi koji su slabo zaštićeni, a slabo su zaštićeni jer su suštinski nebitni. Kao, na primer, sajt odeljenja za visokotehnološki kriminal. Jeste li se ikada zapitali zašto nikome ne pada na pamet da odžepari policajca u stanici? Jednostavno, nema tako budalastih lopova, jer znaju da su ti novčanici uglavnom prazni, a džeparenje bi izazvalo preteranu reakciju. Ne zbog štete, već zbog podsmevanja.

Isto je i sa sajtom www.begrad.vtk.jt.rs koji pati oboren već sedam dana. Sajt nije nešto posebno branjen jer se na njemu nisu nalazili neki vredni podaci. Tek informacije o tome šta je to visokotehnološki kriminal. Sada smo uskraćeni za tu pamet, pa moramo da se raspitamo na drugim mestima na internetu. I to je sve. Nikakva korist, nikakva šteta, samo malo blamiranja.

I pretnji zatvorom od pet godina za prekršioca na jedinoj aktivnoj stranici na sajtu, što je takođe suvišno.

Nešto sasvim drugo bilo bi da je neki kraker upao u sajt neke banke, dakle dobro branjenu lokaciju, zaštićenu komplikovanim šiframa i drugim oblicima mrežne zaštite. Zato se takvi sajtovi teško obaraju, a i motivacija uljeza nije da se razmeće okolo, već da nešto proba da ušćari, tačnije opljačka.

Sajt SPS-a takođe nije neki kapitalac. Ne spada u one posećenije, bolje rečeno ovaj upad doneo mu je mnoštvo neočekivanih poseta. I oni koji ga inače ne posećuju poleteli su da vide šta su krakeri izmenili, generišući mu lepu posetu.

Sve u svemu, navedeni primeri pokazuju koliko je ova aktivnost uzaludna, besmislena i beznačajna. Oboreni sajtovi gotovo uopšte nisu čuvani, ko ih je ulupao nije morao da bude nikakav majstor. To je komplikovano koliko i obijanje juga, dakle od alata vam je potrebna viljuška, od znanja razumevanje poluge, i to ne školsko već empirijsko.

Ono što zabrinjava je izjava zamenika predsednika SNS-a, stranke čije su aktiviste verovatno pogrešno optužili za ove akcije, pre svega za obaranje SPS-ovog sajta i postavljanje pronaprednjačke političke parole na mesto naslovne strane. Zamenik je opovrgao da su to radili "njegovi", ali je dodao da bi aktere rado odveo na piće. Gde bi se verovatno međusobno dičili time što u životu nisu uradili ništa konstruktivno, ali nema te igracke koju ne umeju da razbiju. I kad hoće i kad neće.

PISTA

Glumica o manekenkama

Nаша velika glumica Svetlana Bojković našla se nedavno pod reflektorima, ali ovaj put kao manekenka. U okviru Fešn selekšna održana je revija inspirisana francuskim filmskim glumicama na kojoj je Svetlana Bojković nosila haljinu koju je za nju kreirala Valentina Obradović. Haljina je bila inspirisana likom i delom Katrin Denev. O tome kakva je razlika između glumačkog i manekenskog posla, Svetlana Bojković kaže: "Izlazite pred publiku koja vas pozdravlja aplauzom i sve je to praćeno muzikom. Može se reći

da taj deo podseća na pozorišnu predstavu. Međutim, ono što se događa u bekstejdzu ne liči na ono na šta sam ja navikla. Tamo smo svi zajedno, šminkaju nas jednu za drugom, bučno je i gužva je. Ja u pozorištu imam svoju garderobu i šminkerka je tu samo zbog mene. Nosila sam samo jednu haljinu, ali manekenke moraju da ih promene nekoliko tokom revije i mislim da to nije tako jednostavno. Nije manekenkama lako, gluma je ipak gospodski posao."

V. STOŠIĆ

lgbt
sos
(011)
3290 846
utorak i četvrtak 19-22h

Kako su Terazije postale ulica

Oni koji rešavaju ukrštene reči znaju da na pitanje koji je centralni beogradski trg kao odgovor treba upisati Terazije. Ukoliko stranci koji dolaze u Beograd požele da se informišu o našem glavnom gradu saznaće na engleskoj Vikipediji da su Terazije *central square*, što znači da i urednici ove elektronske enciklopedije misle da su Terazije trg. Međutim, tako ne misle u Sekretarijatu za komunalne i stambene poslove Beograda. U akciji obeležavanje ulica, na Terazijama su postavljene nove table na kojima piše "Ulica Terazije". Nove table pokazuju da je ostvarena stara ideja Mire

Marković o preimenovanju Terazija u ulicu. Naime, kada je devedesetih godina opozicija koja je bila na vlasti u Beogradu odlučila da Ulici maršala Tita vrati staro ime, predsednici JUL-a se nije dopalo da se skupština nalazi u Ulici kralja Milana. Tada se pojavio predlog da se "Terazije produže do Slavije". Ovo je izazvalo podsmešljive komentare opozicije da svi Beograđani znaju da su Terazije trg, posle čega je ovaj predlog povučen i pronađeno je solomonsko rešenje – Ulica srpskih vladara. Nove table predstavljaju povratak u prošlost po još jednom detalju. Pored

foto: M. Milenković

ćiriličnog naziva, Ulica Terazije piše i latinicom. Prema objašnjenju Sekretarijata, ovo je učinjeno da bi se strancima omogućilo da se lakše snalaze. Da je napisano "street" to bi bilo razumljivo, ali pošto to nije tako, nove table podsećaju na legendarni plakat

dobrodošlice strancima iz osamdesetih godina na kome je pisalo "Welcome to Beograd". U ono doba to je izazvalo oštre kritike da su se autori plakata držali načela "govori srpski da te ceo svet razume".

VLADAN STOŠIĆ

novi auto kredit bez učešća odobrenje za sat vremena

- grace period i do 12 meseci
- još povoljnije kamatne stope od 9%
- samo do 01. maja

**SOCIETE GENERALE
SRBIJA**

auto
više nije
misaona imenica

0800 111 555
www.societegenerale.rs

Akcija za auto kredite sa specijalnom ponudom traje od 21.03.2011. do 1.05.2011. Posebna pogodnost dobijanja kredita bez učešća važi za kredite u visini do 10.000 EUR. Specijalne kamate od 10% uz EKS od 11.23% za auto kredite indeksirane u EUR sa periodom ročnosti do 84 meseca. Specijalne kamate od 9% uz EKS od 10.49% za auto kredite indeksirane u EUR sa periodom ročnosti do 36 meseci. Grejs period do 12 meseci važi i za kredite indeksirane u evrima i u dinarima. Datum obračuna EKS 18.03.2011.

► zoom

piše: Dragoljub Žarković

Gladovanje i radovanje: Apsurd je u tome što će možda Tomislava Nikolića najviše da košta to što nije išao do kraja. Ljudi vole da neko umre za njih

Ova vlada je čas za tajkune, a onda je protiv njih, čas je za socijalno ugrožene a nikad nije u stanju da im popravi položaj, deklariše se, barem ideološki, kao neko ko podržava srednji sloj građanstva, a mi takvi smo najviše propali

Beko na kraju grada:

Obilazak investicije

U TRENUTKU KADA vam je ovaj broj "Vremena" u rukama sasvim je moguće da iz ruke nekog od božjih izaslanika Tomislav Nikolić prima pričešće, krišticu hleba i kap vina, Isusovo telo i krv, i spasava i sebe i Srbiju od dalje dramatizacije političkog rijalitija koji jeste zaslužena kazna za sve ono što vlast nije učinila, ali je surova kazna zbog toga što se u toj vrsti operete teško prepoznaju pravi interesi ojađenog sveta zabavljenog gotovo četiri dana slatkim jezikom oko toga da li će Toma da umre ili će da preživi.

Recimo da je umro. A nije, niti će. Sergej Lavrov, ruski ministar inostranih poslova, rekao bi, kao što je rekao, da je to "unutrašnja stvar Srbije" i uopšte ne bi pogrešio.

Recimo da Toma preživi, kao što hoće, ali to tek tad postaje naša unutrašnja stvar koja pomalo liči "na pucanje u zdravu nogu" jer, ruku na srce, Nikolić neće dobiti naredne izbore zbog svoje pamei i gladovanja, već zbog tuđe gluposti, prejednosti, neosetljivosti i korumpiranosti, dakle zbog vlade koja se udvara svima, a nikom ne donosi opipljivu korist.

Ova vlada je čas za tajkune, a onda je protiv njih, čas je za socijalno ugrožene a nikad nije u stanju da im popravi položaj, deklariše se, barem ideološki, kao neko ko podržava srednji sloj građanstva, a mi takvi smo najviše propali. Oni, prosto rečeno, moraju da plate cenu široke koalicije preko koje su se dočepali vlasti i moraju, u trenutku izbora, da priznaju neodrživost koncepta po kome će svako da dobije hiljadu evra samo ako ih podrži. Pretvaranje vode u vino uspelo je samo jednom, ako je uspelo, ali biblijski tekstovi slabo pomažu kad krče creva. Ne mislim na Nikolićeva. Ali, pravde radi, valja

reći da uz sva osporavanja i sumnje Nikolićev štrajk uopšte nije glup niti je politički bio bezopasan.

Da je to tako, ne bi ga u "bolnici na kraju grada" posetio Milan Beko, dreždao u hodniku desetak minuta dok ga "inspektor Božović" nije pripustio pacijentu da se ovaj, Beko, uveri da je investicija i dalje stabilna i da jednim okom namiguje glasačima, a drugim okom – investitorima. Ne bih Beku ništa zamerio. Kad sam ja platio renoviranje stana, svaki dan sam obilazio majstore.

Taktičke igre:

Kofa vode po svakoj glavi

APSURD JE u tome što će možda Nikolića najviše da košta to što nije išao do kraja. Ljudi vole da neko umre za njih. Nikolić se ponudio pa odustao.

Dodajmo tome da je povod za radikalni štrajk suviše mali, pa će biti da se tu krije neka druga taktička igra. Sigurno je da Nikolić misli da ga ovaj poduhvat učvršćuje u glasačkom telu kao političara kome je opšte dobro važnije od ličnog, što nije nevažno u danima kada se stvara pretežno narodno uverenje da ovi što su na vlasti misle samo na sebe, svoj džep i stomak.

Narod, inače, voli mučenike, posebno kad ih uz sendvič i pivo gleda na televiziji, ali, zapitaće se neko da ovo nije malo prerano, s obzirom na izborni tajming pa sve da bude i po Nikolićevoj volji, odnosno da izbori budu 18. decembra ove godine.

Za osam meseci, kao što sam već pisao, iz pamćenja izblede i krupniji događaji, život nametne druge teme i teško će biti sadašnje podvižništvo, ako je uopšte o tome reč, pretvoriti u opipljiv glasački kapital.

foto: A. Anđić

Ima onih koji tvrde da je ovaj štrajk namenski, ali u drugom pravcu. Nikolića verovatno pre izbora čeka suočavanje s povratnikom na veliku scenu, Vojislavom Šešeljom, pa štrajkom učvršćuje lidersku poziciju u dosta amorfnom biračkom telu koje će se kolebati između njih dvojice.

Osim u političkom smislu, beznačajne razlike oko datuma održavanja izbora, ne vidi se jasna razlika između političkih programa i konkretnih pozicija SNS-a i Demokratske stranke. I jedni i drugi su, kako je primetio Đorđe Vukadinović, za ulazak u EU, saradnju sa Haškim tribunalom, razgovore sa Prištinom... Oba takmaca za vlast se u spoljnoj politici oslanjaju na ista "četiri stuba", a sve češće se, dodajem ja, sreću po avionima koji lete za Brisel i tamošnjim kancelarijama, baš kao i predvorjima ambasada značajnih sila.

Jedino je sigurno, kako sada stvari stoje, da izbori neće biti baš 18. decembra jer bi to bila Tadićeva kapitulacija u jednoj dosta prozaičnoj i suštinski nevažnoj igri, što bi se moglo odraziti na njegov rejting i imati posledica i na predsedničke izbore koji će se održati 2013. godine.

Gladovanje do smrti definitivno je suprotno Nikolićevoj ideji i veri da bi on, samo da je na vlasti, doneo Srbiji preporod. Ako i dalje u to veruje, trebalo bi odmah da popije čašu vode. To sam napisao prvog dana Nikolićevog odvajanja tela od duha, a u trenutku kad pišem ovaj tekst dodao bih da ima mnogo onih koji nekoliko dana posle tog igrokaza treba da poliju glave kofama hladne vode i da prestanu da minimiziraju moguće posledice ovog načina političke borbe.

Srbija liči na kutiju šibica koju može da upali i manje trenje od štrajka koji baci u zasenak sve druge teme: od nagodbe sa Cecom, preko Cvetkovićevog puta u Vašington i novog kredita, što, usput, jeste jedina dobra ovonedeljna vest, presude Gotovini i ostatku "zločinačke udruge" ili tanjugovske ispovesti Branka Radujka, direktora

Telekoma, koji sad otvoreno, za javnost, tvrdi ono što je pričao od početka, a to je da firmu treba prodati da ne bi sutra vredela još manje nego što danas vredi.

Usisavanje i ispoljavanje:

Tadić i Đilas

U MEĐUVREMENU, VIDELI smo Borisa Tadića, predsednika Srbije, da u Kraljevu usisava nečiji stan, i videli smo Tadića u poseti Nikoliću, što je izazvalo protivrečne reakcije u javnosti. Jedni misle da nije trebalo da obilazi Nikolića, a ja mislim da mu to uopšte nije bilo glupo. Milion i kusur Srba, glasača, podržava Nikolića, a Tadić je predsednik i tim Srbima, mada je fizički nemoguće da svima usisa stan. Ipak, on nije onaj mister Muskulus iz reklame koji vam sredi gajbu dok udarite dlanom o dlan.

Moj prošlonedeljni favorit za ličnost meseca je Dragan Đilas. Ne zato što je preuzeo Košarkaški savez Srbije i nagovorio Dudu Ivkovića da do Olimpijade u Londonu zaokruži selektorski ciklus u srpskoj reprezentaciji, već zbog vrlo ljudske odbrane od nasrtljivosti medija koja meni posebno ide na nerve jer mislim da je pristojnost jedna od malobrojnih i utoliko dragocenijih prednosti u odnosu na mane drugih aktera na javnoj sceni.

U rado slušanoj emisiji Radija B 92 "Kažiprst" voditeljki koja je za služila sve aprilske nagrade grada Beograda, da se ja pitam, rekao je, citiram po sećanju, "ne mašite mi tom rukom, to me jako nervira", a onda malo posle "ne imitirajte Jugoslava Ćosića, ja sam mislio da ste vi ozbiljan novinar", čime je, po mom mišljenju, pogodio u suštinu problema u javnoj komunikaciji: ovde niko nikog ne sluša i insistira se na odgovorima koji se uklapaju u zadatu tezu.

Bilo da je reč o Nikolićevom štrajku ili Tadićevom usisavanju tuđeg stana.

Strasna sedmica

Štrajk glađu i žeđu
Tomislava Nikolića,
političke konfrontacije
pod kontrolom.
Nikolić na infuziji,
Srbija “na čekanju”

Kao što su se godine 1990. borbe vlasti i opozicije vrtle oko parole “prvo ustav pa izbori”, godine 2011. one se vode oko parole “kandidatura, pa izbori”. Te borbe kulminirale su tokom strasne sedmice, poslednje, sedme nedelje časnog posta, koja prethodi Vaskrsu. Ličnost oko koje se vrtela drama je lider naprednjaka Tomislav Nikolić, koji je 16. aprila stupio u štrajk glađu i žeđu da bi iznudio vanredne parlamentarne izbore.

Šta se zapravo zbivalo tokom strasne sedmice leta gospodnjeg 2011?

Opremljeni zastavama Srbije, pištaljkama, slikama Tomislava Nikolića transparentima “Hoćemo izbore”, “Hoćemo naprednu Srbiju”, “Dokle više?”, “Buna protiv dahija”, “Vreme je za promene”, “Lopovi, lopovi”, “Pobeda, pobeda”, “Najjači smo, najjači”, neki i sa kišobranima sa natpisima “Pašće”, simpatizeri SNS-a su se 16. aprila, koji su nazvali “Dan za promene”, razmestili na platou ispred Doma Skupštine Srbije od Trga Nikole Pašića do zgrade Glavne pošte. Po proceni policije, bilo ih je oko 40.000, što bi značilo da se sada okupilo nešto manje pristalica naprednjaka nego na prethodnom mitingu 5. februara, dok su organizatori (Aleksandar Vučić) tvrdili da ih je bilo 120.000. Miting je počeo u 12.45, što su neki

Tomislava Nikolića

SABORCI: A. Vučić i T. Nikolić

Foto: Danilo Peternek ►

Foto: Ivan Šepić

MITING I PONUDA KOJA SE NE MOŽE ODBITI: Pristaše SNS-a i govornici

izveštači tumačili kao znak da su organizatori čekali da se prikupi još sveta.

Jake policijske snage u opremi za razbijanje demonstracija bile su u centru Beograda a oko Skupštine Srbije, Predsedništva, Skupštine grada i RTS-a bila je postavljena ograda.

Lista govornika bila je nešto šira u odnosu na 5. februar i retorika uglavnom usmerena na zahtev za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora: Nebojša Stevanović, Jorgovanka Tabaković, Milanka Karić, član Glavnog odbora PSS-a, Velimir Ilić iz Nove Srbije, predsednik Romske partije Srđan Šajin, profesor Pravnog fakulteta Oliver Antić, sekretar Udruženja paraplegičara Beograda Vukašin Bošković...

U trećem satu mitinga Tomislav Nikolić je saopštio da od jutra u subotu ne uzima vodu i hranu i da se ni po cenu svog zdravlja i života neće povući dok Tadić ne pristane da izbori budu do kraja 2011. godine.

POMERANJE ROKOVA: Na mitingu u februaru naprednjaci su inače zahtevali hitno raspisivanje vanrednih izbora, a potom su tražili da se do 16. marta predsednik Tadić izjasni o raspisivanju izbora jer im treba mesec dana za pripremu mitinga. Oni su tada tražili da izbori budu raspisani u aprilu, a budu održani do juna ove godine. Potom je pominjan oktobar. Posle putovanja u Brisel, naprednjaci su govorili o 18. decembru, kao poslednjem ustupku, pošto bi početkom oktobra Evropska komisija trebalo da usvoji preporuku da Srbija

dobije status kandidata za Evropsku uniju i da odluka u Briselu treba da bude poznata do 15. decembra. To bi značilo da bi demokrate imale potvrdu realizacije svog glavnog strateškog cilja praktično na početku izborne čutnje. Demokrate nisu odgovarale na zahtev naprednjaka jer su očito računale da posle rekonstrukcije vlade mogu da uhvate novi zalet. Nisu htele da pokažu slabost da Nikoliću daju psihološku prednost nekoga ko je iznudio izbore, a možda i sumnjaju da će ostvariti svoj glavni proklamovani evropski cilj...

Ta "evropska mapa puta" je poznata još od 25. oktobra prošle godine, kada je Sr-

koriste nasilje. Ruski ministar spoljnih poslova od koga su naprednjaci možda očekivali neki gest izjavio je da je to unutrašnja stvar prijateljske zemlje, da Rusi prate situaciju s nadom da će se ona razrešiti u okviru zakona.

PONUDA KOJA SE NE ODBIJA: Uoči mitinga Srpske napredne stranke 16. aprila, Aleksandar Vučić najavljuje da će Borisu Tadiću, predsedniku Srbije, ako do tada ne objavi datum izbora, naprednjaci poslati "ponudu koju neće moći da odbije". Danima se po medijima spekulisalo šta to može da znači, pogotovu što političari često ne razmisle o onome šta su rekli. Floskula je inače sinonim za pretnju, a postala

► **Šta će dalje biti? Sudeći po izjavi koja obavezuje predsednika Srbije, parlamentarni izbori će biti vanredni, samo se ne zna kada, posle kandidature, koja možda i nije sigurna. Nastaviće se natezanje**

bija postala kandidat za kandidata na osnovu odluke Saveta ministara Evropske unije da srpski zahtev prosledi Evropskoj komisiji na izradu mišljenja. Evropljani su apelovali da se dotle ne menja vlast u Beogradu. Volfram Mas, ambasador Nemačke u Beogradu, izjavio je na primer da bi vanredni izbori u Srbiji omeli evropske integracije i da je u interesu Srbije da ih odloži što je moguće više, do redovnog termina. Sudeći po jednoj izjavi Aleksandra Vučića, naprednjake su u Briselu opominjali da u svojim akcijama radi iznuđivanja izbora ne

je popularna na osnovu scene u *Kumu* Frensis Forda Kopole u kojoj neposlušni filmski producent Džek Volc od don Vita Korleonea dobija "ponudu koju ne može da odbije", u svom krevetu, među satenskim čaršavima, budeći se nalazi odsečenu glavu svog omiljenog konja.

Dok je Nikolić, objavivši svoj štrajk glađu i žeđu, pozivao pristalice da se razidu, a neki od njih su skandirali: "Nećemo, nećemo! Hoćemo na Dedinje!" (u originalu iz 90-ih: "Idemo na Dedinje!") Na zvižduke demonstranata, Aleksandar Vučić odgovorio je da će, kada

Foto: A. Anđić

Nikolić bude prebačen u bolnicu, oni organizovati protestne akcije širom Srbije. Nikolić je takođe najavio da se akcije naprednjaka neće zaustaviti na njegovom činu izlaganja gladi i žeđi. Poručio je pristalicama da kad on bude na nekom drugom mestu nastave borbu na trgovinama, mostovima, itd. Oko 500 njih je ostajalo na tom platou, ali su se kad je u subotu po podne počeo pljusak i oni razišli.

SKUPŠTINSKI SANITET: Nikolić je oko 18.30 ušao u Skupštinu u prostorije poslaničkog kluba "Napred Srbijo". Pored njega su bili sinovi i supruga Dragica, koja je reagovala stegnuto, zadržavajući suze: "Njegova odluka!" Scena je bila ganutljiva – Tomislav ju je milovao po kosi uz "Dobro, dobro, nemoj sad".

Noć između subote i nedelje Tomislav je proveo u Skupštini, u društvu političkih partnera (bio je tu i Velimir Ilić, dolazila je i Milanka Karić) i supruge Dragice, a tu je bio i jedan broj novinara. Neke od njih Nikolić će zamoliti da pođu s njim u WC da budu svedoci da ne pije vodu. U nedelju 17. aprila oko 9 ujutru poslanci SNS-a obilaze Nikolića.

Doktorica Suzana Videnović, koja je dežurala u skupštinskoj ambulanti, merila mu je pritisak svakog sata. Stanje je bilo normalno.

Vučić je insistirao da ambulantna kola budu pred Skupštinom za slučaj potrebe. Sanitetsko vozilo inače obično stoji pred Skupštinom u vreme zasedanja. Atmosfera je zagrevana izjavama tipa: "Tomislav Nikolić se bori za Srbiju i za građane Srbije, da Srbiji dođe spas" i "Nadam se da naš predsednik neće umreti..."

Srpska politika u očima stranaca

Kod nas nema ovoga

"On je politički mrtav", kaže dvadesettrogodišnji Hendrik komentarišući ponašanje Tomislava Nikolića. Zatim se brzo ispravlja ne bi li dao nešto drugačiju procenu: "Štrajkom gladu i žeđu zahtevati izbore... da neko to danas uradi u Nemačkoj, njegova politička karijera bi bila završena istog trenutka."

Foto: A. Anđić

Hendrik Johaneman studira političke nauke i portugalski jezik na Univerzitetu u Frajburgu. On i njegov drug Fabijan Hinc (21) došli su da posete Srbiju na nekoliko dana. Fabijanu ovo nije prvi put, već je ranije dolazio u Beograd. On pohađa političke nauke i islamske studije na istom univerzitetu. Iako veoma mladi, obojica su iznenađujuće obrazovani i upoznati sa ovdašnjom situacijom. Malo je stvari o kojima ne možete da razgovarate s njima. Dok "prelistavamo" njihov boravak ovde, stalno se vraćaju na miting Srpske napredne stranke i kasnije ponašanje njenog lidera. Naime, insistirali su da odu na opoziciono okupljanje i vide kako to izgleda. Puni su utisaka. "Uznemiravajuće je što na ulici možete da kupite majice sa likom Ratka Mladića. Čudno je što za vreme mitinga pijete pivo. Još čudnije što političari na bini čitaju pesme. Sve to tako malo podseća na pravi politički miting", smatra Fabijan. Dodaje da, poredeći sa Nemačkom i uopšte zemljama Evrope u kojima je proveo neko vreme, kod nas sve deluje "mnogo emotivnije, da ne kažem iracionalnije. Mi, recimo, ne bismo na protestu protiv vlasti vikali 'loпови loпови'. Mada teško i da bismo uopšte obratili toliku pažnju na skup opozicije, a da nisu izbori za koji dan ili nešto slično." Hendrik kaže da se nije osećao prijatno na protestu. "Plav sam, mršav, a i vidi se da sam stranac. Ti ljudi su mi delovali veoma ljuto. Atmosfera mi se činila napetom, agresivnom, kao da je mnogo ljudi bilo spremno, sudeći po izrazima lica, pokretima, da primene nasilje." Primećuju, takođe, da su ogromna većina prisutnih bili muškarci. "A ti ljudi i ti političari su sada za Evropsku uniju, je li tako?", pitaju obojica sa polusmeškom.

U nekom trenutku, razgovor ponovo skreće ka Tomislavu Nikoliću. Tražim da mi kažu šta ih do te mere čini zbunjenim. Obojica vrlo jasno objašnjavaju o čemu se radi. "On (Tomislav Nikolić) ne vodi razgovor, ne nudi argumente. On gladije. U demokratskom društvu gde se danas znaju pravila, gde postoji ustavni okvir, lider najjače opozicione partije bori se za svoje ideje, ne racionalno, ne pragmatično, već na takav način! To ne dolikuje ozbiljnom političaru. Kako neko može sutra da mu veruje, da ima poverenja da će se on ponašati racionalno, da će se za svoje ideje boriti argumentima, a ne drugačije?"

Fabijan dodaje: "U pitanju je ucena sopstvenim telom. Gde je tu politička kultura?" Čutimo nekoliko trenutaka i mi iz Srbije i oni iz Nemačke, a onda "odemo" u neke lakše i vedrije teme. Bar na neko vreme.

J. JORGAČEVIĆ

Nikolić je govoreći o svojoj odluci pominjao da zna kroz šta prolaze ljudi koji štrajkuju na taj način i pominje one koji su sebi odsecali prst ili ekserom zakivali šaku za dasku.

U podtekstu je stajalo socijalno nezadovoljstvo onih u čije je ime Nikolić stupio u štrajk, ali tok radnje i spekulacije vrteli su se oko datuma vanrednih parlamentarnih izbora.

TADIĆ, NIKOLIĆ: Nikolića je u subotu uveče pozvao ministar policije i lider SPS-a Ivica Dačić i, prema medijskim izveštajima, predložio mu da izbori budu raspisani u januaru. Kasnije je Dačić precizirao da nije učestvovao ni u kakvim razgovorima oko datuma izbora, ali (da je jasno) da će oni svakako biti prevremeni i da bi možda mogli da budu raspisani početkom decembra: "Neki signali iz Brisela ukazuju da bi izbori trebalo da se raspišu posle odluke o kandidaturi Srbije i da bi odmah u okviru iste odluke bio određen i datum za pregovore o pristupanju EU. To bi značilo da bi na izborima moglo da se ide i u januaru."

Na "konačnu ponudu" naprednjaka – izbori 18. decembra 2011. godine – vlast je preko medija slala kontraponudu: 15. januar 2012. godine.

Nikolić i Vučić su objašnjavali da je taj termin za njih neprihvatljiv zato što bi 30. decembra uveče svi gledali Tadićev intervju, a 1. januara Đilas bi porađao sedmorke i nosio im poklone od narodnog novca, pa bismo oko Božića opet gledali samo Tadića u Dečanima, jer bi ponovo urgirali preko Euleksa da ne pusti naprednjake na Kosovo...

Tokom štrajka Nikolić je telefonom razgovarao i sa Vojislavom Koštunicom, koji će se kasnije oglasiti zahtevom da se raspišu vanredni izbori i da oni ne budu vezani ni za kakav evropski rok jer su izbori unutrašnje pitanje Srbije.

Izgleda da je bilo pokušaja evropskog posredovanja.

Prema izveštaju "Novosti", u nedelju oko 15 časova Nikolića je telefonom pozvao direktor EU za Balkan Miroslav Lajčak, a u deseto-minutnom razgovoru Nikolić mu je rekao da je prihvatljiv svaki datum za izbore, ali u ovoj godini. Ovaj je navodno obećao Nikoliću da će o njegovom slučaju ubrzo da popriča i sa šeficom evropske diplomatije Ketrin Ešton, ali mu je sugerisao da štrajk gladu prekine, te da ne treba činiti ništa da se situacija u zemlji destabilizuje.

Te reči će se sledećih dana ponavljati u izjavi evropskog komesara za proširenje Štefana

POSETIOCI:
Boris Tadić,
Vladimir Božović i Milan Beko,
Dragica Nikolić,
Milanka Karić,
Vladika Irinej

Foto: Tanjug

Filea: da jedino stabilno političko okruženje može doprineti ispunjavanju ambicioznih ciljeva koje je Srbija sebi postavila po pitanju evropskih integracija; da razlike moraju da se rešavaju u okviru postojećeg političkog procesa; da sat otkucava; da će EU pažljivo pratiti; da je štrajk gladu i žeđu pogrešan pravac. U jednoj vesti se kaže i da je Štefan File vladi poručio da proces evropskih integracija ne može da bude uspešan ukoliko nije "inkluzivan", to jest da treba da uključi i predstavnike opozicije, civilnog društva i biznisa.

U nedelju 17. parila oko 17.20 predsednik Srbije Tadić dolazi u Skupštinu i razgovara s Nikolićem čitavih 90 minuta. Razgovorima su prisustvovali Aleksandar Vučić i Jorgovanka Tabaković. Po izlasku iz Skupštine nešto posle 18 časova predsednik Tadić izjavljuje da će izbore raspisati odmah nakon što Srbija dobije kandidaturu za članstvo u EU; a da je Nikolića zamolio i da će ga još moliti da prekine štrajk gladu i žeđu. Kaže da on nije privatni vlasnik izbora, a iskazujući lično poštovanje Nikoliću, naglašava da nijedan od njih dvojice nisu

u ovom momentu privatna lica i da zastupaju javni interes što podrazumeva da se teški problemi u Srbiji mogu rešiti samo socijalnim dogovorom i političkim dijalogom. Kasnije se obelodanjuje da su pre ovog događaja Tadić i Nikolić razgovarali četiri puta u poslednja dva meseca. Nisu se složili.

DRAMA I VERBALNA VATRA: Oko 19.55 u nedelju Nikoliću je pozlilo, pa su ga na nosilima izneli iz Doma Narodne skupštine. Bio je u svesnom stanju. Po sopstvenom izboru odvezen je u privatni Beogradski KBC na Novom Beogradu i sledećeg dana će se posle jedne izjave Dragana Đilasa po medijima raspravljati o kredibilitnosti te klinike.

Nikolić se medijima žali na one koji sumnjaju

da on možda ne štrajkuje: “A ja im ne želim da uzimaju toliko vode i hrane koliko sam ja uzimao poslednja tri dana.” Vučić tu poruku ponavlja jačim rečima, kao i sve ostale: “Lažni analitičari”, “ljudi koji treba da prikriju zlodela režima i krivicu za političku tenziju u društvu prebace na opoziciju”; “ništa drugo do režimske sluge”, čiji je jedini oblik delovanja “varanje naroda, laži, najbrutalnije izmišljotine i falsifikovanje činjenica”, pominje “obračun sa lopovima, lažovima i prevarantima”. Vučić kaže da je njemu lično, za razliku od nekih, Toma Nikolić miliji od keruše Mile i goluba Gute – aludirao je na razliku između pažnje koju je gradonačelnik Đilas iskazivao za životinje i njegovog polemičkog tona prema naprednjacima.

Verbalni rat između demokrata i naprednjaka se naročito rasplamsao posle saopštenja DS-a u kome se kaže: “Ni u vreme diktature Slobodana Miloševića Demokratska stranka nije štrajkovala glađu, već se samo časno i

hrabro borila da pobedi na izborima i po cenu krađe.” Vučić nije primetio *lapsus calami* u iskazu “borili se i po cenu krađe” (treba valjda “uprkos krađi”), ali je pokazao da bolje poznaje komplikovanu istoriju DS-a od njenih portparola: “Ovde imam izvode iz govora gos-

nije, ali je bilo objavljeno da jeste jer su ti štrajkovi bili u senci masovnijih i burnijih zbivanja.

Potom je nastala polemika o tome da li se reagovanjem na štrajk glađu može napraviti nezgodan presedan na osnovu koga svako može štrajkom glađu da moralno ucenjuje i iznudi

► **Ako iz ove svoje bitke izađe živ, a sudeći po poslednjim vestima koje stižu u utorak 19. aprila, kada se završava ovaj tekst, verovatno hoće, možda uz ugrožavanje zdravlja, Tomu Nikolića u Kragujevcu valjda više neće zvati Toma Grobar, nego Toma Gandi**

podina Zorana Đinđića, predsednika Demokratske stranke, datum je 21. novembar 1996. godine, kada je dr Zoran Đinđić stupio u štrajk glađu i to saopštio preko megafona sa prozora Narodne skupštine Republike Srbije. Kaže da su i Zoran Đinđić (od 21. do 23. novembra 1996. i Dragoljub Mićunović 9. marta 1991. takođe štrajkovali glađu. Mićunović je na to izjavio da on nikada nije štrajkovao glađu. Možda

neki svoj cilj. Nema u ovom slučaju presedana – štrajk glađu je staro i ovde povremeno korišćeno sredstvo očajnika i žrtava tranzicije, ali i sredstvo političke borbe (vidi antrfile). Štrajk glađu po pravilu nema uspeha ako ga ne prati politizacija slučaja. Naprednjaci su naprosto kopirali formu nekih od opozicionih akcija iz devedesetih.

Tokom noći između nedelje i ponedeljka, ►

Podrška iz ustaničkog Valjeva

Prvu „ozbiljniju“, onu što se računa, podršku, Tomislav Nikolić je dobio iz Valjeva, ko ne zna tude bila Buna na dahije, a iz Valjeva i Žikica Španac što prvi opalio iz ustaničku pušku. Dakle, još u nedelju su tri odbornika Nove Srbije, da se ne kaže Veljina odbornika, stupila u štrajk gladu, ne pribegavajući štrajku žeđu, kao da su i na taj način ispoštovali lidera Velju, koji rek'o da on može da štrajkuje gladu, ali ne i žeđu, jer ima operisan mozak.

U štrajk gladu su stupili odbornici Marko Živanović, Željko Vučinić i Sreten Lazarević. Rekli da to iz solidarnosti sa Nikolićem, i zato što traže lokalne izbore, jer vlast u Valjevu nizašta. Vučinić za medije izjavio da su uvek bili prvoborci, te da su prvoborci i sada, jer ova vlast ne zaslužuje više ni dan pomirenja. Učesnik svih demonstracija protiv Miloševića, Marko Živanović, za te medije dod'o da mu je neko pre 11 godina rek'o da će štrajkom gladu podržavati Tomu Nikolića, koji je bio deo onih protiv kojih se borio, smejao bi se, ali političke prilike se promenile, došlo takvo vreme...

Odemo u utorak obiđemo odbornike u štrajku, koji taj „pos'o“ rade u zgradi Gradske uprave, ispred Skupštinske sale. Prisutna dvojica, Vučinić zbog povišen pritisak odveden u bolnicu. Sede, Marko na pivu, zbog vitamina, ovaj drugi na soku. Marko, kome pritisak ko u mladića, veli da prvi u Srbiji stupili u štrajk gladu, da podrže Tomu, zatraže i lokalne izbore. Šta će, vlast je, demokrate, napravila situaciju da Toma bude lider. Pitamo, ima li reakcija, dokle će? Nema se požale, obilaze ih, i DS Gradonačelnik svako jutro svraća, pita treba li šta, što se tiče toga korektni, drugog razgovora nema. A dokle će, pa valjda će krenuti javni protesti, pa će se pridružiti, prekinuti sa štrajkom...

Posle posete štrajkačima gladu odemo i na skup podrške Nikoliću koji u Minut do 12 zakazan ispred zgrade Kolubarskog okruga. Na licu mesta nekoliko desetina ljudi, nekoliko zastava Nove Srbije, nekoliko novih sa znakom Srpske napredne stranke, dve nove zastave od Bogoljub Karić pokret. Začu se pištaljka, il' će biti dve, jedan viknu. Ajmo svi 'vamo. Dodoše svi 'Vamo, bi komanda, Zastave gore, digoše zastave gore, prikupiše se novinari, uključiše ta ćeresla, javi se Jedan što bio poslanik radikala a sade rukovodi sa Okružni odbor SNS-a, došli da poruče režimu da je dosta laži i prevara, došli i da pruže podršku Tomislavu Nikoliću, čoveku koji želi da donese promene, teško im je da ga gledaju izmučenog, ali su svi ponosni na njegov hrabri čin...

Taj što rukovodi sa Okružni odbor SNS-a izvadi ogledalce koje će odnese gradonačelniku Valjeva, da mu kaže da ga odnese Borisu Tadiću, bi još te kreacije i maštovitosti, jedan od prisutnih dade neki znak, priđoše dva omladinca sa posmrtni venac sa žuto cveće na čijoj crnoj traci je pisalo „Državi Srbiji koju je ubio Boris Tadić“. Mladi omladinci prođoše kuda treba i nasloniše venac na zgradu Okruga, priđe žensko u belu trenerku i na venac stavi kopiran lik Tadića na kome je pisalo „Odlazi“. Onaj što rukovodi, i koji zbog ovu stvar u Valjevo potego čak sa Uba, nastavi da se izjavljuje i obaveštava, poziva sve građane da se pridruže, dođu do cilja, a jedini cilj su promene, ništa nasilje, samo papir i olovka. Još reče da će odu do crkve, zapale sveće, pomole se za Nikolića, a ondak će obiđu i odbornike u štrajku, pozdrave njihov izuzetno hrabar čin. A sastanak jopet sutra, tačno u 12 i minut.

D. Todorović

U AKCIJI: Venac za Srbiju u Valjevu (Foto: D. Todorović)

i Aleksandar Vučić ispred predsedništva Srbije (Foto: Tanjug)

Nikolića je u BKBC-u posetio ministar zdravlja.

Do utorka Nikolića je, prema njegovim rečima, posetilo oko 200 ljudi, među njima i biznismen Milan Beko, fudbaler Dragan Džajić. Vladika Irinej Bulović se s njim zadržao jedan sat i, po agenciji Fonet koja se poziva na crkvene

Štrajkovi glađu: Gandhi, Đilas, Vuk

krugove, ubeđivao ga da je on svima, a pogotovo svojoj porodici najpotrebniji zdrav.

POST I ŠTRAJK: Patrijarh srpski Irinej izjavio je da Nikolićev štrajk glađu nije u duhu pravoslavne vere jer čovek mora da brine o svom životu. "To je vrsta samoubistva koju Crkva i

ŠTRAJK GLAĐU JE, kažu hronike, nekada bio sredstvo političke borbe anarhista. Kasnije je postalo poznato po Mahatmi Gandiju. U novije vreme to je sredstvo političke borbe političkih zatvorenika (ovih dana se inače odigrao štrajk zatvorenika u Centralnom zatvoru u Beogradu). Godine 1981. irski nacionalisti su u zatvoru Mejz u Belfastu obustavili protestni štrajk glađu protiv britanskih vlasti, posle sedam meseci, tokom kojih je umrlo 10 štrajkača.

Dva nemačka advokata su 1974. podnela krivičnu prijavu protiv zatvorskih lekara zbog nasilnog hranjenja Ulrike Majnhof, Gudrun Enslin, Andreasa Badera, Holgera Majnsa i Jana Karla Raspea, pripadnika Frakcije crvene armije (RAF) koje je optužnica teretila za pet terorističkih ubistava. Godine 1980, štrajkovali su glađu politički zatvorenici u Turskoj, 1987. tamilski tigrovi u Šri Lanki, 2005.

zatvorenici u zatvoru Gvantanamo; tokom Olimpijade u Kini 2008. pripadnici pokreta mladih na Tibetu...

KOMUNISTI: Uhapšeni komunisti u Kraljevini Jugoslaviji pribegavali su štrajku glađu, o čemu je nekad bilo dosta u čitankama. Društvo Tito, Moša... Nakon što su ga krajem 1934. islednici nekoliko puta zatvarali u samicu i tražili da otkrije partijsku liniju, Milovan Đilas je jedne večeri bio toliko pretučen da ujutru nije mogao da stoji na nogama. Zato je započeo štrajk glađu i, nakon što je imao srčanih problema, na predlog lekara prebacili su ga u udobniju ćeliju i više nije bio u samicama.

Svetozar Vukmanović Tempo je posle desetodnevnog štrajka glađu predat Sudu za zaštitu države i prebačen u zatvor na Adi Ciganliji, a kasnije je oslobođen svih optužbi zbog nedostatka dokaza i pušten na slobodu.

ŠEZDESETOSMAŠI: Juna 1970. na Filozofskom fakultetu u Beogradu štrajkovala je glađu grupa studenata nakon što je iz Kaknja u Skupštinu BiH bila krenula delegacija rudara da se žali na to što su im nadnice toliko male da meso mogu priuštiti samo dva puta mesečno. "Skinuti" su sa voza i prebijeni. U organizaciji Dušana Kuzmanovića, Vasiljke Raičević i Ljiljane Mijanović u štrajk glađu stupilo je desetak studenata koji su se solidarizali

sa gladnim rudarima i njihovim isprebijanim predstavnicima. Štrajk je trajao desetak dana. Pridružio im se i glumac Zoran Radmilović. Ležali su u dvorištu Kapetan Mišinog zdanja. O protestu je izašao samo jedan tekst u NIN-u.

Kad je počeo progon šezdesetosmaša, Vladimiru Mijanoviću zvanom Vlada Revolucija stavljen je na teret i taj štrajk glađu u dvorištu Filozofskog fakulteta u kome on i nije učestvovao, zbog čira, međutim, Dušan Kuzmanović se na sudu pojavio kao svedok i rekao da je on, a ne Mijanović inicijator štrajka.

Nakon jednogodišnjeg zatvora Mijanović je osuđen 1984. godine, u "procesu šestorici". On i Pavluško Imširović su stupili u štrajk glađu zahtevajući da se brane sa slobode, desetak dana nisu ih dirali, a onda su im prisilno davali infuziju.

DISIDENTI: Pre toga u zatvoru je neko-

liko puta štrajkovao glađu Mihajlo Mihajlov.

U Mitrovici su štrajkovali glađu pripadnici tzv "Barskog kongresa" izborivši pravo da se viđaju, da slušaju radio, da čitaju strane novine i, kako je pisao Mirko Mlakar u "Vremenu" 1993, da puštaju bradu i ne

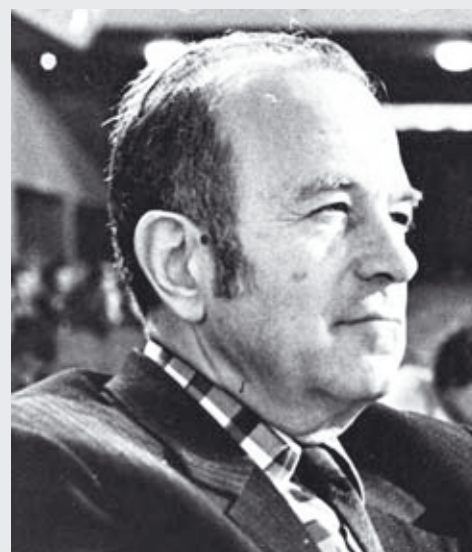
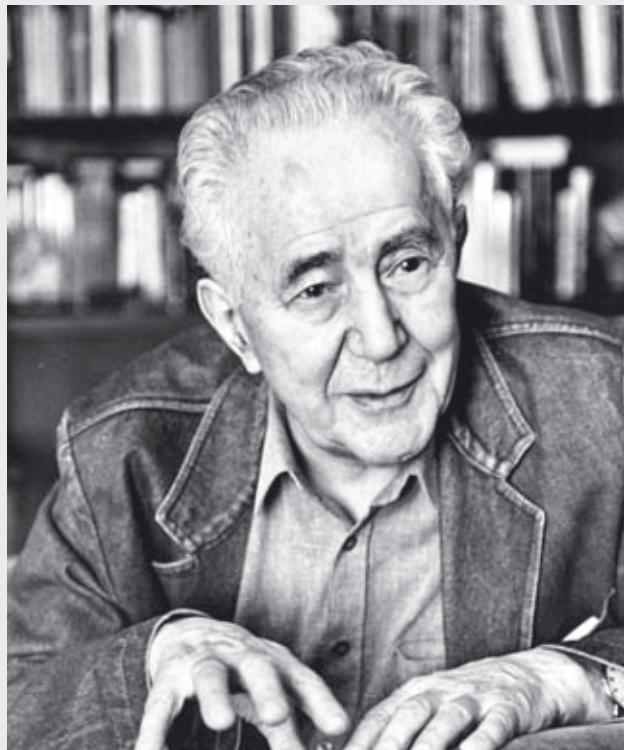
nose kape.

Vojislav Šešelj je štrajkovao u zatvoru u Zenici, u kome je proveo 22 meseca, od čega više od šest meseci u samicu. Na ranije puštanje iz zatvora 1986. uticali su brojni protesti i peticije, protestna pisma intelektualaca iz svih krajeva Jugoslavije, među kojima i puno njegovih kasnijih oštrih političkih protivnika, ali i njegov štrajk glađu

Vojislav Šešelj je štrajkovao i tokom suđenju u Hagu.

9. MART: Poslanička grupa SPO-a stupa u štrajk u prostorijama Skupštine Srbije 9. marta 1991. posle hapšenja Vuka Draškovića, a njima se pridružuju i poslanici iz opozicionih klubova, ali događaji se brzo razvijaju pa je na taj štrajk zaboravljeno. U našim hronikama (Dragoslav Grujić, "Godišnjice: 9. mart, četiri godine kasnije") pominje se da se tom štrajku bio pridružio i Dragoljub Mićunović, predsednik Demokratske stranke i šef poslaničke grupe DS-a u Skupštini Jugoslavije...

I ONI SU ŠTRAJKOVALI GLADU: Josip Broz Tito i Moša Pijade (gore levo), Milovan Đilas (gore), Vlada Mijanović (levo, sedi), Svetozar Vukmanović Tempo (iznad), Vuk Drašković, Dragoljub Mićunović, Zoran Đinđić sa Draškovićem i Vesnom Pešić (stubac desno), Vojislav Šešelj (desno gore)

Foto: VREME

JUN 1993: Posle hapšenja i prebijanja Vuka i Danice Drašković juna 1993, Vuk Drašković je u zatvoru 1. jula stupio u štrajk gladu do smrti o kome je obavestio svoju stranku, domaću i svetsku javnost tajno napisanim pismom. U zatvoru ga je posetio Dobrica Ćosić, u nameri da ga odvрати od njegove namere. Tadašnji portparol Socijalističke partije Srbije Ivica Dačić je dao izjavu da bračni par Drašković ima bolju medicinsku negu od ostatka

stanovništva u Srbiji. U znak solidarnosti s Vukom i Danom štrajkovali su poslanici SPO-a. Kad je Aleksandra Janković, tada poslanica SPO-a, saopštila novinarima u Skupštini Srbije da je grupa poslanika SPO-a u srpskoj skupštini odlučila da započne štrajk gladu, književnik Mladen Markov, njen stariji kolega, pomerio se sa stolice i rekao da je to samo inicijativa o kojoj stranka treba da donese odluku, da se treba čuvati radikalizma i da treba čuvati

stranku kojoj pretila zabrana. Dok je u Skupštini, u mučnoj atmosferi koja je tada bila nastala, iz ruke u ruku išla fotokopija Draškovićevog pisma, Bidža Budimirović, poslanik SPS-a iz Svilajнца, je, naslonjen na dovratka zadnjeg ulaza u skupštinsku dvoranu, u poluzagrljaju s nekim koga reporter nije prepoznao pevao nešto razvučeno što je zvučalo kao "Oj, Moravo, moje selo ravno!". Tok skupštinskog zasedanja je prekidano svaki put kada bi

poslanici SPO-a pomenuli pismo Vuka Draškovića u kome se govori da će štrajkovati glađu do smrti. Tadašnji radikal Tomislav Nikolić je predložio isključenje direktnog prenosa, što je glasačka mašina prihvatila, sa obrazloženjem da se skupštinska govornica ne upotrebljava u partijske svrhe...

Grupa poslanika SPO-a je potom počela štrajk glađu kod spomenika knezu Mihailu "na Trgu Slobode, kod časnoga Knjaza".

Sutradan ujutru stotinak metara odatle održana je trka kelnera. Usledila je neka oluja, sklanjali su se najpre iza spomenika, pa po okolnim automobilima. Reakcije su se kretale od oholog nipodaštavanja do pretnje silom. Trg je posle nekoliko dana opkolila policija i rasterala najupornije...

Slobodan Milošević, tadašnji predsednik Srbije, 9. jula 1993. godine doneo je odluku da se Vuk i Danica Drašković oslobađaju krivičnog gonjenja, tzv. aboliciju. Kasnije je Milošević izjavio u razgovoru sa Draškovićem da o njihovom zatvoru i batinama ništa nije znao, a Drašković je, kako je sam izjavio u emisiji "Raspakivanje" Antonele Rihe na RTS-u, odgovorio ironično: "Ne, gospodine predsedniče, to su pretukli nekog drugog i vi ste amnestirali nekog drugog..."

1996: O učešću u štrajku zbog pokušaja socijalista da prekreće izborne rezultate 1996. Zoran Đinđić je govorio i u intervjuu Nenadu Lj. Stefanoviću za "Vreme": "Počeli smo štrajk glađu u Skupštini kada još nisu bili poništeni rezultati..."

Mada je predsednik Skupštine Srbije Dragan Tomić bio sazvao sednicu za 3. decembar, Informativna služba republičke Skupštine je 2. decembra saopštila da se sednica odlaže zato što "nadležni skupštinski odbori nisu uspeali da iz poznatih razloga (protestni skupovi u Beogradu i u drugim gradovima Srbije) razmotre prispele predloge zakona koje je dostavila Vlada Srbije". Poslanicama koalicije "Zajedno", koji su štrajkovali u zgradi Skupštine, saopšteno je najkasnije do 15.30 da moraju da napuste prostorije, jer će zgrada srpskog parlamenta biti zatvorena do 6. decembra, zbog "dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije svih prostorija i objekata i uklanjanja otpadnih voda i drugih otpadnih materijala". Oni su inače već bili napolju sa šetačima koji su posle 78 dana izborili priznavanje izbornih rezultata.

te kako osuđuje. Ima 300 drugih načina da se bori za svoju ideju, a ne na ovaj nehrišćanski način."

"Jedno je prihvatiti stradanje, kao što su to činili mučenici", objasnio je za "Vreme" otac Dražen Tupanjanin. "Potpuno je druga stvar nametati stradanje samom sebi. Hrišćanstvo nije autodestruktivno i mada ponašanje lidera naprednjaka podseća na mučeništvo (pogotovo uvijeno u retoriku koja se čuje prethodnih dana), ono to nije jer mučeništvo dolazi spolja." Kada je episkop mileševski Filaret 28. avgusta 2007. bio otpočeo štrajk glađu nedaleko od graničnog prelaza Ranče između Srbije i Crne Gore, odazvao se na molbe Sinoda SPC-a i patrijarha Pavla da prekine.

Vučić na te izjave patrijarha u ponedeljak nije imao komentar, a Nikolić u utorak izjavljuje novinarima: "Ja nisam samoubica i nisam odlučio da izađem iz Srpske pravoslavne crkve. Tretirajte ovu moju žrtvu kao post, u četvrtak ću da se pričestim."

Tokom vikenda reporteri "Vremena" su od lekara iz Kliničkog centra Srbije mogli čuti procenu da bi Nikolić bez vode i hrane mogao da izdrži najviše dva dana, a od portparolke Hitne pomoći Nade Macure da bi čovek bez vode, tehnički, mogao da izdrži i do

pet dana. Ipak, kako je rekla, svaka izdržljivost je individualna i zavisi "od ličnosti", odnosno od organizma.

Žeđ, gubitak apetita i suvoća kože su prvi znaci dehidracije organizma. Nastupaju kada nivo vode u organizmu padne ispod dva odsto od normalne vrednosti. Slede glavobolja kao u toku mamurluka, grčevi u mišićima, posebno nogama, suženje vidnog polja, pad krvnog pritiska, vrtoglavica i nesvestica. U težim stanjima dolazi do buncanja, nesvesti, otečenog jezika, kome i smrti.

Na samom početku dehidracije najčešće nisu prisutni nikakvi simptomi, ali se mogu javiti suvoća u ustima i žeđ. Suvoća kože i povišena temperatura, umor, vrtoglavica, grčeve u nogama i rukama javljaju se u sledećem stupnju. Suva usta su jedan od poslednjih signala dehidracije – mnoge telesne funkcije koje zahtevaju vodu su se smanjile pre toga...

Zoran Stanković je posetivši Nikolića izjavio da pacijent, dok je svestan i može samostalno da odlučuje, ima pravo da odbije predloženi medicinski tretman, da takvu odluku on mora da potpiše, da se ona prilaže u njegov

Foto: Milovan Milenković

■ Nema u ovom slučaju presedana – štrajk glađu je staro i ovde povremeno korišćeno sredstvo očajnika i žrtava tranzicije, ali i sredstvo političke borbe. Štrajk glađu po pravilu nema uspeha ako ga ne prati politizacija slučaja. Naprednjaci su naprosto kopirali formu nekih od opozicionih akcija iz devedesetih

medicinski karton, ali da je pravo i obaveza lekara da preduzme potrebnu terapiju i protiv volje pacijenta, ako mu je život ugrožen ili ako zapadne u stanje poremećene svesti. Četvrtog dana štrajka, u utorak oko 13 časova, Nikolić saopštava novinarima da lekove prima, a da će verovatno prihvatiti malo ozbiljniju terapiju, pošto stanje nije baš tako dobro kako je sam očekivao da će da bude, jer su se pogoršali stanje bubrega i EKG. U utorak po podne on je počeo da prima infuziju u kojoj se nalaze izvesni elektroliti, jer su, prema izjavama lekara koje prenose mediji, pojedini organi zbog dehidracije počeli da mu otkazuju.

Nikolić je tako nastavio štrajk uz infuziju. To, kažu, može da traje prilično dugo.

Njegov slučaj se preneo za govornicu Skupštine Srbije, gde ga žešće napada deo opozicije nego vlast. U okviru vremena za postavljanje pitanja Vjerica Radeta (SRS) rekla je da je Nikolićev štrajk “farsa”, da je Nikolić otišao u bolnicu da se “izležava i pravi komediju”, da je Nikolić “cirkuzant koji se izležava pred kamerama i glumi štrajk”, da svaki dan izgleda sve “bucmastije, jer ga očigledno dobro hrane

i poje” i da mu se čak “ni usta nisu osušila”, te da su svi, pa i SNS, shvatali da je Aleksandar Vučić “nasankao” Nikolića, jer “želi da ga se što pre politički otarasi”, a da ga je Beko obišao da vidi da mu nije propala investicija...

Novopridošli poslanik SNS-a Dragan Šormaz je na to reagovao tvrdnjom da “građani znaju šta se dešava u bolnici i da je situacija kritična”.

Nikolićev čin najviše je osporavao Čedomir Jovanović, lider LDP-a, koji je medijima izjavljivao da svi koji žive u Srbiji “imaju pravo da čuju jasan plan ljudi koji vode ovu zemlju, a ne da čekamo da vidimo koliko Nikoliću treba da padne u nesvest da bi dobio infuziju i kako će da se završi situacija u koju je uveo sebe ne razmišljajući o posledicama”.

Naprednjaci su u ponedeljak i utorak najavljivali povećanje pritiska i organizovali više manjih akcija. Organizovali su protest u Valjevu (vidi); oko hiljadu njihovih pristalica protestovalo je u ponedeljak uveče u Kruševcu, oko pet stotina njihovih simpatizera učestvovalo je u molitvenoj šetnji u Kraljevu, bez incidenata su prošetali i centrom Niša, od Narodnog pozorišta

do Saborne crkve, u “Molitvenom hodu za život Tome i Srbije”. U Kosovskoj Mitrovici sa Trga braće Milić oko 250 pristalica i simpatizera SNS-a i NS-a organizovalo je protestnu šetnju centralnim gradskim ulicama. Bio je vidljiv i propagandni rat u “sajber prostoru”, obarani su neki sajtovi (ne zna se ko je), a Vučić je protestovao što RTS nije objavio 1043 komentara njihovih pristalica. Ovi su hladno objavili taj protest, valjda da pokažu da je Vučić sam otkrio da SNS stoji iza tih “odjeka i reagovanja” (izraz iz 1988. u vreme “događanja naroda”, po režiranim pismima uredništvu “Politike”.

U ponedeljak oko 19 časova, oko hiljadu (naprednjaci kažu 2000) demonstranata okupilo se u Pionirskom parku u Beogradu kako bi izveli performans “Probudi se, Borise”: duvali su u vuvuzele, pištaljke, čegrtali čegrtaljkama, a kad se smračilo palili su sveće “da osvetle Predsedništvo”. Kraćeg koškanja sa policijom bilo je kada su demonstranti pokušali da sklone ogradu koja ih deli od policajaca, a incident je brzo okončan nakon što je Vučić rekao preko megafona: “Da je Toma hteo nasilje, mi bismo već ušli u Skupštinu...” Žandarmerija i interventne jedinice policije su ih razdvajale od Predsedništva i čuvalе zgradu RTS-a. Beta je javila da je predsednik u to vreme obavljao svoje redovne dužnosti...

Šta će dalje biti? Sudeći po izjavi koja obavezuje predsednika Srbije, parlamentarni izbori će biti vanredni, samo se ne zna kada, posle kandidature, koja možda i nije sigurna. Nastaviće se natezanje.

Predsednik Političkog saveta Demokratske stranke Dragoljub Mićunović, koji je u početku izjavljivao da ne bi trebalo popustiti pod pritiskom štrajka glađu na okruglom stolu “Ideološki i politički konflikti”, ipak kaže: “Ako treba da se dogovara, onda treba da se dogovaraju parlamentarne stranke, ako političke partije zaključie da je dobro da se ide što pre na izbore, jer je situacija neizdrživa, to se onda rešava u parlamentu, a ne na ovaj način.” Vesna Pešić takođe govori o potrebi da se nađe kompromis.

Ako iz ove svoje bitke izađe živ, a sudeći po poslednjim vestima koje stižu u utorak 19. aprila, kada se završava ovaj tekst, verovatno hoće, možda uz ugrožavanje zdravlja, Tomu Nikoliću u Kragujevcu valjda više neće zvati Toma Grobar, nego Toma Gandi.

◀ Milan Milošević

sa Marijom Vidić, Jasminom Lazić,
Jelenom Jorgačević i Dragoslavom Grujićem
iz Dokumentacionog centra “Vreme” ▶

Posao nikad bolje, a ja na
nuli!

Janko Lazarević,
vlasnik turističke agencije

060 1234 www.vipmobile.rs

0 dinara za razgovore u timu i prema partnerima

Odaberi BizPartner poslovnu tarifu koja ti savršeno odgovara – i gledaj kako tvoj biznis raste.

Ponuda važi uz mesečnu pretplatu, od tarife BizPartner 50 i ograničena je na nacionalni mesečni saobraćaj do 1000 min. u okviru firme. Besplatni razgovori van firme ograničeni su izborom konkretne tarife.

Druga priča **vip**

Bolnica na kraju grada

Nešto više od godinu dana nakon otvaranja, situacija u Beogradskom KBC-u suprotna je od planirane. Osim Tomislava Nikolića, tamo leži još samo jedan pacijent, što su potvrdili i u ovoj klinici. Prema podacima iz Registra dužnika u prinudnoj naplati Narodne banke Srbije, račun bolnice blokiran je već mesec dana zbog duga od 37 miliona dinara. Isti registar pokazuje da je od otvaranja do danas račun bolnice bio više puta blokiran, a isti je slučaj i sa računom firme ERC komerc, čiji je vlasnik takođe Dragan Pavlović

Foto: Tanjug

Foto: M. Milenković

U UTORAK, 19. aprila u 13 časova, novinarima je dopušteno da vide Tomislava Nikolića, lider SNS-a, koji je već treći dan štrajkovao glađu i žeđu. Na novinarsko pitanje koju terapiju prima, Nikolić je slabim glasom upitao: "Je l' to moj B92?" Na osnovu letimičnog pogleda na Nikolićevu bolničku sobu i postelju, može se zaključiti da u ovom trenutku on nema briga kakve ima većina ležećih pacijenata u Srbiji. Hodnici i soba su novi, čisti, uredni, dobro osvetljeni, svi prozori dobro dihtuju, vrata se zatvaraju, a nema ni onog neprijatnog mirisa tipičnog za bolnice. Sve u ovoj zgradi izgleda novo i skupo, a očigledna je i namera da utisak bude isti kad se zgrada pogleda spolja. Četvorospratnica od 6000 kvadrata, sva u mermeru i staklu, sa ogromnim natpisom Beogradski kliničko-bolnički centar, još impresivnije deluje s obzirom na okolinu. Nalazi se na Novom Beogradu, praktično usred ničega. Sa obe strane zgrade su gradilišta ograđena limenim tablama. Ni na jednom nema radnika. Table jednog od gradilišta imaju oznake MPC. Ironično, neko je belom bojom sva slova "m" prepravio u ćirilica "s". Pročitani ćirilicom, prepravljene grafiti daju skraćenicu SRS, Nikolićeve nekadašnje, Srpske radikalne stranke. Ispred ograde drugog gradilišta, ulični prodavci na belim čaršavima prostrtim na pločnik prodaju gaće i čarape. Iza zgrade Beogradskog kliničko-bolničkog centra nalazi se parking na kom samo jedno vozilo ima oznaku ove ustanove. U danima dok u ovoj bolnici leži Tomislav Nikolić, primetni su luksuzni automobili od kojih neki imaju zatamnjena stakla.

Kada je otvorena u januaru prošle godine, ova privatna klinika predstavljena je u medijima kao prvi privatni kliničko-bolnički centar u Srbiji sa sedam operacionih sala, najsavremenijom opremom vrednosti više desetina miliona evra i vrhunskim stručnjacima za gotovo

VLASNIK, LEKARI I PACIJENT:
Dragan Pavlović, Jovan Marić i tim
lekara (skroz levo);
T. Nikolić (levo dole);
Beogradski klinički centar (levo)
 Foto: M. Milenković

sve specijalističke oblasti medicine. Vlasnici Dragan Pavlović i Nebojša Zečević najavljuju velike planove u oblasti kardiovaskularne hirurgije, s obzirom na to da u Srbiji 3500 pacijenata čeka na operacije srca. Sa Republičkim zavodom za zdravstveno osiguranje (RZZO) postignut je dogovor o neograničenom broju kardiohirurških operacija, pod uslovom da cene nisu veće nego u Kliničkom centru Srbije.

Nešto više od godinu dana kasnije, situacija u Beogradskom KBC-u suprotna je od planirane. Osim Tomislava Nikolića, tamo leži još samo jedan pacijent, što su potvrdili i u ovoj klinici. Prema podacima iz Registra dužnika u prinudnoj naplati Narodne banke Srbije, račun bolnice blokirani je već mesec dana zbog duga od 37 miliona dinara. Isti registar pokazuje da je od otvaranja do danas račun bolnice bio više puta blokirani, a isti je slučaj i sa računom firme ERC komerc, čiji je vlasnik takođe Dragan Pavlović. Ovaj račun je u blokadi poslednjih 120 dana zbog duga od oko milion i po evra. Krajem ove godine RZZO nije produžio ugovor po kojem ova privatna klinika može da nastavi sa kardiohirurškim operacijama. U KBC-u kažu da je razlog politički, dok u RZZO-u navode da klinika nije zadovoljavala neophodne kadrovsko-tehničke standarde.

Istovremeno sa vestima o problemima klinike koje su lako proverljive, od pojedinih funkcionera Demokratske stranke stigle su

i tvrdnje da ova ustanova nema kapaciteta i sposobnosti da Tomislavu Nikoliću pruži adekvatnu medicinsku negu. U Beogradskom KBC-u ovo odlučno demantuju, uz tvrdnje da je Nikolić odlučio da leži kod njih iz prijateljskih razloga. obraćajući se novinarima u utorak, 19. aprila, Tomislav Nikolić je rekao da se opredelio za Beogradski KBC zato što mu je pozlilo u nedelju po podne, pa su oni naj-

brže mogli da ga prime: "Ovde imam dobar tretman kao što bih imao u bilo kojoj bolnici u Srbiji, jer su lekari ljudi koji rade savesno."

O Nikoliću se u Beogradskom KBC-u brine konzilijum lekara, od kojih su neki odranije poznati javnosti. Sa novinarima najčešće komunicira Momčilo Babić.

Na sajtu Beogradskog KBC-a njega nema na spisku zaposlenih, a radi u KBC-u Bežanijska kosa. Nekada se nalazio na izornoj listi SPS-a i JUL-a, da bi potom bio dovođen i u vezu sa Srpskom radikalnom strankom. Babić je specijalista socijalne medicine, koji prema navodima Lekarske komore Srbije ne poseduje licencu za rad, ali i ne radi direktno sa pacijentima. Na pitanje kako je moguće da on učestvuje u lečenju Nikolića, Babić je odgovorio da to ne radi on, već stručnjaci: "Ja ne lečim Tomu, o njemu se stara konzilijum, ja sam u nekoj vrsti konsultanta, savetodavca za organizovanje najbolje zdravstvene zaštite", rekao je Babić.

Osim njega, o Nikolićevom stanju brine se i internista Ljubomir Ilić, koji je novinarima o sebi rekao da je medicinu završio na Harvardu, i da mu za petnaest godina karijere nije preminuo nijedan pacijent. Prema podacima američke nezavisne baze lekara, u kojoj se nalazi oko 750.000 doktora, Ljubomir Ilić, specijalista interne medicine, zaista je diplomirao medicinu na Harvardu 1999. godine i bavio se internom medicinom na Jellu i u Lorensu, Masačusets. Kao ni Babić, ni Ilić nije na spisku zaposlenih koji se može naći na sajtu Beogradskog KBC-a.

Još jedan lekar koji se ovih dana u belom mantilu može videti u hodnicima Beogradskog KBC-a jeste psihijatar Jovan Marić. On je verovatno širokoj javnosti i najpoznatije ime među onima koji se staraju o Tomislavu Nikoliću. On nije član konzilijuma, već samo konsultant. Ipak, ovaj funkcioner Nove Srbije nalazi se uz lidera naprednjaka od trenutka kada je prebačen u Beogradski KBC na Novom Beogradu.

Od prvog dana, uz Nikolića je i interventni kardiolog Milan Nedeljković, pomoćnik direktora Klinike za kardiologiju Kliničkog centra Srbije i profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu. Uža specijalnost mu je ugradnja stentova u krvne sudove srca, u slučaju infarkta ili drugih oboljenja. Novinarima u holu Beogradskog KBC-a obratio se rečima: "Ja sam uvek tamo gde se nešto dešava", aludirajući na to što je interventni kardiolog.

Jovana Gligorijević

Aduti privredne politike

Kako su parlamentarni izbori već na vidiku, postavlja se pitanje da li Vlada Srbije u finišu svoga mandata još može nešto realno učiniti za izvlačenje zemlje iz zabrinjavajuće privredne letargije, nešto što neće biti samo predizborno stranačko nadgornjavanje i slikanje na gradilištima

U "REKONSTRUISANOM" MINISTARSTVU ekonomije i regionalnog razvoja, jedinom u kome vidimo i nove i mlade ljude, kažu da se može pokrenuti mnogo toga upravo ove godine. Novopostavljeni državni sekretar Branislav Zec jedan je od tih državnih funkcionera koji smatraju da ne treba sedeti skrštenih ruku i brojati dane do ishoda parlamentarnih izbora. Na jednoj strani su pitanja dorade "sistemskog okvira" privrede, koji se mora popravljati korak po korak i kroz obično duge skupštinske procedure, a na drugoj strani je ono što se može i mora učiniti odmah, bez filozofiranja.

Kratkoročni cilj u datoj situaciji je, kaže Zec, olakšati finansijski teret privredi, da što veći broj ljudi bar zadrži posao, ali domet takvog paketa zapravo je samo u tome da se privrednici presaberu i pripreme za nove izazove, na otvorenom tržištu i u izvozu. To jest, nastavlja on, da pošaljemo poruku onima koji su pobegli u sivu ekonomiju, da smo spremni da im pomognemo da se vrate legalnom poslovanju – jer je to, u krajnjoj liniji, dobra perspektiva i za njih i za njihov biznis.

U sasvim konkretnom smislu, Branislav Zec smatra da država sada, pre svega, treba da suzi pažnju na nekoliko krupnih projekata i firmi: koje imaju "šampionski potencijal"; koje imaju šta da traže i na spoljnom tržištu, jer "na kraju dana" brojaće se samo izvozni prihodi; koji mogu dati doprinos široj konsolidaciji naše ekonomije, "da ljudi svakog dana mogu da vide da nešto raste, da nešto donosi korist, da nešto radi punom parom". Koji su to, dakle, "aduti" privredne politike Vlade Srbije koje ona može odmah potegnuti u narednim mesecima?

DRŽAVNO GAZDOVANJE: Ako ovaj set "krupnih poteza" počnemo od manje poznatih projekata, onda prvo treba navesti da su grupu od 13 poljoprivrednih preduzeća do ruba propasti dovele neuspele privatizacije, a posle poništenja ugovora o prodaji ta preduzeća našla su se u državnom vlasništvu sa kumuliranim gubicima od 33 miliona evra. Reč je o akcionarskim društvima "Bački" iz Sivca, "Agrobački" iz

Bača, "7. Julu" iz Siriga, "Jadranu" iz Nove Gajdobre, "Mladom Borcu" iz Male Bosne, "Omoljici", "Vojvodini" iz Starčeva, "Bratstvu Jedinstvu" iz Neuzine, "Seme Tamišu" iz Pančeva, "Dolovu", "Draganu Markoviću" iz Obrenovca i "PIK Zemunu". Grupa je "posle svega" ostala sa 877 zaposlenih, sa 11.000 hektara obradive zemlje u vlasništvu i 8500 u zakupu, sa farmama sa 60.000 svinja i 3000 goveda, silosima sa kapacitetom od 105.000 tona, sistemima za navod-

drugi izvoznik po rang, iza US Stil iz Smedereva). Pogledajte, posle državnog preuzimanja menadžmenta, kaže Zec, samo poređenje proizvodnje sedam osnovnih proizvoda Petrohemije 2010. u odnosu na 2009. godinu – porast proizvodnje etilena za 29 odsto, propilena za 27 odsto, C-4 frakcije za 25 odsto, piro benzina za 17 odsto, PEVG-ea za 17 odsto, PENG-ea za 43 odsto i kod FSK-a za 32 odsto. Prošle godine je promet ove firme bio 320.000 tona robe,

▣ Apsurdno je da je cena gasa "za velikog potrošača" kod nas dva puta ili skoro dva puta veća nego u Velikoj Britaniji, Rumuniji, Bugarskoj, Holandiji ili Belgiji – pored toliko razvikanog strateškog partnerstva sa Rusijom, iz koje se uvozi gas za srpske prerađivače

njavanje na 3500 hektara i drugom opremom.

Razbacan i devastiran, taj kapital bi brzo propao i bio razvučen, kaže Branislav Zec i dodaje: "Već samo grupisanje ovih poljoprivrednih dobara pod stručnim vođstvom, automatski je prošle godine smanjilo troškove nabavke reproduktivnog materijala za 25 odsto (dva miliona evra godišnje). I onih 3000 hektara koje smo zatekli neobrađene, sada su zasejani. Već ove godine očekujemo porast prihoda za 30 odsto, to jest za 3,6 miliona evra. U stvari, 2011. godine računamo da u ovoj grupi ostvarimo samo u ratarstvu prihod od 15,6 miliona evra. Sve u svemu, kaže Zec, "da prošlogodišnji poslovni gubitak od 2,3 miliona evra preokrenemo u ovogodišnji dobitak od 3,3 miliona evra. Državne investicije u ovom poduhvatu nisu velike, ali je bitno što je ona preuzela odgovornost za efikasno gazdovanje značajnim resursima – jer 'nije sve propalo' i ne prihvatamo da 'ne vredi ništa preduzimati'."

TROŠKOVI GASA: Drugi veliki projekat, koji je u osnovi već poznat javnosti, jeste završetak konsolidacija pančevačke HIP Petrohemije, koja je, čak i ovakva kakva je danas, jedan od vodećih industrijskih izvoznika Srbije (tačnije

to jest porastao je za više od 28 odsto. Na inostranom tržištu prodato je preko 250.000 tona (79 odsto ukupne proizvodnje). Mreža kupaca je povećana sa 16 na 80. Naše mere su realno gledajući snizile troškove Petrohemije za oko 44 miliona evra u 2010. godini.

Godišnji gubitak ove firme od 100 miliona evra (finansijski gubitak od 70 miliona evra u 2009. godini), mogao bi uskoro da padne na manje od deset miliona evra, uz ovogodišnji izvoz vredan 266 miliona evra (2009. godine, tek 107 miliona evra, prošle godine već 218 miliona evra)". Kada je HIP pušten u pogon 1977. godine, odnos vrednosti ulazne sirovine i izvezenih proizvoda bio je 1:10 (to je bilo fantastično), a sada je margina pala na 1:2 – što znači da mora da se radi veoma efikasno. A ako se NIS doista modernizuje pod vođstvom Gaspromnefta i okrene regionu – već sa četiri miliona tona godišnje prerade, HIP će imati dovoljno sirovina (400.000 tona), a ne, kao sada, da 70 odsto sirovina mora da uvozi. A tržište za proizvode ove kompanije nikad i nije bilo sporno. Zbog toga mi planiramo da Vladi Srbije ponudimo, ne rešenje svih problema HIP-a (kako se

DRŽAVA MORA SUZITI PAŽNJU NA KRUPNE PROJEKTE I FIRME: Branislav Zec

Foto: Beta

to dosad radilo, pa se projektovana ulaganja penju na 500 miliona evra), nego problema sa zagađenjem okoline i energetsom neefikasnošću. Smatram da vredi u taj korak za ozdravljenje ove firme uložiti 80 miliona evra.

Branislav Zec pri tome naglašava da Srbija mora da reši pitanje "normalne cene" gasa za HIP Petrohemiju, jer je apsurdno da je cena gasa "za velikog potrošača" kod nas dva puta ili skoro dva puta veća nego u Velikoj Britaniji, Rumuniji, Bugarskoj, Holandiji ili Belgiji – pored toliko razvikanog strateškog partnerstva sa Rusijom, iz koje se uvozi gas za srpske prerađivače.

EPS, BOR I FIJAT: Kao izraziti primer gde se brzo mogu ostvariti krupni pomaci sa pozitivnim efektom i na čitav lanac manjih kompanija, Branislav Zec navodi Elektroprivredu Srbije (EPS). Po njegovom mišljenju ta firma može brzo ponovo postati simbol sposobnosti srpske privrede, ali se radi toga više ne može odlagati energično restrukturiranje, sistematično snižavanje troškova, racionalizacija organizacije i upravljanja itd. Na EPS se kači niz kompanija iz mnogih industrijskih grana, pa bi EPS sa nekom jasnom perspektivom i obnovljenom

stručnom energijom ponovo povukao razvoj niza zamrlih domaćih firmi oko njega. Dakle, nije reč samo o potcenjenoj ceni struje već i o novoj poziciji EPS-a, čiji položaj prema dodatnom kapitalu treba da se reši u okviru reforme pozicije čitavog sistema javnih preduzeća. Neka preduzeća u sistemu sigurno moraju brzo biti transformisana u akcionarska društva.

Znači, kaže Branislav Zec, ponovo se moramo vratiti onim resursima u Srbiji na kojima se realno može graditi izvozna strategija, a to su često toliko krupna ulaganja koja se nigde u svetu ne pokreću ili obnavljaju bez državnog upliva i državnih garancija. Ako se za takve poslove mogu naći ozbiljni strateški partneri u inostranstvu, odlično, ako se trenutno ne mogu naći, onda država mora racionalno da se ponaša, ukoliko struka dokaže da je reč o "zdravim" poslovima i projektima.

U tom kontekstu, a ne u nekakvom političkom, navodno "predizbornom" kontekstu, treba posmatrati i slučaj RTB Bora, koji je godinama "na državnim jaslama". Tri puta se pokušalo sa pronalaženjem solidnog kupca iz sveta, pa se nije uspelo. U međuvremenu, svetske

berze su dale signal da bakar ostaje dragocena roba u međunarodnom prometu, tu perspektivu otvara dinamičan razvoj novih ekonomskih velesila (Kine i drugih). RTB je delovao beznačajno kada je cena bakra bila 2500 dolara za tonu (2004. godine) i kada je imao oko 8000 (a 2000. godine, firmama "sporednih delatnosti" je imao 20.000) među kojima mnogi realno nisu imali šta da rade na radnom mestu. Sada kada je broj zaposlenih smanjen na 4000-5000 i kada je cena bakra 10.000 dolara za tonu, moramo shvatiti šta sve s tim kombinatom možemo postići – pre svega u izvozu.

Nema tu mnogo mudrovanja, kod strateškog menadžmenta, kaže Zec – osnovno je smanjiti troškove, jer ako vađenje tone rude košta 5000 dolara, a cena bakra je duplo manja – nema posla. Ako je cena 10.000 dolara, a smanjimo troškove vađenja rude, onda se vredi boriti za perspektivu i firme koja ima milijardu dolara obaveza. Vredi investirati u takvu firmu. Vlada je podržala kredite za modernizaciju procesa vađenja rude i dala garancije za investicije u novu topionicu, koja je bila i zagađivač okoline, a istovremeno je skupa i nerentabilna. Već sada RTB plaća svoje obaveze, plaća struju – on može biti održiv sistem i može ponovo biti glavni izvoznik Srbije. Ali i u organizaciji tog sistema, koji je organizovan u četiri firme, moraju se stvari raščistiti i pojednostaviti. Samo tako se može rešiti pitanje finansijske konsolidacije.

Javnost najviše zna o državnoj intervenciji u kragujevačkoj Zastavi u saradnji sa italijanskim Fijatom, što je rezultiralo osnivanjem kompanije "Automobili Fijat Srbija". Zec potvrđuje da njegovo ministarstvo očekuje početak proizvodnje novog Fijatovog modela automobila u Kragujevcu do kraja godine, mada je taj kraj godine već sada suviše blizu, a u ovako krupnim poslovima se sinhronizovano mora povući 1000 poteza. On takođe tvrdi da će ovaj posao imati izuzetan efekat na izvozne rezultate Srbije, najverovatnije već iduće godine. Na primedbu da "neto izvoz" neće biti spektakularan, on iznosi tvrdnju da relativno brzo taj "neto izvoz" može biti i 80 odsto izvoza firme, jer je napokon rešeno pitanje lokacije za fabrike kooperanata. Znači, sve će se uskoro za novi model Fijatovog automobila proizvoditi u Srbiji, sem motora. ◀

Dimitrije Boaror

Ko koga ovde predstavlja

Politika u bezvazdušnom prostoru

Da bi se naš politički život izvukao iz bespuća potrebno je da se zna ko se kome obraća i sa kakvim programom i, konačno, treba da se napusti magična smeša u kojoj su dve kapi Evrope, kap Kosova, sa čitavom litrom socijalne demagogije

Kada u Francuskoj Sarkozy i njegova partija desnog centra izgube lokalne izbore, kao što se desilo nedavno, zna se ko se raduje – opozicioni socijalisti i zajedno sa njima niža srednja i “radnička” klasa. Obrnuto, kada u Britaniji Braunovi laburisti izgube izbore, kao što im se omaklo prošle godine, opet se zna ko se raduje – tada opoziciona Konzervativna stranka i zajedno s njom viša srednja i viša klasa. Jednostavno; zna se ko za koga glasa, i tradicionalno čitave porodice generacijama glasaju za levi, odnosno desni centar (ranije, levicu i desnicu u njihovim klasičnijim oblicima), a izbore odlučuje pridobijanje neopredeljenih, uglavnom iz “prave” srednje klase, kao i neki eventualni veliki kiks od kojeg su sve klase imale štete, ili, pak, neki veliki politički pogodak, od koga su, opet, sve klase, čitavo društvo, imale koristi. Političke parcele su tako ravnomerno i korektno podeljene među onima koji ih prilježno obrađuju, ne ulazeći u tuđi atar, ali ni ne zapuštajući svoje primarno biračko telo. Na kraju krajeva, ideja modernog parlamenta je nastala, davnih dana, upravo u Britaniji, sa idejom da različite društvene grupe imaju svoje predstavnike u najvišem zakonodavnom telu, shodno čemu je bivalo apsurdno da aristokratiju predstavljaju radnici, i obrnuto. Znalo se ko koga predstavlja, pa se sa tim znanjem išlo na izbore.

STRATEGIJA JEDNE POBEDE: Za razliku od tih, lepo parcelisanih političkih scena, kada u Srbiji jedna stranka izgubi izbore raduju se bezmalo svi, osim ono malo njenih vojnika prašinara, jednako kao što su svi bili ushićeni kada je ista stranka dolazila na vlast. Tako je bilo sa Miloševićevim socijalistima, tako je bilo sa Koštuničnim demokratama i tako će verovatno biti sa svima onima koji svima sve obećavaju, ne ispunjavajući konačno nikome ništa. Jer, teško je ispuniti obećanja kada se naobećavalo svima sve i kada je to učinjeno tako da su se međusobno protivrečnim društvenim grupama izobećavali međusobno protivrečni politički ciljevi.

Nažalost, realnost je takva da ako obećate tajkunima da će i dalje skidati kajmak kao i do sada, onda ne možete da obećate “nižim” klasama da će dobiti nešto od tog kajmaka, i obrnuto, ako obećate onima sa donjeg dela društvene lestvice da ćete im popraviti status, poreskom ili nekom drugom politikom, onda je prirodno da vas se kloni krupna buržoazija, jer shvata da će to biti učinjeno na njen račun. Nacija i različite klase unutar nje mogu se pomiriti kada nastane neki veliki politički kijamet, poput, ne daj bože, rata, koji valja zajednički izgurati, ali u redovnim okolnostima, društvene skupine različitog predznaka, konkurišu jedna drugoj i parlament je upravo izmišljen da bi se to konkurisanje izvelo na miran i institucionalan način. Marksisti su zapravo bili u pravu kada su ustvrdili da su politika, kao i vaskoliki društveni život, klasno uslovljeni i za takav

Piše: Dr Neven Cvetičanin

zaključak ne treba da neko bude član “radničke” klase već bi slično potpisao i svaki zdravorazumski čovek bez obzira kojoj klasi pripada; srednjoj, na primer, poput autora ovog članka. Ljudi uglavnom dobro znaju svoje interese i možda ih možete prevariti pokoji put, ali je teško da to možete da činite u nedogled.

PARCELISANJE SCENE: Bespuća političkog života u Srbiji proizlaze otuda što se ne zna ko se kome obraća i ko koga zastupa. Iako u našem društvu postoje društvene grupe, koje između ostalog postoje diferencirane u svakom društvu, jer takva je logika društvenog života, kod nas ne postoje tradicionalne političke partije, poput britanskih konzervativaca ili laburista, koje bi kanalisale interese različitih društvenih grupa. Štaviše, kod nas političke partije, otuđene od društvene realnosti, lebde u bezvazdušnom prostoru i “mudro” misle da je dovoljno svima sve obećati i da će im to biti dovoljno da vladaju nekoliko mandata za redom. Takvom strategijom se možda mogu dobiti jedni izbori, ali takvom strategijom se ne može obnoviti mandat, jer budući da se svima sve obećalo, što je već “po difoltu” teško ispuniti, uglavnom će svi biti razočarani. Upravo se u tome krije “tajna” što je retko koja vlada uspevala da, za ovih naših dvadesetak godina višestranačja, obnovi mandat, osim nekih Miloševićevih vlada, koje su, pak, to uspevale ne zbog toga što su korespondirale sa društvenom stvarnošću, već što su tamanile političku konkurenciju.

Stoga, da bi se naš politički život izvukao iz bespuća potrebno je da se zna ko se kome obraća i sa kakvim programom i, konačno, treba da se napusti magična smeša u kojoj su dve kapi Evrope, kap Kosova, sa čitavom litrom socijalne demagogije. Glavnina političkih aktera došla je do beskrajnog eksploatisanja pomenute kvaziideološke političke smeše uz pomoć koje su se možda mogli dobijati izbori u prošlosti, kada je trebalo blagim rečima i političkim bensedinama vidati rane neurotičnih devedesetih godina, ali teško da će se na isti način moći dobijati izbori u budućnosti. U nastupajućoj deceniji ćemo, prostom logikom društvenih zbivanja, biti stavljeni pred jasnu alternativu; ili ćemo napraviti stabilan parlamentarni sistem sa

Foto: Milovan Milenković

► **Prosečan građanin Srbije glasa tokom svog višestranačkog veka za nekoliko različitih partija, dve, tri, šest ili sedam, dovodeći se u uvek istu situaciju da ga svaka iznova izneveri**

političkim partijama koje će korespondirati društvenoj realnosti i različitim društvenim grupama, ili će sam parlamentarizam kod nas postati besmislen i neodrživ. Krajnje jednostavno govoreći, ili ćemo konstituisati uredno parcelisanu političku scenu poput neke uredno uređene bašte, ili će naš politički život potpuno obrasti u korov, usled čega bi mogli doći u iskušenje da opet prizovemo neku čvrstu i autoritarnu “gvozdenu metlu”. Najprostije; ukoliko se zapušteno političko zemljište ne uredi i ne očisti planski, moglo bi doći do spontanog i haotičnog čišćenja.

NA STAKLENIM NOGAMA: Konačno, da bi se politička scena uredno parcelisala, kako bi se znalo ko se kome obraća i sa kojim programom, političke partije će, kad-tad, morati da ojačaju programski, odnosno idejni, da ne kažemo ideološki element. Tako će partije leve, na primer poput SPS-a, morati da pronađu svoj put do “radničke klase”, odnosno najsiromašnijih; partije levog ili “čistog” centra, poput DS-a i LDP-a, moraću da vežu za sebe srednju klasu i sve oko nje; dok će partije desnog centra, poput npr. SNS-a i G17 plus, odnosno sada URS-a, morati da uteraju preduzetničku klasu u institucije sistema, kako oni ne bi bili izloženi vaninstitucionalnim udarima pred sve većim nezadovoljstvom građana. Takođe, legitimno je da se neko zalaže i za isključivo nacionalne ciljeve, poput DSS-a i SRS-a, samo će u slučaju uredno isparcelisanog političkog zemljišta njihov prostor biti umeren, poput prostora koji u stabilno

parcelisanim političkim scenama zauzimaju partije poput Le Penovog Nacionalnog fronta (pri čemu DSS za razliku od SRS-a ima mogućnosti da se vrati i u tzv. mejnstrim politiku, jer je, pošteno je reći, umereniji od Šešeljevih radikala). Naposljetku, u takvim okolnostima biće nemoguće da čitava jedna stranka preko noći promeni svoj program (što su kod nas radile mnoge stranke) i pretrči iz jednog tabora u drugi, da bi za nju glasali oni koji dotad nikada nisu bili tog opredeljenja, čime se, pak, postiže samo kratkotrajan efekat, ali čime se ponavlja klasično naša priča da je neko svima obećao sve i konačno sve razočarao.

Naposljetku, partijama, ukoliko žele da budu ozbiljne, dugoročno se ne isplati da politički lutaju od desnice preko centra do leve i natrag, jer time stoje na nogama od stakla, ma kako impresivni bili njihovi trenutni rezultati. Mnogo je isplativije da odrede bazičnu društvenu grupu kojoj se obraćaju, vezujući je za sebe trajno. Time bi se izbegla groteskna situacija da prosečan građanin Srbije glasa tokom svog višestranačkog veka za nekoliko različitih partija, dve, tri, šest ili sedam, dovodeći se u uvek istu situaciju da ga svaka iznova izneveri. Naposljetku, stvaranjem uredno parcelisanog političkog prostora i tradicionalnih glasačkih preferencija, bilo bi bolje i građanima i političarima, jer bi prvi znali za šta glasaju, dok bi drugi izbegli da ih danas dižemo u zvezde, da bi ih već sutra bacili u blato.

Autor je naučni saradnik Instituta društvenih nauka

► **nuspojava**

piše: Teofil Pančić

Knjiga puta bez vrline

Sve i da su u svemu drugom omanule, godine nakon dvehiljadite donele su nam postepenu relaksaciju od nakaradno postavljenog “nacionalnog pitanja”. Svekolike krestiče to, međutim, frustrira i užasava

Utorak je poslepodne, sunce obasjava svet, Dunav se lenjo mreška i kotrlja bratski deleći i sestrinski spajajući Srem, Bačku i Banat, vetrić aprilski milujuće čarlija, neka blagost sveta je u vazduhu, sve je idilično, samo se mučeni Nikolić Tomislav bori s dušom, a za spas Srbije... Ne, nećemo o tome. Uostalom, ko zna šta sve može da se desi za (najmanje) dva dana koliko će ovaj tekst putovati do svog čitaoca & čitateljke.

Nego, možda je baš ovo pravi trenutak da se naglasi da Nikolić nije jedini, to jest, da ima još *nacionalnih radenika* – samopregorinih i samozatajnih – koji su voljni i željni da se žrtvuju za srpstvo, i to na najteži mogući način; na primer, ima jedan što bi se, u svojoj nesebičnosti i štedrosti u davanju sebe svome narodu, poduhvatio čak i toga da bude predsednik Srpske akademije nauka i umetnosti – pa nek' ide život! On, dakle, bi, ali mu dušmani ne dadoše, garant svesni toga da bi njegovo predsedničko delovanje zadalo smrtni udarac Novom svetskom poretku, ili kako se već zove ono nešto užasno što kolje srpske kokoške čim polegaju. Samoponuđeni građanin se zove Vasilije, Krestić Vasilije, i oni koji pamte najgore godine naših života setiće ga se kao kroz maglu, možda ne baš sa osobitom nežnošću. Na putu Krestićevom samopožrtvovanom podvižništvu isprečio se, naime, Nikola Hajdin, koji je po treći put izabran za predsednika narečene SANU. I arhitekta Hajdina ćete se lako setiti, recimo, svaki put kad pogledate novosadski Most slobode; a svaki put kad pređete taj most, slobodno smatrajte da niste samo prešli ključnu evropsku reku, nego ste prisustvovali otepljenom Kulturnom Događaju.

Sve u svemu, ako ste štogod propustili, evo malog podsetnika: nedavno su održani izbori za novog-starog predsednika SANU, i Hajdin je na dotičnima nadvladao pretendenta Krestića. Bože moj, tako to ide u demokratiji, life's a bitch, uvek neko na koncu ostane tek Nikolić. Prava je fertutma nastala posle, kada je Krestić stao optuživati aktuelno rukovodstvo SANU da je “odustalo od nacionalne politike”, štaviše da vodi ni manje ni više nego “protivsrpsku politiku”. Hladnjikav kao špricer, Hajdinov potpredsednik Nikola Tasić odvratio je da je Krestić “previše ‘mileticevski’ raspoložen” i da preterano insistira “na tome da u žiži (aktivnosti Akademije) treba da bude nacionalno pitanje koje ipak vremenom postaje ‘pase’”. (...) Kad nam je nacionalno bilo najbitnije, stvari su se loše razvijale”. Na to je Krestić skočio kao za srce ujeden, te u svom odjeku i reagovanju izrekao, između ostalog, i ovu rečenicu: “Ja sam insistirao na nacionalnom pitanju baš zato što nisam želeo i što ne želim da ono vremenom postane ‘pase’” (Politika, 14.4.2011).

Intelektualci izvesne sorte retko su ovako iskreni, i otuda Krestiću treba biti zahvalan, čak i ako se radilo tek o neopreznosti usled i usred polemičkog žara, ili naprosto o dirljivoj nesposobnosti da se shvati šta se upravo izreklo, tj. da se iskontrolišu i unapred sagledaju sve bitne konotacije vlastitog iskaza. Naime, Krestićev je

“autopoetički” promišljaj sukus vaskolikog programa celokupne srpske, zapravo i postjugoslovenske, pa i istočnoevropsko-postkomunističke tvrde desnice; sve se na koncu svodi na to da “nacionalno pitanje ne postane ‘pase’”, pa šta košta. U ime tog “nacionalnog pitanja”, ili krestićevskog tumačenja “nacionalnog pitanja” (u kojem je, da se ne lažemo i ne prenemažemo, dijagnoza bila somnambulna a terapija mengeleovska) vođeni su ratovi i činjena svakojaka nepočinstva, a kljasta postjugoslovenska društva černobilski su zatrovana mržnjom, organizovanom glupošću i nitkovlukom svake sorte. Sve i da su u svemu drugom omanule, godine nakon dvehiljadite donele su nam barem postepenu relaksaciju od tog i takvog “nacionalnog pitanja”, daleko mu lepa kuća. Svekolike krestiče to, međutim, frustrira i užasava: kakav je to uopšte život koji se sav ne vrti oko fantoma “nacionalnog pitanja”?!

Hajde, međutim, da pogledamo šta zapravo znači i konotira Krestićeva rečenica. Na prvi pogled, to jest u svom željenom i manifestnom sloju, ona je upozorenje da “nacionalno pitanje”, u ovom slučaju srpsko, nije rešeno, pa samim tim ne može biti ‘pase’. E, kad ga jednom *rešimo*, to će biti druga stvar... To zvuči naizgled razumno, baš šteta što nije tačno. Naime, problem je u tome što politička i intelektualna ultradesnica samo “nacionalno pitanje” postavlja uvek nenačelno i partikularistički – sudarajući se čeo no sa partikularizmima i nenačelnostima konkurentskih strana – tako da ga čini *inherentno nerešivim*. Zato je Krestićev vapaj, oljušten od slojeva isprazne retoričnosti, zapravo vapaj za *trajnošću vanrednog stanja*, u kojem će se Nacija dovek opsesivno i posesivno baviti ugrađeno nerešivim “nacionalnim pitanjem” kao eufemizmom za *opštu mobilizaciju*, nekada metaforičnu, neretko i doslovnu. Uostalom, zar je ijedno “nacionalno pitanje” ikada zaista rešeno, sa stanovišta nacionalista? Mađarska je stabilna država odavno utvrđenih granica, ali zar je tamošnja desnica ikada prestala da kuka nad Trijanonom? Ili italijanska nad Istrom i Dalmacijom? Ili bugarska nad pompezno okrštenim “zapadnim pokrajinama” u vidu dve zapravo svakome savršeno nevažne varošice? A šta je i ovo organizovano histerisanje po Hrvatskoj oko presude Gotovini i Markaču kao presude tobože “cijeloj Hrvatskoj” nego forma održavanja “nacionalnog pitanja” na životu, pa makar i preko bajate infuzije?

Jedini smisao patetično i ultimativno postavljenog “nacionalnog pitanja” je u tome da se ono *nikada ne reši*, da nikada ne dobije zadovoljavajući “odgovor”, koji bi bio isto što i samoukinuće nacionalističkih gnjavatora-lamentatora i njihovih naracija. To je, xe xe, njihovo perverzno čitanje Lao Cea: oni ispisuju kolektivnu *Knjigu puta bez vrline*... A to da taj put pouzdano vodi nikuda, to je ono jedino što se ne sme izreći, baš zato što je to ono jedino što je važno.

AKADEMSKI ZALOG ZA BUDUĆNOST

Beogradski studenti su štrajkovali glađu u oktobru. Kako njihovi predstavnici svedoče, prekinuli su štrajk po ciči zimi zato što su im Dragan Đilas i Čedomir Jovanović, svaki iz svog ugla a obojica nekad u studentskim cipelama, obećali pomoć. Štrajkači glađu kažu da je "Grad Beograd održao obećanje" raspisivanjem konkursa za finansiranje dela stipendije za materijalno ugrožene beogradske studente, iako to nije jurisdikcija Grada. To samo znači da nadležnost nije nikakva prepreka

BEOGRAD I STUDENTI

Konkurs za one koji znaju

Grad Beograd raspisao je konkurs za dodelu jednokratne pomoći na ime finansiranja jednog dela školarine za nastavnu 2010/2011. za studente BU, Univerziteta umetnosti u Beogradu i visokih strukovnih škola. Prednost na ovom konkursu imali su materijalno ugroženi studenti, čija primanja po članu domaćinstva iznose 10.000 dinara i manje. Do zatvaranja ovog broja prijavilo se preko 550 studenata

Krajem novembra prošle godine beogradski studenti osam fakulteta i visokih škola štrajkovali su glađu nekoliko dana posle dva meseca protestnih šetnji i bezuspešnih razgovora sa nadležnim ministarstvom, tražeći da se iz budžeta finansiraju svi oni koji imaju najmanje 48 bodova. Hladne

zimske noći proveli su u improvizovanom šatoru, postavljenom na trotoaru pored zgrade Vlade, u Nemanjinoj 11. "Nisu nas ni konstatovali skoro dva cela dana, kao da 50 mladih ljudi nije gladovalo i smrzavalo se po kiši i snegu", kaže za "Vreme" Miloš R. Kuvekalović, student Fakulteta dramskih umetnosti, jedan od

STUDENTSKI
PREDSTAVNICI:
Miloš R. Kuvekalović
i Aleksandar Tolić

organizatora štrajka glada. Bila je to "poslednja bitka za nastavak školovanja, za neki oblik pravde, u kojoj smo bili spremni da idemo do kraja".

Među prvim koji su se osetili pozvanim da pomognu studentima bili su gradonačelnik Beograda Dragan Đilas i predsednik LDP-a Čedomir Jovanović. "Sigurno je da Čedomir Jovanović i ja imamo najveću obavezu da se bavimo problemima studenata, kao bivši studentski lideri, i da pokažemo

najviše razumevanja...", rekao je tada Đilas. Obećao je i da će se Grad Beograd uključiti u rešavanje problema studenata i dodao da je u intenzivnoj komunikaciji sa ministrom Žarkom Obradovićem. "Pokušaćemo da nađemo neko rešenje, jer je besmisleno da mladi ljudi štrajkuju gladu po ovoj zimi. Neophodno je da se sa svih strana pomogne, da država, grad, fakulteti i studenti učine nešto konkretno po tom pitanju", bile su Đilasove reči. I nije ih izneverio iako studenti nisu u nadležnosti gradskih vlasti – krajem marta ove godine Grad Beograd je raspisao konkurs za dodelu jednokratne pomoći za finansiranje dela školarine za 1000 materijalno najugroženijih studenata.

"Za razliku od Ministarstva prosvete, Grad Beograd i gradonačelnik su nam izašli u susret, iako oni ni po čemu nisu nadležni za naš problem", objašnjava Kuvekalović. "Već drugog dana štrajka su nam garantovali da će nam platiti godinu pod uslovom da fakulteti i više škole parcijalno oslobode studente školarina u zavisnosti od broja bodova (60 ESPB – 100 odsto, 54 do 59 ESPB – 70 odsto i 48 do 53 ESPB – 55 odsto), odnosno da

Ministarstvo garantuje da će tako biti. Već su nas tada zamolili da se sklonimo sa ulice i da se više ne smrzavamo." Prema njegovim rečima, štrajk glada je završen "zahvaljujući isključivo Gradu Beogradu, koji nije ni po čemu nadležan za nas i koji je obezbedio sredstva za 1000 stipendija, iako nas je 'samo' 50 štrajkovalo. Grad je većini tih studenata omogućio da nastave školovanje, jer bi napustili studije da je bilo drugačije."

MALA VELIKA STUDENTSKA POBEDA: Posle smrzavanja i gladovanja, predstavnici studenata BU, Fakulteta umetnosti BU i viših strukovnih škola pregovarali su sa pojedinim dekanima fakulteta i Gradom. Tačnije, gradske vlasti su izašle u susret studentima i njihovim predstavnicima. Raspisan je konkurs za dodelu jednokratne pomoći na ime finansiranja jednog dela školarine za nastavnu 2010/2011. godinu za 1000 materijalno ugroženih studenata Univerziteta u Beogradu, Univerziteta umetnosti u Beogradu i visokih strukovnih škola sa teritorije grada Beograda. Međutim, kako naglašava Aleksandar Tolić, predsednik Studentskog parlamenta Univerziteta u Beogradu, dogovor ne

Solarni punjač osvojio Brisel

Prvo mesto na takmičenju Evropske komisije u Briselu u kategoriji smanjenja javne potrošnje, održano u okviru Nedelje održivog razvoja, osvojio je tim mladih studenata inovatora BU koji su konstruisali prvi javni solarni punjač za mobilne telefone. Nekoliko dana posle toga, tim "Strawberry energy" osvojio je i nagradu Grada Beograda za stvaralaštvo mladih za 2010. godinu u oblasti nauke za projekat "Javni solarni punjač – Strawberry tree". Studenti su "Strawberry tree", prvi solarni punjač za mobilne telefone u svetu, koji još od oktobra koriste stanovnici Obrenovca, predstavili građanima Brisela ispred Evropskog parlamenta, gde su prolaznici mogli da dopune baterije svojih mobilnih telefona. Solarni punjač baterija nalazi se na trgu u Obrenovcu, ima 16 adaptera za skoro sve tipove mobilnih telefona a besplatno punjenje mobilnog telefona traje 15 minuta. "On je ujedno i promocija obnovljivih izvora energije i dokaz da korišćenje sunčeve energije kod nas nije naučna fantastika", kaže Miloš Milisavljević (22), vođa osmočlanog studentskog tima "Energija jagode".

Sistemska podrška boljem Beogradu

**ZNANJE JE VREDNO
I ZNANJE SE CENI:**
Jovana Mehandžić,
članica gradskog veća

Jovana Mehandžić, članica gradskog veća, kaže da je ova inicijativa rezultat studentskog štrajka gladu. "Ovo je nastavak i sprovođenje plana koji je dogovoren sa predstavnicima studenata tokom njihovih prošlogodišnjih jesenjih protesta. Beograd finansira deo školarine za 1000 socijalno najugroženijih akademaca koji su ispunili uslov za nastavak školovanja, ali se nisu rangirali za budžet zbog ograničene kvote, a zbog loše materijalne situacije ne mogu sami da plate studije. Za akademce koji studiraju na Univerzitetu u Beogradu, Grad Beograd izdvojio je 625 školarina, za one koji uče u visokim strukovnim školama sa teritorije grada Beograda izdvojeno je 330 školarina, a

za studente Univerziteta umetnosti 45." Konkurs je bio otvoren za samofinansirajuće studente koji imaju uverenje o stečenih 48-59 ESPB bodova tokom školske 2009/2010, dokaz o parcijalnom oslobađanju školarine, dokument kojim se dokazuje socijalno-materijalni status studenata i još nekoliko dokumenata (uslovi konkursa bili su dostupni na sajtu Grada Beograda).

Jovana Mehandžić naglašava da je prilikom rangiranja materijalna ugroženost samofinansirajućih studenata donosila 60 odsto poena onima koji imaju dokaz o proseku primanja po članu domaćinstva u iznosu manjem od 10.000 dinara (30 odsto za studente koji imaju 30.000 dinara po članu domaćinstva itd.), dok je uspeh studenta nosio preostalih 40 odsto, odnosno u skladu sa uslovima konkursa.

"Visoko obrazovanje prevazilazi nadležnosti Grada Beograda, ali mi u okviru naših mogućnosti podržavamo dobre i potrebne projekte i ideje koje beogradski akademci imaju. Pomogli smo da u Brisel otputuje ekipa studenata koji su izumeli solarni punjač mobilnih telefona i tamo predstavili Beograd i Srbiju u izuzetnom svetlu. To je najbolja poruka koju možemo da pošaljemo u svet, ali i mladima u zemlji – znanje je vredno i znanje se ceni", kaže Mehandžićeva.

Nije ovo jedina akcija Grada Beograda kada je reč o studentima – prošle godine je počela praksa volontiranja beogradskih studenata u javnim preduzećima. "I ove godine se to nastavlja, mnogi studenti koji su prošle godine volontirali dobili su posao, a interesovanje je i ove godine veliko. Od tog projekta obostrana je korist i za studenta i za poslodavca – studenti dobijaju praktična znanja i uče o odnosima na radnom mestu jer je to nešto što im je, pored teorijskog znanja, neophodno za dalji život, dok poslodavac dobija šansu da oblikuje mlade kadrove na način koji je potreban za uspešno obavljanje zadataka i ostvarenje poslovnih ciljeva."

Grad Beograd je prošle godine obezbedio besplatne udžbenike za sve učenike drugih i petih razreda na području grada, dok je Ministarstvo prosvete obezbedilo udžbenike za učenike svih prvih i drugih razreda u Srbiji. Planirano je da od septembra 2011. godine Grad Beograd obezbedi udžbenike za svih 120.000 osnovaca u Beogradu.

"Ulažemo u obrazovanje mladih ljudi u Beogradu, od najranijih uzrasta. Svesni smo da od ulaganja u obrazovanje zavise način i brzina kojim ćemo se kao grad i društvo razvijati. Za nas u gradu Beogradu, ulaganje u znanje i u uslove za sticanje znanja i veština predstavlja kapital koji će omogućiti da se kao društvo razvijamo i napredujemo. Svaka investicija u obrazovanje zapravo je najvrednija investicija u budućnost našeg grada i naše zemlje", ističe Jovana Mehandžić.

bi bio moguć da "pojedini dekani fakulteta nisu izašli u susret studentima i prihvatili parcijalni način plaćanja čime su oslobodili studente dela školarine, u prvom slučaju 55 odsto, odnosno 70 odsto u drugom". Tolić kaže da su ovim postupkom dekani omogućili da jednokratna pomoć Grada bude u visini školarina.

Dogovor je postignut na sastanku sa studentima, kome su pored gradonačelnika Beograda prisustvovali i predsednik LDP-a Čedomir Jovanović, šef Odborničke grupe LDP-a u Skupštini grada Dejan Randić, predsednik Skupštine grada Aleksandar Antić i članica Gradskog veća Nada Dumić. "Grad i na ovaj način želi da pomogne materijalno najugroženijim studentima kako bi mogli da upišu godinu i nastave dalje školovanje. Jednokratna pomoć, na ime finansiranja jednog dela školarine, dodeliće se studentima Univerziteta u Beogradu, ukupno 625 školarina, za studente Univerziteta umetnosti ukupno 45 školarina, a za studente visokih strukovnih škola 330 školarina", rekla je Dragica Moro, zamenica sekretara za obrazovanje.

Studentski parlament, kao organ Univerziteta koji značajno predstavlja 90.000 studenata, naknadno se priključio

pregovorima sa predstavnicima Grada. "Grad Beograd je prepoznao Univerzitet u Beogradu kao instituciju od opšteg značaja za Grad i raspisao konkurs za 1000 materijalno najugroženijih studenata, od čega je 625 školarina predviđeno za BU", kaže predsednik parlamenta. "Ovaj broj školarina biće dovoljan da u velikoj meri zadovolji studente koji su ostvarili preko 48 ESPB a nisu uspeli da se rangiraju u okviru budžetske kvote. Iznos koji Grad uplaćuje studentima je 45 odsto za one koji su ostvarili od 48 do 54 ESPB, odnosno 30 odsto za studente koji su ostvarili od 55 do 59 ESPB od visine školarine."

Pre oktobarskog studentskog protesta, studenti koji su ostvarili 60 bodova nisu ni sumnjali da će se njihov prelazak na budžet, ili ostajanje na budžetu, dovesti u pitanje. "U oktobru niko nije pomišljao da će morati da štrajkuje gladu ispred Vlade Republike Srbije", kaže Kuvekalović. "Grad Beograd je ispunio svoj deo dogovora i raspisao konkurs za stipendije, dok Ministarstvo nije, po ko zna koji put, ispunilo svoj deo dogovora i studenti Fakulteta primenjenih umetnosti još nisu parcijalno oslobođeni školarina iako je konkurs prošao."

BG VOZ: BATAJNICA – PANČEVAČKI MOST

38 minuta

Od sredine aprila linija BG voza produžena je do Batajnice. Privilegiju da u potpunosti koriste najbrži gradski prevoz dobili su i Beograđani koji žive u blizini železničkih stanica “Tošin bunar”, “Zemun” i “Zemun Polje”. Do kraja aprila BG voz je besplatan

U petak, 15. aprila padala je sitna kiša – kupusarka, kako joj seljaci tepaju u Batajnici. Starija gospođa sa maramom vezanom ispod brade, koja u dvorišnoj kućici crkve Svetog Arhangela Gavrila, u centru Batajnice, prodaje sveće, od oblaka nije videla sunce, ali nikako nije mogla da ne primeti da se tog jutra nešto nesvakidašnje dešava u njenoj “Bataji”.

Nečujni crni automobili smotali su volane ulevo, u pravcu okretnice sedamdesettrojke, ka naselju Busije, kod Šangaja. Prošla su i bar četiri kombija (na jednom je pisalo “Radio-televizija Srbije – Vaše pravo da znate sve”). Na desetak metara od stanice Gradskog saobraćajnog preduzeća nalazi se i železničko pristanište. Na prvom peronu postavljen je stari znanac čitaoca “Vremena Beograda” – BG voz (vidi “Vreme” broj 1030). Deluje kao da je satima glancan. Da je bilo sunca, verovatno bi sijao. Kroz prozor se vidi neka prilika koja nešto zagleda po sedištima – valjda proverava i unutrašnji sjaj kompozicije.

NA VREME I BRZO: Ispred stanice čeka se da stigne gradonačelnik Beograda Dragan Đilas i da se BG voz i zvanično otisne batajničkom prugom. Vozni red kaže – krećemo za 15 minuta, tačno u 10 časova. U stanicu je pristao krcat Beovoz iz Indije. Većina putnika se premestila u BG voz. Na pitanje hoće li voz čekati ako gradonačelnik zakasni, dobili smo odgovor da gradonačelnik nikad ne kasni. I nije, došao je na vreme. Gradonačelnik Đilas, predsednik Skupštine grada Aleksandar Antić i njihovi saradnici stigli su u 9.59. BG voz je krenuo tačno u 10.

Mašinovođa Đorđe Popratnjak, koji je tog dana vozio gradonačelnika u BG vozu, držeći se za volan “juga” (volanom se u vozu kočiti) ispred sebe, kaže da nema tremu što vozi gradonačelnika. U razgovor se uključio Dragoslav Marković, pomoćnik šefa vuče

zadužen za BG voz, rekavši da je Đorđe jedan od najboljih mašinovođa. “Ukupno je 50 ljudi u Železnici Srbije zaduženo samo za BG voz i to su najbolji ljudi u ‘Železnici’.” Marković je još rekao da je sa produženjem linije do Batajnice postalo operativno devet vozni garnitura: sedam saobraća, a dve su rezervne (jedna je u svakom trenutku spremna da se uključi – ako negde nešto zaškripi, a druga je “hladna” rezerva).

Niko nije odbio da razgovara sa reporterom “Vremena”. Svi su zadovoljni, šale se, voleli bi da vide gradonačelnika, nemaju primedbe. Jedan mlađi gospodin kaže da se već navikao na BG voz i da ga svakodnevno koristi. Na primedbu da BG voz tek od danas vozi do Zemuna i Batajnice, on odgovara da je ušao na Novom Beogradu. Već smo kod Sajma, vidi se novi most.

U CENTAR: Nakon 30 minuta većina putnika izlazi na stanicu kod Vukovog spomenika. Ispred BG voza koji odlazi dalje, ka Pančevačkom mostu, gradonačelnik Đilas je pred kamerama rekao da je jutros uz “sva sredstva koja ima” stigao u Batajnicu za 40 minuta. “Autobusima gradskog saobraćaja potrebno je najmanje 70 minuta. To pokazuje koliko je ovaj vid prevoza dobar i efikasan”, rekao je Đilas.

Generalni direktor Javnog preduzeća “Železnice Srbije” Milovan Marković pozvao je građane da koriste usluge BG voza. “Na nama je da kvalitet usluga održimo i da on ide po redu vožnje, što je najvažnije”, zaključio je Marković.

Na izlasku iz stanice, ekipa “Vremena” sreće starog sagovornika, Stanka Kantara, koji je u gradskoj Direkciji za javni prevoz zadužen za BG voz (bar je tako bilo u septembru prošle godine kada je ceo projekat “Gradska železnica – BG VOZ novi gradski prevoz” i započet). Gospodin Kantar danas nije razgovarao s novinarima. “Svako radi svoj posao. Najbitniji su rezultati”, odgovorio je.

Red vožnje

Radno vreme linije Pančevački most – Batajnica je od 6 do 22.30 časova svakodnevno i to: radnim danima u periodima saobraćajnog špica tj. od 6 do 9 i od 14 do 18 časova na svakih 15 minuta; radnim danima posle špica na 30 minuta.

BG voz saobraća i vikendom: subotom na svakih 30 minuta u periodu od 6 do 12 časova, a na 60 minuta tokom ostalog dela dana. Nedeljom i državnim praznicima vozi na 60 minuta tokom celog dana.

Planirana vremena vožnje po deonicama od naselja Batajnica: Do "Zemun Polja" šest minuta; do "Zemuna" 12 minuta; do "Tošinog bunara" 16 minuta; do "Novog Beograda" 22 minuta; do "Prokopa" 28 minuta; do "Karadorđevog parka" 31 minut; do "Vukovog spomenika" 35 minuta; do "Pančevačkog mosta" 38 minuta.

Beovoz i GSP se prilagodili

Od 15. aprila Beovoz saobraća na relaciji Indija–Batajnica–Indija i Pančevački most–Pančevo Vojlovica–Pančevački most. Na relaciji Beovoza važiće karte koje izdaju "Železnice Srbije", i to pojedinačne karte za prvu zonu i mesečne markice, dok će se BG vozom putnici prevoziti besplatno do kraja aprila. Od maja se nastavlja po pravilima Integrisanog tarifnog sistema (markice, kupovina karata kod mašinovode ili na stanicama, zoniranje...).

Za stanovnike Batajnice i Zemuna planirano je uspostavljanje autobuske linije sa brojem 700, kao i delimično produženje trase linija 702 i 703 u naselju Batajnica, kako bi se i stanovnicima u zoni oko Ulice Braće Savić omogućila direktna veza sa železničkom stanicom.

Kako bi se stimulisalo korišćenje linije beogradske železnice, parking prostor između ulica Jurija Gagarina i Antifašističke borbe (preko puta OTC-a), u zoni železničkog stajališta "Novi Beograd", može se koristiti kao parkiralište u sistemu "Parkiraj i vozi" (Park and Ride). Radnim danima od 6 do 23 časa korišćenje parkinga biće besplatno, a u dane vikenda parkiranje će se naplaćivati.

Šta je u planu

U planu je da se izgrade stanice između Zemuna i Batajnice, na Kamendinu i stanica u blizini zemunskog naselja Altina.

Gradonačelnik Đilas je rekao da se u narednom periodu očekuje finansijska pomoć Evropske banke za obnovu i razvoj za uspostavljanje novih linija BG voza. "Posle ovog pravca, i u saradnji sa 'Železnicama Srbije', trebalo bi da krenemo prema Rakovici, Ripnju, Lazarevcu, Mladenovcu, i da u narednih nekoliko godina celo područje Beograda pokrijemo BG vozom, što će svima koji žive na teritoriji grada omogućiti da se osećaju kao pravi Beograđani", rekao je gradonačelnik Dragan Đilas.

BEOGRADSKA PRIVREDA

Kako postaje

"Naše opredeljenje je uvek bilo da moramo tehnološki da se usavršavamo. Videli smo šansu, odlučili da investiramo u novu opremu i uz veliku pomoć Grada, koja je bespovratna, mi smo to ostvarili", objašnjava Zlativoje Kuzmanović, direktor firme YU Label koja se bavi proizvodnjom samolepljivih etiketa

Prošle godine u Briselu održavala se druga po redu Evropska nedelja malih i srednjih preduzeća (o čemu je "Vreme" tada pisalo). U nekom trenutku moderator je upitao jednog od glavnih učesnika: "Mislite li da srednje i malo preduzetništvo može pomoći da Evropa izađe iz krize?" "A šta drugo, ako ne to?", odgovorio je on.

Unapređenjem preduzetništva ove vrste postiže se privredni razvoj, povećava se zaposlenost i sve ukupno stiče povoljnija i privlačnija klima za druge investicije. Grad Beograd, odnosno Gradski sekretarijat za privredu dodeljuje bespovratne subvencije privrednim subjektima na teritoriji prestonice kojim oni šire i poboljšavaju svoje poslovanje. Preduzeća koja dobiju pomoć

mo uspešniji

Grada remontuju stare, kupuju nove mašine i, uopšte, modernizuju svoje proizvodne procese.

“Naše opredeljenje je uvek bilo da moramo tehnološki da se usavršavamo. Videli smo šansu, odlučili da investiramo u novu opremu i uz veliku pomoć Grada, koja je bespovratna, mi smo to ostvarili. Preuzimanje opreme je upravo u toku”, objašnjava nam Zlativoje Kuzmanović, direktor firme YU Label, koja se bavi proizvodnjom samolepljivih etiketa. Subvencijom gradskog sekretarijata njegova firma je nabavila mašinu kojom se ostvaruje štampa na različitim predmetima ovalnog ili drugog nepravilnog oblika. Kada je reč o ovako “nezgodnim” predmetima, praktično je onemogućena primena samolepljivih etiketa, pa je tu na delu tampon štampa. Mašina koja je stigla pre nekoliko dana ima takvu primenu pa omogućava štampu na olovkama, upaljačima, raznim predmetima za kozmetiku.

TAMPON ŠTAMPA: “Znam da je, na primer, Verica Rakočević radila tako nešto. Pakovala je razne mirise u bočice i stavljala tampon štampu na njih”, objašnjava nam Zlativoje Kuzmanović. “Ciljna grupa” ove mašine su kako sredstva za reprezentaciju, tako i ona za proizvodnju. Prednost koja se njom ostvaruje je to što će biti u mogućnosti da koriste višebojnu tampon štampu. “Ponudom takve štampe u četiri boje ostvarićemo veliki uticaj na tržište, jer tako nešto ne postoji u Srbiji.”

Firma YU Label je počela sa radom 1999, odnosno 2000. godine. Tada veoma savremena oprema uvezena je iz Danske, a u Srbiju je ušla na dan početka bombardovanja. Sa radom se počelo naredne godine, dok nisu došli monter i instruktori iz inostranstva da obuče one koji će raditi u YU labelu. Od tada, svake godine rast prodaje i proizvodnje kreće se od 40 do 50 odsto. Pre tri godine uvezena je oprema koja je bila, po rečima direktora Kuzmanovića, najsavremenija u regionu. U tom trenutku je Henkel kupovao Merimu pa je YU Label počeo da radi dizajn i za njih. U međuvremenu, javljali su se novi kupci. Isto tako, kao što smo već spomenuli, i oni su se još jednom obnovili kada je reč o tehnologiji. Sveže pridošla mašina je izuzetno skupa investicija, a Grad je doprineo subvencijom koja iznosi polovinu ukupne cene.

Firma YU Label je mešovito vlasništvo, srpsko-nemačko. Sediste je na Novom Beogradu, a proizvodni pogon u Vrčinu. Proizvode samolepljive etikete za prehrambenu industriju (koja ih sve više koristi), za kancelarije, kućnu hemiju, farmaceutske kuće. Tako sarađuje sa “Polimarkom”, “Knjazom Milošem”, “Bambijem”, “Hemofarmom”. Zanimljivo je da Institut za transfuziju krvi “troši” oko 30 vrsta etiketa.

U toku je takođe investicija u opremu za izradu samolepljivih etiketa za kancelarijski program, primenu na štampačima i kopir-aparatima. Do sada su ti proizvodi uvoženi već gotovi. Kada

stigne pomenuta oprema, to će moći da se promeni.

Naš sagovornik kaže da se ovog trenutka ne oseća tako veliki udar krize. “Mi smo imali sreće i znanja pa smo izbegli, za sada, uticaj krize na firmu. Možda zato što smo izabrali dobre kupce, možda je i sticaj okolnosti što radimo baš ovaj posao”, kaže on. U firmi nije došlo do pada, već postoji i blagi rast proizvodnje. Oni nisu veliki izvoznici, jer je sama etiketa lokalnog karaktera. U većini zemalja to je proizvod koji se radi na taj način (firma koja se “širi” u obimu od nekoliko stotina kilometara). Postoje povremeni problemi sa tekućom likvidnošću, ali se firma za sada veoma uspešno održava.

Sa početkom rada nove četvorbojne mašine za tampon štampu, Zlativoje Kuzmanović očekuje povećanje dobiti. Takođe, ono što je posebno važno za Beograđane, uposliće i nove ljude. Trenutno je u firmi 16 zaposlenih.

Čuvena Britanka Anita Rodik, osnivač kompanije za proizvodnju eko-kozmetike, jednom je kazala da ne treba pričati o preduzetništvu kao o preživljavanju, već kao o nečemu gde se neguje kreativno mišljenje. Otud je razvoj srednjeg i malog preduzetništva, kao i pomoć njima, nešto što stvara znatno povoljniju situaciju na tržištu.

Subvencijom do izvoza

Već osamnaest godina preduzeće “Kolos RR” iz Obrenovca bavi se projektovanjem, proizvodnjom, isporukom, montažom i, konačno, održavanjem termoelektričnih sistema (za one koji se u to razumeju – PE-Xa fleksibilni predizolovani cevovodi, klasične i paketne toplotne podstanice, čelični predizolovani i kanalski toplovodi, sistemi za podno, zidno i plafonsko grejanje-hlađenje, armature i oprema za termotehnička postrojenja). Svoje proizvode dobavljaju toplanama i raznim drugim javnim preduzećima.

U poslednjih nekoliko godina, okrenuli su se i uvođenju alternativnih obnovljivih izvora energije. U saradnji sa stručnim institucijama iz oblasti alternativnih izvora energije, učestvovali su u realizaciji nekoliko knjiga – *Vetroenergetika, Obnovljivi izvori energije, Biodizel, biogas, biomasa*.

Njima će subvencija znatno pomoći da povećaju spektar svoje proizvodnje. Naime, u planu je pokretanje procesa proizvodnje predizolovanih fleksibilnih cevi. Kako nam objašnjava Ivan Ristović iz firme “Kolos RR”, ovakve cevi imaju mnoge prednosti. Na ovakve sisteme garancija je 25 godina, jeftinija je i lakša montaža, niski su toplotni gubici, zahteva se manje radova, a sistem je sigurniji. Firma “Kolos RR” je prvi put počela da propagira i uvozi predizolovane fleksibilne cevi pre šest godina (bilo je i borbe sa onima koji su smatrali da se ne treba koristiti ništa sem čelika) i do sada nije bilo nijedne potrebe za intervencijom. Ove predizolovane cevi su do sada uvožene iz Austrije, a cilj koji će se postići subvencijom je da se takvi cevni sistemi počnu proizvoditi i u Srbiji. Kasnije, kada se ispune standardi biće moguć i izvoz tih sistema.

TEHNOLOŠKO
USAVRŠAVANJE UZ
POMOĆ GRADA:
Zlativoje Kuzmanović,
direktor “YU Labela”

ULIČNE TABLE SA NA ĆIRILIĆNOM I LATINIĆNOM PISMU

Postavljanje tabli sa nazivima ulica i trgova sa novim izgledom na ćirilicom i latinićnom pismu, sa grbom grada Beograda, počelo je ove godine i do sada ih je postavljeno 826, a planirano je da se do kraja godine postavi oko 3000 ovakvih tabli. Nov izgled tabli doprineće lakšem i kvalitetnijem snalaženju stranaca u našem gradu.

U 2010. godini donete su dopune i izmene grafičke knjige standarda za izgled tabli, čime su se stvorili uslovi da se postavljaju table sa grbom grada Beograda i vrši ispisivanje naziva ulice na ćirilicom i latinićnom pismu. Postavljanje ovakvih tabli započeto je u 2011. godini, kada je Sekretarijat za komunalne i stambene poslove zaključio ugovor za postavljanje 1132 table (790 tabli sa nazivima ulica i 342 table s kućnim brojevima) na opštinama Voždovac, Zvezdara, Ćukarica, Rakovica, Savski venac, Zemun, Novi Beograd i Palilula. Do sada je postavljeno 826 tabli na Zvezdari, u Zemunu i Novom Beogradu, a danas su table sa novim izgledom postavljene i u Kolarćevoj ulici i na Terazijama”.

Prema njegovim rećima, postavljanje preostalih 306 tabli je u toku na opštinama Voždovac, Ćukarica, Rakovica, Savski venac i Palilula, a završetak se oćekuje u narednih mesec dana.

UKLANJANJE PLAKATA IZ CENTRA GRADA

Uklanjanje plakata sa nedozvoljenih mesta započeto u Knez Mihailovoj i okolnim, centralnim gradskim ulicama, sprovode gradski komunalni inspektori u saradnji sa “Gradskom Ćistoćom” i “Zelenilom”.

“Do sada je uklonjena znatna kolićina papira, kako sa stubova za oglašavanje koji su postavljeni u Knez Mihailovoj i gde je oglašavanje dozvoljeno tako i sa kandelabara, stubova javne rasvete, oko ulaza zgrada, sa fasada i drugih prostora, gde je oglašavanje izrićito zabranjeno. Akcija se organizuje u okviru protećnog uređenja grada i imaće stalni karakter. Apelujemo da naši sugrađani ne lepe plakate na mestima na kojima to nije dozvoljeno i tako svi zajedno doprinesemo urednijem i lepšem izgledu naćeg grada, rekao je Nebojša Tomić, zamenik gradskog sekretara za inspekcijeke poslove. Prema odluci o općtem uređenju grada i odluci o oglašavanju, zabranjeno je lepljenje plakata na stubovima javne rasvete, fasadama i drugim prostorima, osim na mestima posebno određenim za to. U toku je procedura izmene ovih odluka, kojima je predvićeno da kazne ubuduće iznose 5000 dinara za fizićko lice, 20.000 za pravno i do 75.000 dinara kod sudije za prekrćaje.

PLATFORME ZA INVALIDE U DVA PODZEMNA PROLAZA

Podizno-spućstajuće platforme za invalide u funkciji su u podzemnim pećaćkim prolazima na Terazijama i kod Igumanove palate. Platforme su ugraćene u skladu sa Pravilnikom o uslovima za planiranje i projektovanje objekata u vezi sa nesmetanim kretanjem dece, starih, hendikepiranih i invalidnih lica. Po jedna rampa postavljena je na svakom od tri ulaza-izlaza u podzemnom prolazu na Terazijama i na svakom od četiri ulaza-izlaza u prolazu kod Igumanove palate. Platforme pokreće elektromotor koji trpi maksimalno opterećenje od 225 kilograma. Platformom se upravlja samo dok se komandno dugme drži pritisnuto, a na svakom prilazu platformi ima tri komandna mesta. Platforma je opremljena “panik tasterom” kojim korisnik, za slućaj bilo kakvog kvara ili problema, obavećtava servisera pozivom na neki od memorisanih brojeva. U toku kretanja platforme ukljućuje se propisana svetlosna i zvućna signalizacija. Kako bi bilo sprećeno vandalsko ponaćanje i eventualno unićtavanje opreme, platforme će biti obezbećdene i video-nadzorom.

NOVA SALA I SPORTSKI TERENI NA ZVEZDARI

Osnovna škola “Veljko Dugoćević” na Zvezdari u potpuno novom ruhu, sa novom fiskulturnom salom i urećenim školskim dvorićtem, sada predstavlja ukras tog dela Beograda. Zahvaljućjući gradu Beogradu ta osnovna škola dobila je fiskulturnu salu velićine 1150 kvadratnih metara, sa pokrećnim tribinama za oko 150 gledalaca, a u dvorićtu su tereni za rukomet, mali fudbal, odbojku i koćarku.

Sala je izgraćena po najvićim standardima, sa dobrom opremom. Osim toga, urećena je ograda oko škole, postavljena rasveta, rampe za invalide. Školsko dvorićte je dobilo nove staze, stepenića i rampe. Postavljene su klupe i fiksne kante za otpatke, a uraćena je i nova ograda oko kompleksa škole sa novim kapijama.

RASPISAN KONKURS ZA NOVE PROJEKTE

Sekretarijat za socijalnu zaćtitu raspisao je konkurs za finansiranje projekata drućstvenih i nevladinih organizacija u 2011. godini iz oblasti socijalne i boraćko-invalidske zaćtite. Projektna dokumentacija se podnosi u roku od 15 dana od dana objavljivanja ovog oglasa, ukljućujući i taj dan, dok sve aktivnosti obuhvaćene projektima moraju da budu realizovane do 31. decembra 2011. godine. Grad će podrćati projekte koji će unaprediti oblast socijalne zaćtite, posebno rizićnih i marginalizovanih socijalnih grupa na podrućju Beograda, a koje do sada nisu bile obuhvaćene sistemom socijalne zaćtite, kao što su starije i osobe sa invaliditetom, siromaćna, marginalizovana lica i deca i mladi bez roditeljskog staranja, kao i deca i mladi sa problemima u drućstvenom ponaćanju, ųrtve nasilja i druge posebno rizićne i marginalizovane grupe u stanju socijalne potrebe.

Cilj konkursa je da podrći projekte koji predstavljaju inovacije ili unaprećenje postojećih usluga u sistemu socijalne zaćtite, posebno otvorenih oblika, ili utiću na veći obuhvat korisnika u postojećem sistemu socijalne zaćtite. Komisija će takode podrćati i finansiranje zapoćetih projekata nevladinih i drućstvenih organizacija, ukoliko postoji opravdanost njihovog daljeg finansiranja i ukoliko su se u dobroj meri pokazali kao pomoć Sekretarijatu za socijalnu zaćtitu u daljem razvijanju politike socijalne zaćtite. Konkursom se ne podrćavaju materijalni troćkovi rada organizacija, medijske kampanje, ųtampanje publikacija, odrćavanje edukacija ili seminara za realizatore projekata, kao ni organizovanje izleta ili letovanja.

► lisica i ždral

piše: Ljubomir Živkov

Protestna nota

Da proćerdaju sigurnu pobjedu, da osramote zemlju u kojoj su rođene, to mogu samo žene!

Eh, što nisam pravozastupnik Teniskog saveza Slovačke za jugoistočnu Evropu, tužio bih zasad nepoznatog počinioca koji je na radio-talasima, neću reći pogrdno, ali sa omalovažavanjem govorio o izgledu moje štitenice, a reprezentativke u tenisu Dominike Cibulkove.

Inkriminisanu govoranciju čuo sam upravljajući motornim vozilom; zbog sunca i činjenice da čitati mogu uz pomoć odgovarajućih naočara nisam na displeju uspeo da vidim koja je stanica u pitanju, siguran sam je bio 18. april između pola četiri i četiri popodne, po dobroj čujnosti u centru naše prestonice rekao bih da se sportski reporter oglosio iz Radio-Beograda. Pažnju mi je privuklo dirljivonesvesno gomilanje metafora ("našoj kući košarke to je kamen oko vrata"), pa nisam menjao stanicu. I zaista. Ushićen onim što su srpske teniserke postigle u borbi sa Slovačkinjama poznavalac belog sporta likovao je: "Izgubiti prvi set, gubiti u drugom sa pet jedan, i na trideset ništa preokrenuti taj meč, a samim tim i kompletan rezultat dvodnevne kolektivne borbe – to mogu samo žene, to mogu samo žene!"

Dečko, rodna ravnopravnost ti još nije prirasla za srce, kako možeš na osnovu jednog događaja izdići ceo jedan pol, a na uštrb drugoga čiji su pripadnici takođe umeli da preokrenu rezultat! Uvredio si nekoliko stotina igrača Premijer lige, zar nisu toliko puta ustajali iz pepela i pretvarali poraz u pobjedu, zar su jednom pobedili u utakmici koja se svima činila izgubljenom?! Vređaš fudbalere koji u mnogim utakmicama engleskog prvenstva, ali i u drugim ligama, vode sa tri nula, protivnicima pođe za rukom da izjednače pa na krilima toga izjednačenja jurišaju bestidno i na pobjedu, a ovi koji su vodili sa tri nula smognu snage te u zaustavnom vremenu daju gol i ipak pobjede!

I šta je rekao tvoj kolega u Slovačkoj ako je nalik tebi?! "Da proćerdaju sigurnu pobjedu, da osramote otadžbinu, ali i zemlju u kojoj su rođene, a koja je dala Haška i Hrabala – to mogu samo žene!" Pa bi ga tamošnje feministkinje i borci za rodnu ravnopravnost (koji mogu biti kojeg im drago pola) već na Veliki poneđjak razapeli.

Dok sam se pitao je li misao o nesumnjivoj nadmoći pripadnika kojeg bilo pola politički nekorektna ili je prosto nedotupavana, dođe vreme da reporter porazgovara sa g. Armenulićem, nekoć uspešnim teniserom i bivšim selektorom naše reprezentacije. Oduševljen svojom krilaticom da tako nešto mogu samo žene i razgovor sa gostom otpočeo je time: "Svi smo videli kako su naše devojke iz već izgubljenog meča izašle kao pobjednice, gubiti u drugom setu sa pet jedan i trideset ništa pa pobediti, ne znam da li ćete se složiti sa mnom, ali to samo žene mogu!"

Gost ga je, što bi mladež ispravno rekla, iskulirao, nije hteo da sportski uspeh svede na premoć hormona, drugo, šta se desilo u

finalu Dejvis kupa sa Francuzima, je li isti reporter tada uskliknuo: "Videste li ovo, dragi gledaoci, ovako nešto mogu samo muškarci! Nikad žene nemaju ni samopouzdanja, ni energije ni dovoljno dobru tehniku da se izvade iz čabra u koji su svojom krivicom, svojim lošim servisima i još gorim riterima same i dospele. Muškarci su zakon, ne možda u streljaštvu gde Jasna Šekarić još gazduje, ali u belom sportu im ni žene ni hermafroditi nisu ni prineti!"

Ne budi cepidlaka, pravozastupniče, rekoh sebi, ovim nije poljuljano Noletovo samopouzdanje, pa čak ni Kizino ili Pantino! Koji se nisu polakomili na novac i slavu nego igraju amaterski, plaćajući iz svog džepa termine u Gemaksu i drugde... Reporter nakon razgovora sa gostom, međutim, nastavlja: "Naše devojke ne samo što su bacile protivnice na kolena i štitnike, i to na terenu njihovih predaka, nego su i lepše od Slovačkinja!"

Tu sam ušao u raskršnicu i nisam baš razabrao koja je od naših igračica nadgornjala koju nesrećnu kćer Republike Slovačke, ali sam uhvatio njegov volej: "A od Cibulkove je zasigurno i pogotovo lepša!"

Pa nisi ti Miroslav Lazanski i nije ovo izbor mis Evrope, ne možeš da rangiraš takmičarke po izgledu i umetničkom dojmu! I šta misliš, da je domet radija tako mali, a da je jezička barijera između slovačkog i srpskog tolika – da te niko od njih neće čuti niti razumeti?! Ne misliš da Slovaci imaju ovde ambasadu, atašea možda baš i za sport ili kulturu, koji po službenoj dužnosti sluša radio i šalje depeše u centralu?! Da ne govorim o slovačkoj manjini u Srbiji koja odlično razume srpski! Kao poštovalac industrije i književnosti ponikle u Čehoslovačkoj (vlasnik "škoda" i suvlasnik dva "zetora"), pa i kao poklonik lepote i šarma upravo turisticinje iz ČSSR koje su se među prvima sunčale na nekad našem Jadranu neću i ja ovo da oćutim.

Ako ne grešim dušu, tj. ako je zaista u pitanju pripadnik RTS-a, javnog dakle servisa, onda on okreni-obrni predstavlja trijumfalizam sviju nas koji plaćamo pretplatu! Šta mislite, koliko će telegrama nepodrške reporteru stići u Hilendarsku? Naše je pravo da znamo sve, pa i ono što nije moguće naučno niti praktično proveriti, i što sa sportom nema nikakve veze?

Još nešto! Ovakav ispad moguć je pre u štampi ili na radiju, gde publika ne vidi kako novinar izgleda! Ali sve i kad bi radio na televiziji, i kad bi shodno tome lično bio baš lep (što mu je pored prijatnog glasa, savršene dikcije te dokazane visoke opšte naobrazbe i pomoglo da pobedi na javnom konkursu), zar poraženim devojka, koje su pobjednicama čestitale i povukle se da odbojuju svoje, mora preko srednjih talasa poručiti da nisu ni lepe?! Zar se toliko raspojasao u svom jezičkom i etničkom zabranu i prenebregao mogućnost da ga može čuti i neko s druge strane plota ili da i neko iz njegovog stada može misliti drukčije nego on? ◀

“Teška vremena su iza nas, klatno se okreće na drugu stranu. Ova godina će sigurno biti mnogo bolja od svih prethodnih u kojima je krenula kriza.”

OLIVER DULIĆ, ministar životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja (BETA)

Srđan Čolić,

frontmen grupe Moby Dik, govori o svojoj supruzi Evi: “Pre svega me je privukla njena lepota. Vrlo brzo sam shvatio da je obrazovana, inteligentna i da potpuno odudara od estradnog stereotipa. Baš sam to i tražio celog života. Poštujem pevačice, glumice, manekenke, ali nekako ne bih voleo da gradim porodicu sa osobom koja nema radno vreme i koja je posvećenija poslu i karijeri nego mužu i deci...”

O dvogodišnjem sinu: “Mislim da sam se super snašao kao otac. Naravno, poštujem Striborovu ličnost, koja je potpuno drugačija od moje. On ima veoma izražen karakter. Ispoljava ga od prvog dana, dobro zna šta hoće i moram da se prilagodim. Sa Striborom sam ozbiljno razgovarao. Pitao sam ga da li on hoće da mama i tata daju intervju i da se slikamo zajedno za novine, a on je rekao: ‘Da, može’. Ubeđen sam da zna o čemu mi sada razgovaramo, jer je ceo dan ponavljao kako će tata i mama govoriti za novine.”

Eva Čolić,

japanolog i supruga Srđana Čolića, priča o njemu: “Osvojio me je svojom zrelošću i izgrađenim stavovima. Uvek zna šta hoće. Ostvarena je osoba uz to i veliki džentlmen. Prilično sam bila iznenađena kada sam saznala da voli da čita, da mu je otac bio glumac, baka balerina. I ja sam se bavila baletom, pa je to bila sitnica koja nas je spojila.” (“Gloria”)

Miloš Bojanić,

pevač narodne muzike, podržava koleginicu i pita se: “Ko su ti ljudi koji su našli da pričaju sada o njoj i blate njeno ime?! Ceca je neko ko nas vodi u svet i predstavlja našu zemlju na najbolji način gde god da ode. Ja je podržavam maksimalno i od mene može da očekuje pomoć ukoliko sam u mogućnosti da joj pružim, nebitno

na koji način! I finansijski ako treba rado bih joj pomogao! Ja sam jedini koji ju je svojevremeno posetio u zatvoru i ona je žena koja ne zasluži da je blate oni koji su mnogo ispod nje. Ona nije kriva što su Arkanovi poslovi ostali njoj na ‘grbači’. Ona je samo nasledila sve Arkanove poslove i tako došla u situaciju u kojoj se nalazi sada. Ona je pre svega dobar čovek i prava Srпкиnja! U Srbiji ima dosta primitivnih ljudi koji ne razumeju da je sistem pritvora koji će ona ‘odležati’ u svetu uveliko poznat. Tužno je što država ne hapsi one koji ubijaju i nanose štetu narodu! Ona je žena koja samo veseli narod, a ne ubica, pa da se tolika pompa diže. Ceca, uz tebe sam!”

Slobodan Velićković,

otac Svetlane Ražnatović i Lidiye Oćokoljić, kod kuće u Žitoradi, ima dilemu da li uskršnje praznike da proslavi u Beogradu ili ne: “Evo, odmaram ovde u kući i čekam ženu da doputuje sa Kipra. Trebalo bi da se tradicionalno okupimo za Uskrs, ali čim Mira, dođe sve ćemo se dogovoriti. Još nisam siguran da li ću zbog imanja i ja ići, ali najverovatnije hoću. Dobro su svi. I deca i unuci. Sve je u najboljem redu, a unuci nemaju nikakvih problema u školi.” (“Pravda”)

Slavica Grahovac,

advokat, objašnjava razloge države da se nagodi sa Svetlanom Ražnatović: “U ovom momentu znamo da se budžet ne puni više ničim i da je ovo jedini modus vivendi ove vlasti. Ali,

čini mi se da se ovde radi o nečem drugom – da je država ostala bez novca, pa pokušava na svaki način da ‘reketira’ sve i svakoga. Doduše, tajkuna ima mnogo, svi svoje probleme znaju, dobro su se rasporedili po političkim strankama od značaja, čute i čekaju bilo kakve naznake da će se naći na tapetu države, unapred praveći planove kako da do toga ne dođe. Oni koji se nisu udomili stranački, imaju razlog za strepnju jer karika puca tamo gde je najtanja.” (“Pravda”)

Oliver Mandić,

muzičar, svoju podršku Svetlani Ražnatović nudi u pesma: “Ceca je moja sestra. Bez obzira na to što ne planiram da snimam albume i da se bavim muzikom, kad je ona u pitanju, pesama mora biti. Da li će to biti jedna, dve ili više, stvar je dogovora. Ona zna da sam ja uz nju šta god da se desi i da zaluzuje od mene samo najbolje.” (“Alo”)

Zoran Kesić,

TV lice, otkrio je neke detalje o sebi: "Najveći porok mi je alkohol. U mojoj porodici je to tradicija. Alkohol je porok i mom čaletu i mom dedi. Ne doživljam ga kao porok jer kad sam pijan, nemam mračna osećanja niti sam agresivan. U takvom stanju najviše volim da sam okružen dragim ljudima jer sam emotivan i veseo."

I još: "Tog 1. maja 2005. godine kada smo krenuli na uranak zaustavila nas je interventna i pretresla do gole kože. Kod mene su pronašli 0,74 grama kanabisa. Završio sam u ćeliji na Novom Beogradu sa nekim ludakom koji na svu sreću brzo izašao. Na sudu sam rekao: 'Žao mi je što sam pao zbog ovako banalne stvari, a ne zbog svoje revolucionarne medijske delatnosti.' Sudija me je simpatično gledao, ali sam platio kaznu." ("Blic žena")

Ivan Ivanović,

TV voditelj, otkriva cenu popularnosti koju plaća: "Nisam ja Zdravko Čolić, koji je slavan i, ono, totalna zvezda trideset godina pa da sam se, kao, umorio. E sad, druga stvar je što moja porodica to teško podnosi, što me se, da tako kažem, 'stidi',

što je umara ta moja popularnost. Recimo, posebno je to slučaj sa malenom ćerkom Stašom, koja ima sedam godina. Znaš ono, dođem u školu po nju, a opkoli me gomila njenih vršnjaka tako da je izgubim iz vida i ne mogu da izađem iz škole pola sata. To njoj ne prija nikako." ("Press")

Marija Šerifović,

pavačica, kupila je mami stan: "Presudila je terasa koja ima otprilike osamdeset kvadrata. Verica se u nju zaljubila na prvi pogled. Odmah je zamišljala kako će na njoj da pravi roštilj. Za sređivanje se sama pobrinula, u to se nisam mešala, jer sam završila glavni deo. To što sada živi u zgradi do moje, velika je prednost. Svakoga dana odlazim kod nje na ručak." ("Press")

Miša Vacić,

"član Upravnog odbora narodnog pokreta Naši 1389...", na pitanje kakvu muziku voli, kaže: "Sve domaće i sve strane hitove. Volim muziku kao muziku, ako je kvalitetna. Znači i gusle i hip-hop, rok, zabavnu, sve... Volim Beogradski sindikat, Boru Čorbu, a od stranih, evo sad stalno puštam jednu evergrin *Samer vajn*." Šta je njegova amajlija: "Moja borba za bolju Srbiju je moja amajlija." Dok čeka suđenje, poručuje: "Ja sam zapravo žrtva agresivne ideologije homoseksualaca i njihove agresivne propagande. Mediji su etiketirali organizaciju kojoj pripadam kao branu o otpor održavanju gej parade." ("Kontra")

Svetlana Krinulović,

procenitelj šteta motornih vozila, govori o jednom svom običnom danu: "Budim se u pet i trideset svakog dana. Najpre osmislim raspored obaveza, zbrinem ukućane, pospremim kuću i dovezem se na posao do osam. Ponekad me klijenti čekaju i pre radnog vremena, pa pregledanje poslovnih mejlova i papirologije ostavim za kasnije jer stranke uvek imaju prednost. Ne libim se da zasučem rukave i da, kad zatreba, obučem pantalone i legnem ispod oštećenog vozila radi detaljnog pregleda i procene kako bih posle ravnopravno s kolegama dala sud o šteti." ("Blic žena")

Maja Nikolić,

"šarmanтна voditeljka jutarnjeg programa na RTS-u" i majka troje dece, živi je dokaz kako je komplikovano sačuvati karijeru i porodicu: "Umor koji osećam celog dana je jedina neprijatnost koju donosi ustajanje u pola pet. Svake noći se budim nekoliko puta i gledam na sat u strahu da ću se uspavati i zakasniti na posao. Nedavno sam odlučila da više ne budem rob posla i da uveče sa suprugom odlazim kod prijatelja, pa i po cenu da spavam samo dva sata. Do sada sam prilikom izlazaka stalno bila nervozna i odsutna razmišljajući samo o tome kako mi je ostalo malo vremena da se naspavam i spremim za posao." ("Gloria")

Dodela Evropske nagrade za pozorište, 12–17. april 2011.

Olimp pozorišnih

EVROPSKA NAGRADA ZA NOVU
POZORIŠNU REALNOST:
Iz predstave "Mister Vertigo"
reditelja Kristijana Smedsa u
izvođenju Finskog nacionalnog teatra
Foto: Antti Ahonen

Za "Vreme" iz Sankt Peterburga

Dodela Evropske nagrade za pozorište, koja je ove godine upriličena u Sankt Peterburgu, zaista je prava pozorišna olimpijada, na kojoj je moguće na nekoliko dana zaboraviti na sve nedaće, kao u antici, i baviti se pozorištem, na sceni, u amfiteatru, na akademijama, u pres centru... Gotovo da ne postoji nijedno ime sa pozorišnog Olimpa a da nije nosilac Evropske nagrade za pozorište. To govori o njenom značaju

Na predlog ogromnog pozorišnog foruma, kome pripada i vaš izveštač, žiri 14. Evropske nagrade za pozorište, sa pozorišnim kritičarem Žoržom Banuom na čelu, doneo je odluku da se ove, 2011. godine nagrada dodeli Peteru Štajnu (1937), nemačkom reditelju čije smo predstave imali prilike da gledamo i na BITEF-u. Ovaj, svetski poznat umetnik, koji je sedamdesetih ustanovio berlinski "Šaubine" (gde je postavio Ibzena, Gorkog, Labiša, Šekspira, Handkea, Boto Štrausa...), pouzdan tumač antike i dramske klasičke, opere, kao i moderne dramaturgije, u Sankt Peterburgu je bio predstavljen režijom veoma kvalitetnog pozorišnog projekta *Slomljeni*

bogova

krčag Hajnriha fon Klajsta, u izvođenju Berliner ansambla. U glavnoj ulozi je nastupio slavni nemački pozorišni i filmski glumac Klaus Marija Brandauer.

Na dodeli Evropske nagrade za pozorište, u Aleksandrinskom teatru, najstarijem u Petrogradu, na čijem čelu je danas Valerij Fokin, maestro Peter Štajn je mnogobrojnom auditorijumu (oko 400 stranih zvanica, plus Rusi) poklonio neobično izvođenje muzičko-scenskog programa *Faust-fantazija*, u kome je lično interpretirao delove Geteovog teksta, uz klavirsku pratnju Artura Anekina. U ovom efektnom nastupu, Peter Štajn je pokazao zavidnu energiju, dramsku ekspresivnost i hvale vrednu spontanost. Program je bio srezan na pravu meru da se u njemu uživa.

O NOVIM REALNOSTIMA: Ova, 14. Evropska nagrada za pozorište, koju, uz podršku Evropskog saveta, organizuje niz evropskih pozorišnih institucija (Unija evropskih pozorišta, Internacionalni institut mediteranskog teatra, Međunarodno udruženje pozorišnih kritičara, Međunarodni pozorišni institut Uneska), ove godine je održana u Sankt Peterburgu, u saradnji sa Ministarstvom za kulturu Ruske Federacije, Međunarodnim festivalom "Baltički dom" i nizom ruskih teatarskih asocijacija. Do sada, u ovih četrnaest edicija, Evropska nagrada za pozorište dodeljivala se u Taormini, na Siciliji – nekoliko prvih godina, jer je i njen inicijator i direktor Alesandro Martinez odande – a onda, sa preskokom, ponekad i od nekoliko godina (iz materijalnih razloga), bila i u Torinu, dva puta u Solunu... Prethodna, 13. Evropska nagrada za pozorište, 2009, održana je u Vroclavu, u Poljskoj.

Pored glavne nagrade, ova manifestacija podrazumeva dodelu još jednog značajnog priznanja – Evropske nagrade za novu pozorišnu realnost, koju, uglavnom, dobijaju mlađi teatarski poslenici, za novi duh evropskog teatra. Od naših umetnika, pre nekoliko godina u Solunu primila ju je dramska spisateljica Biljana Srbljanović, a u Torinu srpsko-mađarsko-francuski performer Jozef Nađ. Ove godine, 12. Evropska nagrada za novu pozorišnu realnost

dodeljena je grupi stvaralaca, koji su u poslednjih desetak godina bili redovno predlagani za ovo priznanje. U Petrogradu su je dobili: Andrej Moguči, ruski reditelj (videli smo njegovu neodoljivu predstavu za decu *Sreća*, po *Plavoj ptici* Morisa Meterlinka), finski reditelj Kristijan Smeds (koji je prikazao svoju postavku komada *Mister Vertigo* po romanu Pola Ostera, u kojoj se publika vrtoglavo okretala na pozorišnoj rotaciji, u fantazmagoričnom spektaklu), Britanka Ketí Mičel, koja nije imala predstavu na festivalu, Vilijam Dočolomanski, češki reditelj i dramski pedagog (gledali smo plesni spektakl njegovih studenata, *Teatar*, kao i "work demo" *Putovanje*). Nagradu za novu pozorišnu realnost su dobila i dva pozorišta u celini – "Teatar Meridional" iz Portugala (igrali su neku vrstu etno dramske naracije *Kabo Verde* i "work in progress" *Specijalisti*) i "Vesturport teatar" iz Rejkjavika, sa Islanda, neobično zanimljiva trupa, koja je razgalila pozorišni svet svojim izvođenjem specifične, gotovo brodvejske varijante Geteovog *Fausta*, a oduševila, bez ostatka, izvođenjem Kafkine *Metamorfoze*, obe u režiji mladog umetnika, koji je bio i glavni junak *Metamorfoze*, Gislja Erna Gadarsona.

OPSTANAK: Ovaj praznik je okupio mnoštvo pozorištanaca, koji su svakoga dana u Domu umetnika imali priliku da razgovaraju o delu nagrađenih, kao i o aktuelnom pozorišnom trenutku. Predstave su se odvijale u mnogobrojnim, prelepim petrogradskim pozorištima – Teatar mladog gledaoca, Dramski teatar Komesarčevske, Teatar Lensovjeta, Vasilijevski teatar, Mali dramski teatar Evrope, u kome je slavni Lev Dodin, nekadašnji dobitnik Evropske nagrade za pozorište prikazao svoje i Čehovljeve *Tri sestre*... Naravno, na čelu svih, "Baltički dom", pozorište koje je bilo domaćin Evropske nagrade za pozorište, koje je ugostilo zvanice, primilo umetnike iz Evrope i odigralo sopstvenu predstavu *Moskva-Petuški* Venedikta Jerofejeva, u režiji još jednog poznanika sa BITEF-a, Andreja Žoldaka, u zamornom trajanju od gotovo četiri sata.

Napokon, Specijalnu nagradu za svoje nezaboravno pozorišno delo, ove godine je

LAUREAT 14. EVROPSKE NAGRADE ZA POZORIŠTE:
Peter Štajn

zaslužno dobila legenda svetskog i ruskog pozorišta, slavni direktor i reditelj moskovskog Teatra na Taganjke, vitalni Jurij Ljubimov (93). Taganjka je, u njegovu čast, odigrala *Med* Tonina Gera, u režiji maestra.

Sve manje je prilike da se ovakva manifestacija odigra, bilo gde. Ona podrazumeva ogromne troškove, koji se, obično, sabere sa nekom značajnom priredbom, kao što su pozorišni festivali, olimpijade, jubileji... Izvesno vreme smo predlagali da i Beograd bude, jednom, grad u kome će se dodeliti Evropska nagrada za pozorište. Možda, jednog septembra, umesto jednog BITEF-a? Naš zaista širom sveta poznati pozorišni festival i jeste bio dobitnik jedne od Specijalnih evropskih nagrada za pozorište, u Taormini.

U pitanju je, zaista, prava pozorišna olimpijada, na kojoj je moguće na nekoliko dana zaboraviti na sve nedaće, kao u antici, i baviti se pozorištem, na sceni, u amfiteatru, na akademijama, u pres centru... Gotovo da ne postoji nijedno ime sa pozorišnog Olimpa, a da nije nosilac Evropske nagrade za pozorište. To govori o njenom značaju.

Ma koliko pozorišna ostvarenja, koja se izvedu ovom prilikom, bila neujednačenog kvaliteta, njihov dijapazon je dovoljan razlog da, uprkos strašnoj krizi koju pozorište kao skupa umetnost i te kako oseća, Evropska nagrada za pozorište opstane.

Pod utiskom otkazivanja prošlogodišnje manifestacije, koja je trebalo da se održi u Istambul, pomalo zabrinuti smo se razišli iz Petrograda.

Alesandro Martinez, duša Evropske nagrade za pozorište, sledeću destinaciju nazvao je "top sekret".

Dragana Bošković

Portreti pitomih ljudi

Foto: M. Milenković

“Jednom je jedan par došao kod mene u atelje da kupi sliku, odlučili su se za jedan ženski portret, ali su hteli da izaberu i muški. Jedan od onih koje sam im ponudio podsetio ih je na neku osobu koja ih nervira. Ja sam se našalio da bi ako ga kupe mogli da ga gađaju pikadom i tako mu se osvete, i – oni su kupili i njega. Ne znam da li ga zaista gađaju, ali znam da se jedna druga gospođa dobro slaže sa portretom koji je kupila kod mene u ateljeu. Rekla mi je da kad god izađe iz kuće, ona mu mahne”

U MODERNOJ GALERIJU u Valjevu prošle subote otvorena je izložba Slavka Krunića “Portreti 2001–2011”. Slavko Krunić je najmlađi (1974) izlagač u četvrt veka staroj valjevskoj Modernoj galeriji. Diplomirao je i magistrirao na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu, prošle godine je uvršten u *Imaginaire*, treće izdanje svetske enciklopedije slikarstva fantastike, izlagao je u Parizu, Kopenhagenu, Ljubljani, Igalu, Sofiji, Španiji, Mađarskoj i Beogradu, član je međunarodnih umetničkih grupa, ilustruje naslovne strane “Politiknog zabavnika”, prošlog decembra je objavio knjigu *Satirikonke*. Desetak dana pre izložbe u Valjevu izlagao je u Amsterdamu, na međunarodnoj grupnoj izložbi “Dreamscapes” savremenog imaginarnog realizma koju prati i velika i luksuzna knjiga o autorima.

“VREME”: Na valjevskoj izložbi je 40 portreta, što govori da je ta tema verovatno dominirala u prošloj deceniji vašeg rada. Zašto portret?

SLAVKO KRUNIĆ: On se, prosto, nekako uvukao u mene. Jednom sam, nenamerno, probao da nacrtam kroki na osnovu jednog Dierovog ženskog portreta. To je odlična vežba – crtati po datoj slici. Pošto je to bio brzi crtež, na tom mom portretu javile su se deformacije. Dopale su mi se, i počeo sam da ih razrađujem. Otkrio sam da ako su oči asimetrične, svaka strana lica pokazuje različito raspoloženje. A to oživljava portret, uspostavlja kontakt sa gledaocem, omogućava mu da u portretu vidi svoje raspoloženje.

Ko su portretisani ljudi?

Nije bitno ko su oni. Ja im uopšte ne definišem biografije. Definišem ih jedino crtežom: krenem

od očiju, pa dalje gradim deformacije. Nekad čak ne znam da li će biti muški ili ženski portret, stvaram ih spontano. Mislim da tako ostavljam gledaocu prostor da ih sam definiše kako mu odgovara. Jednom je jedan par došao kod mene u atelje da kupi sliku, odlučili su se za jedan ženski portret, ali su hteli da izaberu i muški. Jedan od onih koje sam im ponudio podsetio ih je na neku osobu koja ih nervira. Ja sam se našalio da bi ako ga kupe mogli da ga gađaju pikadom i tako mu se osvete, i – oni su kupili i njega. Ne znam da li ga zaista gađaju, ali znam da se jedna druga gospođa dobro slaže sa portretom koji je kupila kod mene u ateljeu. Rekla mi je da kad god izađe iz kuće, ona mu mahne.

Kako ljudi čuju za vaše radove, kako znaju za vaš atelje? Da li nešto činite da privučete kupce?

PORTRETI: Vratarka u odsustvu

Penzionisana Pepeljuga

Viteški ko-kodeks

Gospodar čvrstih namera

Markiz Gde Sad

Balanser

U inostranstvu je internet prezentacija uobičajen izvor informacija. Sajtovi sa virtuelnim galerijama su dostupni svima i veoma su korišćeni. Kod nas nisu. Srećom, naši kolekcionari vole da pokazuju svoje slike prijateljima, a oni onda kažu drugima šta su videli, i eto tako se čuje za mene. Tako je pre dve godine za mene čula i devojka, organizatorka na operi *Verter* koja je tada pripremana u Narodnom pozorištu, i pozvala me da uradim ilustracije za program. Zato su i na reklami za *Vertera* okačenoj na zgradu pozorišta bili moji portreti. Svako ko je prošao tuda mogao je da ih vidi, i to me je zaista radovalo. Inače, slike prodajem u svom ateljeu i ponekad u galeriji Singidunum. Naše galerije imaju nezanimljiv prostor.

Da li je to bio razlog što ste magistarsku izložbu "Čovek Životinja Slikar" pokazali u hangaru?

Jeste. Mogao sam i ja, kao i svi magistranti, da je organizujem u Galeriji FLU, znači usred Knez Mihailove ulice, ali nisam. Trebao mi je prostor koji će više odgovarati mojim portretima i pronašao sam stari pozorišni depo u Zemunu. Očistili smo njegovih prvih 30 metara, uveli rasvetu, i bio sam zadovoljan. U tom grubom ambijentu moji portreti su delovali još pitomije nego što jesu. Moja druga samostalna izložba je bila u Galeriji Kolarčevog univerziteta i, da bih je učinio zanimljivom, da bih i prostorom privukao publiku, uramio sam portrete u ramove nalik prozorima. Ti portreti su bili naslikani grafitom na podlozi od impregniranog lana, a lan ima boju kože, pa su ti naslikani ljudi uokvireni ramovima nalik prozorima izgledali kao da posmatraju prolaznike i zovu ih da uđu u njihovu kuću, odnosno u galeriju. Čini

mi se da galerije imaju malo posetilaca i zato što nisu atraktivne. U inostranstvu su galerije mesta u koja ljudi dođu sa sendvičem, za vreme pauze za ručak. Tamo su galerije uobičajena dnevna pojava. Nameravao sam da od svog ateljea napravim galeriju, mislim da bi to bilo interesantno zato što se nalazi na istom mestu gde se nalazila auto-mehaničarska radionica moga oca, ali ne mogu dok se ne završi gradnja susedne kuće, odnosno dok ne sagledam kako sad u novim uslovima izgleda dvorište. Onaj zid koji ga je ograđivao i na kome je bio mural Milenka Katića je srušen, a činio je celinu sa oslikanom fasadom. Hteo sam da napravim izložbu crteža umetnika koji su se družili sa mojim ocem.

Vaš otac, Dragiša Krnić, bio je vlasnik auto-mehaničarske radionice u Ulici Gospodara ▶

Vučića i pisac scenarija za kultnu TV seriju *Priče iz majstorske radionice* sa Zoranom Radmilovićem u glavnoj ulozi, seriju nastalu po autentičnim događajima. Svakodnevni gosti i prijatelji vašeg oca su bili naši poznati likovni umetnici, glumci, javne ličnosti. Da li vam smeta ako vas neko poveže sa vašim ocem, ako vas umesto po imenu zna kao sina Dragiše Krunića?

Ne, a zašto bi? Ja namerno pokušavam da nastavim tradiciju druženja u očevoj radionici: organizovali smo ovde predstave, svirke, izložbe... Ako sam rastao u umetničkom ambijentu i ako sam negovan u umetničkom duhu, bilo je prirodno da postanem slikar! Izgleda da sam odmalena krenuo u tom pravcu: moji roditelji su sačuvali moje dečje crteže, čuvam ih naravno i ja. Jedan mi je naročito interesantan: flomasterima sam nacrtao par trešanja spojenih peteljaka, a umesto ploda, nacrtao sam muški i ženski portret! Imao sam privilegiju da moje dečje crteže koriguju poznati umetnici, pa zar zato nije logično što sam nastavio da se družim sa njima? Znači, ne smeta mi kad me neko poveže sa tatom i njegovim prijateljima. Da ja svoj svet gradim nezavisno od te priče, dokazuju moje izložbe u inostranstvu. Tamo te niko ne pita odakle dolaziš i čiji si, već šta imaš da pokažeš.

Vaš medij su slike, iako se godinama unazad čuje da je slikarstvo mrtvo.

Da, postoji stav u umetnosti da sve može da bude umetnost. Mnogi smatraju da je kvalitet konceptualne umetnosti neuobičajenost. Ta

neuobičajenost je često preterana, toliko da je šokantna, što je greška. Možda je zato umetnost postala odbojna, možda zato ljudi neće ni da obrate pažnju na nju, izgovaraju se da je ne razumeju. Umetnost ne mora da se razume, dovoljna je impresija. A drugo, zar moderan balet može bez klasičnog? Zar i jedan moderan pravac u umetnosti može bez klasičnih? Isto važi i za likovnu umetnost: bez slikarstva se ne može. Ja ću se zadržati na klasičnom slikarstvu, ali ću pokušati nešto atipično. Koristim podlogu koja asocira na zid, mešam pesak sa bojom kao vezivom, pa time pređem celo platno i po tome slikam. Ta podloga je gruba. E sad ću pokušati da slikam po još grubljoj podlozi, po šmirgli. Probaću da eksperimentišem.

Na vašim slikama postignuta je tolerantnost između tradicionalnog i internacionalnog, kažu kritičari, što je jedna od cenjenih odlika u savremenoj umetnosti. Da li ste namerno radili na tome?

Ja slikam, i to je sve. Interesantna mi je rana renesansa, ima u njoj neke skromne teatralnosti, ničeg kitnjastog, što dozvoljava mojim portretima da budu pitomi, prijemčivi. Ne znam kako ljudi u tome što radim prepoznaju ovo ili ono. Desilo mi se, na primer, i to baš u Valjevu pre dve godine na grupnoj izložbi "Portret između realnosti i imaginacije", bila je to moja prva saradnja sa Modernom galerijom, da su ljudi u portretu koji sam naslikao namenski za tu izložbu prepoznali tipičnog Valjevca! A ja sam samo naslikao muški portret

sa gradićem koji se nalazi sa njegove obe strane! Nazvao sam ga *Balanser*.

Naslovi vaših radova deluju kao posebne celine, kao nezavisni radovi na izložbi... Zašto ste, na primer, svoj jedini autoportret nazvali *Noćni posetilac*, ili jednu od izložbi "Par excellence"?

Autoportret sam slikao u klasi Fakulteta i u njegovoj pozadini je prostor te učionice sa svim predmetima koji se tamo zaista i nalaze. Uspeo sam nekako da bojom isključim svetlo sa platna, pa portret izgleda kao da se noću zatekao tamo. Naslov slike mi je zaista bitan, i baš se trudim da ga osmislim tako da privuče pažnju. Isto važi i za izložbu, na primer magistarska se zvala "Čovek Životinja Slikar". Naslov izložbe u Kolarčevoj zadužbini koji pominjete proistekao je iz radova: na postavci sam upario muške i ženske portrete a među njima je samo jedan par pripadao visokoj klasi. Bila je to igra reči.

I naslov vaše knjige, *Satirikone*, deluje kao igra reči?

U Parizu sam upoznao devojkicu, Elodie Pinel, književnicu. Bila je posle kod mene u ateljeu, kupila crtež, i zatim mi se javila s idejom da hoće da napiše priču inspirisanu tim crtežom. Bilo je to baš kad sam nameravao da napravim izložbu portreta koji će pratiti njihove izmišljene satirične biografije. Ja volim satiričnu prozu, i otkrio sam vezu između svetaca i likova satirične literature: kao i sveci, i oni imaju tragične sudbine. Hteo sam tom izložbom da istaknem da su oni dostojni težine života svetaca iako nas zasmeyavaju. Međutim, meni je veoma teško da pišem, mislim da to zahteva predavanje celokupnog čoveka, što ja trenutno nisam u stanju. Zato sam pozvao Eloide da napiše priče o mojim portretima, i tako je nastala naša knjiga *Satirikone*. U naslovu je spoj reči satira i ikone.

Neki portreti u *Satirikonama* su, u stvari, figure...

Da, ta nova serija portreta su sedeće figure. Za razliku od prethodnih, u ovim novim portretima bitna je ideja. Gradim je polako. Tu je *Pepeljuga u penziji*, ženski portret sedi na konjićima koji su se toliko istrošili da su sasvim maleni, ili *Markiz Gde Sad*, jedan dezorijentisani lik, *Viteški ko-kodeks* je vitez koji kleči... Mislim da sam nesvesno uključio ideju u te portrete, izgleda da mi je potrebno nešto da mi fokusira misli. Pokazaću ih na izložbi u Beogradu, iduće godine. Oni zahtevaju mnogo vremena i posvećenja.

◀
Sonja Ćirić

Treće lice jednine u svetu tajni

Novi Murakamijev roman 1Q84 je, između ostalog, roman o čudu međuljudskog prepoznavanja, o čudu koje nosi stvarna i prava međuljudska komunikacija, o čudu vernosti koja postoji nakon stvarnog i pravog prepoznavanja, pa makar ono postojalo i samo nekoliko sekundi

LJUDI SU USAMLJENI. Vjerovatno nikad u istoriji čovječanstva nije bilo više usamljenih ljudi. Sva takozvana *ekstaza komunikacije*, sve *digitalne platforme*, svi *fejsbuci* i slična čudesa tek su jedan pokušaj prikrivanja usamljenosti. Na svijesti o toj usamljenosti ljudskoj počiva cijeli golemi globalni književni uspjeh Harukija Murakamija.

U kulturološkom smislu, Murakami je dobrano amerikaniziran Japanac. Ne samo da je sam Murakami veliki fan i prevodilac pisaca kakvi su Rejmond Čendler, Frensis Skot Ficdžerald, Selindžer ili Karver, nego je i njegova vlastita proza, a iz evro-američke perspektive, unaprijed *domestificirana* velikim

uticajem zapadnjačke pop-kulture. Postoji ona politički nekorektna dosjetka da pripadnik žute rase koji liči na pripadnika bijele rase odlazi u Holivud da postane filmska zvijezda, a da pripadnik bijele rase koji liči na pripadnika žute rase može otići jedino u ludnicu gdje će ga zvati mongoloid. U tom smislu, *globalnost* Murakamijeve slave nezamisliva je bez te amerikaniziranosti.

Široka obljubljenost Murakamijeve proze, visina njegovih tiraža, neki populistički misticismizam, pa i određena forma manirizma koja se nužno primjećuje nakon što čovjek pročita više njegovih knjiga, spadaju među razloge zbog kojih Murakami u nekim ponešto elitističkim ►

čitalačkim krugovima gotovo da ima status intelektualnijeg Koelja. Takva prosudba je ipak prestroga. Čak i oni koji su iz nekih od navedenih razloga bili odustali od Murakamija, trebali bi mu ipak dati još jednu šansu i pročitati *1Q84*. Najnoviji Murakamijev roman definitivno je njegov *magnum opus*, pa se i prije iščitavanja cijele sage komotno može primijetiti da je ovo knjiga njegovog života.

DAH SAMOĆE: Jedan od Murakamijevih književnih *tikova* je i pisanje u prvom licu jednine. Njegovi su romani, dakle, po pravilu ispisani u *ich-formi*, sa specifičnim *murakamijevskim* naratorom, senzibilnim usamljenikom koji kao magnet željezo privlači koincidencije. To prvo lice olakšava ono kolridžovsko *suspension of disbelief*, odnosno *obuzdavanje nevjericе*, pomažući čitaocu da u svojoj percepciji relativizira misticizam i fantastiku, ako eventualno misli da ih valja relativizirati. Također, dosadašnji Murakamijevi romani bivali su po pravilu (relativno) kratki.

1Q84 predstavlja veliki *rez* u Murakamijevom opusu. Najprije, valja reći da je riječ o romanu u tri toma, koji ukupno ima više od hiljadu strana. Geopoetika je dosad objavila dva toma, a u toku ove godine planirano je da bude objavljen i treći. Prema nekim informacijama, međutim, nakon objavljena tri toma u japanskom originalu, Murakami piše i četvrti. Bilo kako bilo, i dva toma koja je Geopoetika dosad objavila, tih oko osam stotina stranica, zgodno spakovana u zelenu, što bi se po dalmatinski reklo *škatalu*, zaslužuju preporuku za čitanje. Nakon čitanja ta dva toma, čitalac će nestrpljivo očekivati treći tom, ali također valja reći da i prva dva toma, na neki način, predstavljaju logički zaokruženu cjelinu.

Rečeno je već, dakle, da je *1Q84* mnogo duži od dosadašnjih Murakamijevih romana. Također, ovo je roman koji nije pisan u prvom licu, nego u trećem licu jednine. Kad već pominjemo *treće lice jednine*, ako tu frazu posmatramo izvan njenog uobičajenog konteksta, ako je pogledamo kao da je prvi put vidimo, i ona simbolički kao da govori o *usamljenosti* kao jednoj od temeljnih karakteristika *ljudske sudbine* unutar Murakamijevog opisa.

1Q84 nije, dakle, pisana u prvom licu jednine, ali je pisana iz perspektive dva fokalizatora. Fokalizator neparnih poglavlja je glavna junakinja Aomame; fokalizator parnih poglavlja je glavni junak Tengo. Poglavlja su podjednake dužine, otprilike od petnaest do dvadeset pet stranica. To cijelom romanu daje brz i efektan ritam. Knjiga se čita kao triler, uzbudljiva je, što bi se reklo – *guta se u jednom dahu*. U romanima slične forme, najveća je opasnost da poglavlja iz perspektive jednog budu zanimljivija od onih iz perspektive drugog fokalizatora. Murakami se s tom opasnošću nosi majstorski. Iako se isprva ne naslućuje nikakva međusobna veza Aomame i Tenga, iako bi najprije njena egzistencija trebala biti mnogo zanimljivija od njegove, jer je ona neka vrsta profesionalnog ubice, a on nastavnik matematike, iz čitalačke perspektive, neparna i parna poglavlja bivaju podjednako zanimljiva.

Aomame, dakle, formalno radi kao maserka, ali u saradnji sa jednom starom bogatom gospođom likvidira *muškarce koji mrze žene*. (Ova stigla-

šonovska fraza direktno postoji u tekstu romana, na 318. stranici prvog toma u Geopoetikinom izdanju.) Tengo radi kao nastavnik matematike, ali lavovski dio svog vremena posvećuje književnosti. Iako nije objavio nijednu knjigu, uspio je izgraditi neku vrstu reputacije te je jedan od čitalaca rukopisa prijavljenih za nagradu za najbolji

književni prvenac. Jedan od rukopisa prijavljenih na konkurs napisala je sedamnaestogodišnja djevojka Fukaeri. Urednik po imenu Komacu i Tengo slažu se da je riječ o nesvakidašnjem i potencijalno genijalnom romanu, no da u njegovom tekstu postoje tipične početničke manjkavosti. U dogovoru sa Komacuom, a uz saglasnost Fukaeri, Tengo će biti pokušati “ispeglati” manjkavosti tog rukopisa.

IZA ZAVESE: Radnja paralelno prati Aomame i Tenga. Nakon nekog vremena, čitalac shvata da oni dijele neke uspomene iz prošlosti, no to, naravno, nije sve. Vrijeme radnje je 1984. godina, ali to nije istorijska 1984. Tu dolazimo do naslova. U japanskom jeziku slovo *Q* i broj 9 se jednako izgovaraju. Murakami se zapravo poigrava s pričom o paralelnim svjetovima i svemirima. Najdijmljivija razlika između

stvarnog svijeta i svijeta ovog Murakamijevog romana jest u tome da u potonjem postoje dva mjeseca. Upravo su dva mjeseca možda i najpamtljiviji lajtmotiv cijele *1Q84* sage.

Ne želim ovdje, što bi rekli angloamerički filmski kritičari, ubacivati previše *spoilera*. Želim ipak ukazati na Murakamijevo umijeće u ukazivanju na ljudsku samoću. To što on piše o 1984. godini, paralelnoj ili bilo kakvoj drugoj, nema previše veze sa Orvelom, ili sa težnjom da napravi *period piece*; ne, on priču o usamljenosti svjesno seli iz savremenosti, iz epohe mobitela i interneta. Seli je u vrijeme gdje ne postoji zavjesa koja skriva usamljenost.

Ima u *1Q84* mjesta gdje Murakami opširno i detaljno opisuje zvonjavu telefona, *fiksnog telefona*. Murakami, naravno, ne spominje *fiksni telefon*, to je onomad bio jedini telefon. Ipak, makar to možda i jest svijest nepovezana sa svjetom samog djela, knjiga ni u jednom trenutku ne djeluje kao da je napisana 1980-ih. Osamdesete su tek ishodište savremene usamljenosti.

Ljudi su, kažem, usamljeni. Aomame i Tengo su također usamljeni. Oni, međutim, imaju u sjećanju jednu zajedničku uspomenu iz djetinjstva, uspomenu koja ih veže, uspomenu *stariju* od svega ostalog. Ta uspomena je neki *zalog* zbog kojeg oboje mogu funkcionisati u stvarnom svijetu bez bojazni da će izgubiti *dušu*.

Kako se radnja razvija, čitalac postaje sve svjesniji veze između Aomame i Tenga. Ipak, u prva dva toma, ova dva o kojima se ovdje govorilo, ova dva koja je Geopoetika dosad objavila, neće doći do njihovog susreta. Do susreta, dakle, neće doći, ali nije da neće doći do neke komunikacije. Aomame će u jednom momentu sa prozora vidjeti Tenga, a on će postati svjestan da je ona u njegovoj blizini.

1Q84 je, između ostalog, roman o čudu međuljudskog prepoznavanja, o čudu koje nosi stvarna i prava međuljudska komunikacija, o čudu vjernosti koja postoji nakon *stvarnog i pravog* prepoznavanja, pa makar ono postojalo i samo nekoliko sekundi. Moto cijele *1Q84* sage su stihovi iz pjesme *It's Only a Paper Moon*, neka vrsta klasičnomuzičkog lajtmotiva je Janačekova *Simfonijeta*. Iz perspektive ove kulture, međutim, *naše* kulture, one u koju *1Q84* ulazi posredstvom prevoda Nataše Tomić, moto i lajtmotiv priče o Aomame i Tengu mogli bi zapravo biti stihovi iz jedne druge pjesme, ono: *Ne znam kad, i ne znam gdje, ići ćemo istom stranom ulice, vjeruj mi, dušo, srešćemo se, u svijetu tajni, mi nismo sami*.

Muharem Bazdulj

Zemaljski dani teku

Fotografije: M. Milenković

Bilo je dirljivo, kao na x-desetogodišnjici mature: svi “picnuti”, “stari frajeri”, danas muževi i očevi drže se za ruke sa bivšim devojkama, danas suprugama i majkama, pada grljenje uz “gde si brate” i “izgledaš k'o nekad, ništa se nisi promenio/la”. Kako svi tako i novinar “Vremena” (u daljem tekstu “Ostareli Roker”). Istina, bilo je i onih koji su došli “solo”, da u skladu s tradicijom na igranci nešto “smuvaju”, odnosno da budu “smuvani/ne”

NA KRAJU STEPENICA koje vode prema “Dancingu”, koji je posle renoviranja Doma omladine iz već nekog, zaista teško razumljivog razloga preimenovan u “Amerikana”, kao nekad postavljen je pult koji sužava prolaz, “cepanja karata” radi. Nekada je tu stajao Čita, “najjači čovek Balkana”, pored koga se gotovo nije moglo proći bez karte. U stvari, moglo je: uprkos reputaciji “opasno opasnog”, a bio je “opasno opasan”, ipak je puštao klince da gviru, uključujući i sada već Ostarelog Rokera, onda kada je bio klinac. Sada je to mnogo, mnogo lakše.

Za razliku od onda, za ovu igranku prodato je dvostruko, ako ne i trostruko manje karata. “To je zbog Maratona”, objašnjava za “Vreme” Dragan Ambrozić, programski urednik Doma omladine. Zatvoren je saobraćaj, veli, pa mnogi koji su nameravali da dođu, odustali su.

Maraton ili ne, tek prodato je oko dve stotine

karata, mada je mnogo njih ušlo “na ime”. Sve u svemu, okupilo se do 300 duša. “Za mal’ ispuštenih duša”, prokomentarisao je dečak/mladić koji je cepao karte. “Bi l’ ti, dečače, obarao ruku, pa da vidimo čija je duša gde?”, nije mogao da se suzdrži Ostareli Roker. Nije dečak prihvatio, neka bude iz poštovanja prema sedoj glavi, mada...

“OŽIVLJAVANJE” ŠEZDESETIH: “Ovo je pokušaj da se ‘oživi rokerska zaostavština šezdesetih’, kada je Dom omladine bio značajan punkt beogradske rokenrol scene”, kaže Ambrozić. “Ideja je da se na ovaj način Dom omladine ‘vrati’ svojoj rokerskoj zaostavštini, šezdesetim godinama, kada je, između ostalog, ovde građena specifična beogradska rokenrol scena.”

Bitno je, veli, da se setimo tog vremena, da revalorizujemo tu tradiciju Doma omladine, ali

tako da starim rokerima pružimo nove tehničke uslove. “Ovo su sve muzičari iz šezdesetih koji sviraju na isti način kao i onda, za razliku od kaver bendova koji skidaju Bitlse recimo, ovi momci sviraju na isti način kao onda, daju sebi slobodu da svirku ukrase lokalnim harmonijama, nekim samo njima specifičnim finesama. Oni, u stvari, tumače muziku šezdesetih.”

“Pet decenija je prošlo od prve ‘električarske igranke’ koju su održale Siluete u Ekonomskoj školi, četiri i po od Gitarijade i isto toliko od otvaranja ‘Dancing’ sale u Domu omladine”, objašnjava idejni tvorac ovog “obnavljanja šezdesetih” Zoran Simjanović. Beograd je tada bio “svet”, dodaje, a po nečemu i ispred: iste godine, kad je “Dancing” otvoren, snimljen je i film *Nemiri* u kome je prvi put, uopšte uzev prvi put igde, jedna rok grupa (od)svirala kompletnu filmsku muziku. “Hteli smo, u stvari, da ▶

ovo uradimo pred rušenje/renoviranje Doma omladine, tako bi to bilo prava stvar, ali nismo stigli, tako da smo odlučili da bude posle renoviranja.”

LEGENDE: Dom omladine je izgrađen polovinom šezdesetih. Po svedočenju Zorana Simjanovića, izgrađen je novcem koji je beogradska omladina zaradila radeći na raščišćavanju Ade Ciganlije i izgradnji nasipa preko koga se sad dolazi na Adu, sve u okviru Omladinske radne akcije “Ada”. Što bi rekao kolega Vasić, “tako je, deco, to onda bilo”. Koga zanimaju detalji neka pogleda dokumentarni film *Zemlja*, DVD kopija može da se kupi u Muzeju kinoteke.

Na otvaranju “Dansinga” svirale su Elipse, kasnije Siluete, Zlatni dečaci, CD, Crni Biseri, Plamenih pet... ko će se setiti ko sve ne, a da ne konsultuje enciklopediju. Svake nedelje, ako baš nije bilo žive svirke, bila je igranka “na gramofon”, a DJ je bio Nikola Karaklajić, legenda koja je u večnost otišla poput Zorana Mišćevića, Ljube “Noge”, Zorana Božinovića... I to je teško nabrojati a da se ne zaviri u enciklopediju.

U Domu omladine održan je prvi internacionalni džez festival, iz nekog razloga nazvan Njuport, koji je kasnije prerastao u Beogradski džez festival: u Domu omladine, što u Velikoj sali, što u “Dansingu”, gostovali su Mahalija Džekson, B.B. King, Madi Voters... Kao u prethodna dva pasusa, bez enciklopedije ništa.

VRHUNSKI: Kao i mnoge građevine iz istog perioda, Dom omladine spada u bisere arhitekture tog doba, poput (sada u ruševinama) Generalštaba, Palace Federacije koja se sada nekako drugačije zove, kafane Poslednja šansa... Budući da je namenjena omladini, što bi se reklo zabavi, opremljena je za to vreme vrhunskim ozvučenjem: miksetom sa ne baš previše kanala, ali zato s razglasom o kakvom se danas samo može sanjati: cevno pojačalo od 700 W sa 4 zvučna stuba. Kome 700 W zvuči malo, neka obrati pažnju na ono “ceveno”: nije sve u snazi, ima nečega u kvalitetu, ali džabe vrhunska tehnika, kad joj onaj koji njome rukuje nije dorastao, nego odvrne, veseo bio, uši da otpadnu.

Renoviranje Doma omladine, pored građevinskog dela, podrazumevalo je i tehnički: opet je, kao i onda, ugrađena “poslednja reč tehnike” – vrhunski razglas sa miksetom širokom kao auto-put – ako nema bar 32 kanala, nema ni jedan.

Inače, najslabija karika domaćih koncerata/svirki je baš loš zvuk, ama se publika na to navikla pa se i ne broji: koga god od prisutnih da

Kast

VIS Zveri

Bratislav Krstić Krle, bas gitara; Aleksandar Stojić, ritam gitara; Dušan Kilibarda, solo gitara; Dragan Rakić, perkusije; Bane Zarin, klavijatura, i Ljubomir Jerković, bubnjevi

VIS Joks (Rokeri)

Aleksandar Slavković – Aca Gušter, solo gitara (Bele višnje, Studenti, Plameni pet, Crni biseri, Nova dimenzija); Dragoslav Jovanović Kici, bas gitara (Vragolani, Grupa San); Slobodan Milić, solo gitara (Slomljena srca, Spektar); Ivan Mladenov Vanca, vokalni solista (Bitnici, Rokeri)

Gosti solisti

Bane Anđelović, solo gitara i vokal (Plamenih pet, Rokeri s Moravu, Lobos sextet, Zlatno doba)

Sava Jojić, solo gitara i vokal (Drakstor, Old spice, Moira)

je Ostareli Roker pitao šta o zvuku misli, dobio je isti odgovor: “Super.” E pa nije bio super. “Kriterijumi su različiti”, komentariše Bratislav Krstić Krle, ali i potvrđuje da scenski monitori nisu radili kako treba da rade (reč je o zvučnicima na bini koji su okrenuti prema muzičarima preko kojih čuju ono što čuje publika), da je “svako čuo samo sebe”, ali da nije čuo onog drugog iz benda. Još jedna opaska: u ono vreme scenski monitori nisu ni postojali, pa je razumljivo zašto je svirka zvučala kako je zvučala. Ali, zašto sad?

“Nismo ni mi zadovoljni”, kaže za “Vreme” Bratislav Krstić Krle. Zbog Maratona, objašnjava, sve je kasnilo, tako da je preskočena tonska proba. Za loš zvuk, veli, ne treba kriviti “dečake za miksetom”, jer “mladi su, pa će naučiti”. Naučiće, u to nema sumnje, samo je pitanje šta će i od koga naučiti.

Reč publike

Miroslava Draškić:
"Ovo je ponovno rađanje."

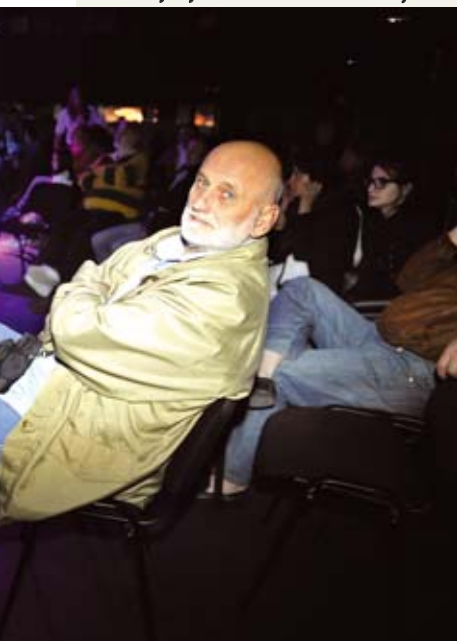
Goran Savić:
"Svirka je 'samo tako', zvuk je izvrstan, naježio sam se kao da sam u 'Dadovu'."

Srđana Đokić:
"Lepo je ovo što se organizuje za 'staru gardu'. I u moje vreme više su igrale devojke, a momci posmatrali."

OBNAVLJANJE ŠEZDESETIH: Zoran Simjanović

Reč muzičara

Bane Anđelović:
"Nemoj da mi staviš 'k' u prezime, molim te."

Bratislav Krstić:
"Deca danas izlaze u 11 sati, tako da svi možemo da se vratimo kući da ih ispratimo. Mada, mislim da bi ovo moglo da počne i u 8, opet bismo stigli kući na vreme."

Sava Jojić:
"Sviram u 'trojci' (solo-bas-bubnjevi) u 'Resavi' već 11 godina. Počinjemo kasno, oko ponoći, pa pičimo do 3 ujutro. Voleo bih da je neko normalnije vreme, od 9 recimo, pa da 'živi' budemo i sutradan."

Aleksandar Stojić:

"Jedan moj prijatelj, profesor sa ekonomskog fakulteta, reče mi 'joj, neću moći da dodem, da li da pošaljem telegram?'"

Bez obzira na sve, ustaju "bivše devojke", danas supruge i majke, ustaje i poneki "bivši momak", danas muž i otac... Nekoliko parova, kapa dole, iako u godinama, šta god da to "u godinama" znači, pokazali su kako se nekad igralo, sa uritmljenim koracima i okretima na keca, da je milina bilo gledati. To je i druge povuklo: zaista, bilo je "kao nekad" – u okretima su se kratke suknje podizale taman da se vnu bedra, a bilo ih je kratkih oho-ho, da je i to milina bilo gledati.

BOGU DUŠU: Pa onda bi pauza, baš duga pauza, da bi na scenu izašli Aca Gušter, Kici, Sloba i Vanca – najavljeni kao VIS Joks, ali su nastupili kao (VIS) Rokeri. Opet opaska: koliko se Ostareli Roker seća, JOKS je skraćenica od Jebo nas Onaj Ko nas Sastavi, ali, kako je Vanca objasnio, to Joks se tumači kao "jokes" iliti šala, pa budući da su oni ozbiljni ljudi i da rokenrol nije šala, u stvari je naziv benda Rokeri.

Bez obzira kako se zvali, na noge su podigli sve prisutne sa *Kućom izlazećeg sunca*. Tada je i Ostareli Roker, koji je sve vreme zvrndao o lošem zvuku, sa svojom bivšom devojkom odigrao stiskavac, da bi *Zadovoljenje (Satisfacion)* učinilo da svi poskakuju u istom ritmu i pevaju: ma nema veze što je zvuk loš, nema veze što ritam "pliva", ma ništa više nije imalo veze – to je ono što je u glavi, kako onda tako i sada. Dobro je da je "cepač karata" zaboravio na izazov.

Zoran Majdin

KAO NEKAD: Kako god, svi kojima Maraton nije smetao da dođu, u šest-nula-nula su, "kao onda", posedali na stolice, opet "kao onda" poručane "okolo", e da bi bilo dovoljno prostora za igranku, s tim da je za razliku "od onda", početak igranke kasnio više od pola sata.

I tako, počne svirka, kad ono – blinke-blink, tupa-tup: ono što iz zvučnika izvire liči na gramofon koji se sporije okreće, vokal se čuje, ama se reči ne razaznaju. Mala opaska: domaće pevače tih i takvih bendova iz tog doba "tukao" je glas da reči pesme koje pevaju uopšte ne znaju, već ih interpretiraju onako kako su ih čuli i razumeli. To je istina, Ostareli Roker svedoči, mada je bilo onih koji su reči znali, ali je opet, da li zbog lošeg razglasa ili loših ton-majstora na razglasima koji su bili poput onog iz Doma omladine, a najčešće iz oba razloga, rezultat je bio isti – ništa se ne razume.

KNJIGE

O polnim organima, ogoljeno

- Ivan Tomić Mister: *Bacanje majmuna u nesvest i druge misterije*
- Izdavač: Centar slobodarskih delatnosti, Kragujevac 2010

O knjizi Ivana Tomića Mistera *Bacanje majmuna u nesvest i druge misterije* (Centar slobodarskih delatnosti, Kragujevac 2010) gotovo je nemoguće pisati jer su njeni glavni likovi penis i vagina, ali se oni pod tim imenima ne pojavljuju nijedanput u knjizi. Koriste se, naime, drugi nazivi, nadimci takoreći, poznati svima, čak i časnim sestrama i časnoj braći, roditeljima i njihovoj deci, nevenčanim devojkama i pošteno udatim ženama, oficirima, gospodi, muževima i svastikama, nevini- ma i vinima (naročito francuskim), ginekolozima i mormonima, studentima mašinstva (hm... dobro, njima možda baš i ne...) i studentkinjama finih i primenjenih umetnosti, Čaku Norisu, levorukima i onima sa ubitačnom bekhend paralelom, čak i svetica- ma (od kojih se to ne bi očekivalo), ali se ta imena, zbog nečega, u uglednom nedeljniku kao što je "Vreme" ne mogu pominjati. I već to je svojevrsna misterija, sasvim u skladu sa znamenitim Hegelovim zapažanjem da su Eleusinske misterije znali svi Grci, ali su ih, svejedno, zvali misterijama. To nas vodi paradoksu tajne: što više ljudi zna tajnu, ona je veća. Tajna koju *niko* ne zna – nije tajna. Najveća tajna zato je ona koju *svi* znaju. Polni organi i sve oko njih jedna je od najbolje čuvanih tajni koju čuvamo *svi*, a Mister tu tajnu brutalno iznosi na videlo. O polnim organima, dakle, njihovim imenima, nadimcima, upotrebi, higijenskim i nehigijenskim navikama, oblicima, mirisima i ukusima, dnevnim i noćnim njihovim ritualima, manje-više znamo sve, ali nam to ne smeta

da, priznali ili ne, dobar deo života budemo njima opsednuti na različite načine. Iz te opsese rađa se svašta. Neko, recimo, izmisli psihoanalizu, neko drugi ode u zatvor, treći u manastir, oni veštiji obrnu pare, a Majkl Daglas završi na klinici za odvikavanje od seksa. O onima koji o svemu tome pišu i da ne govorimo.

Rečeni polni organi u Misterovoj knjizi rade, inače, sve ono što rade i izvan knjige: druže se, kopuliraju (ni ova se reč latinskog korena, pretpostavljate, ne pojavljuje u knjizi), podbadaju, svađaju, vole se i mrze, raskidaju i mire, imaju dobro definisane karaktere i rodne uloge, prave gluposti i pametnosti, stidljivi su ili raskalašni, politički su krajnje nekorektni, ali imaju izgrađenu političku svest, neprestano psuju, pljuju, balave i luče, premda je uočljivo da nedovoljno pažnje posvećuju ličnoj higijeni, imaju problema sa sobom i okolinom, introvertni su i ekstrovertni, bezobzirni su ili nežni, idu na posao, na godišnji odmor, pijacu, u banku sperme (zapravo jedan spermatozoid ide u banku sperme, ali vam nećemo otkriti šta tamo radi), voze bicikl i gledaju filmove, druže se sa stidnim dlačicama koje, posle druženja, postaju bestidne dlačice, ali pre svega i iznad svega, u svemu što čine ili ne čine, uhvaćeni u vrtlog Misterovog jezika, lišeni su banalnosti. Rečju, Misterova je knjiga karusel duhovitosti i vrlo promišljene jezičke razuzdanosti u kojoj nema nikakvih unapred datih pravila osim da nijedno opšte mesto – a ova knjiga svojevrsni je inventar opštih mesta u kojima se pojavljuju

penis i vagina, doduše pod svojim partizanskim, konspirativnim imenima – ne sme da ostane nedotaknuto jezičkim preokretom. Ispisana u harmsovskom nadahnuću, ali ne kao nemoćno oponašanje Harmsovih nemogućih i genijalnih sinteza, ova zbirka tvrdih erotskih zapisa, pesama i pesmica, kratkih priča, basnolikih crtica sa naravoučenijem, haiku momenta i sasvim neodredivih jezičkih formi, urnebesni je karneval jezika.

Da ne bude zabune: ništa od ovoga nema veze sa pornografijom, ili je ima koliko i motivi Šileovih erotskih crteža i slika kojima je knjiga bogato ilustrovana. Pornografija je banalna, jednolična i dosadna, u njoj se samo akteri menjaju, a "radnja" ostaje ista (zbog toga je i markiz De Sad, uprkos filozofskim slojevima svojih dela, neutešno dosadan), dok je u Misterovoj knjizi sve u jezičkom naponu, u preokretanju vulgarnosti u jezičku igru, u rasparčavanju tvrdog jezgra rasističkog diskursa, u otvaranju jezičkog potencijala sabijenog u nemaštovita opšta mesta psovki. Zato je o

ovoj knjizi gotovo nemoguće pisati. Jer, kako pisati o onome što se ne može imenovati upravo na način na koji se imenuje u knjizi i što svoju *poetičku* i *političku* snagu izvlači upravo iz neposrednog imenovanja?! Preveden na (relativno) pristojan jezik, jedan bi od (nevinijih) zapisa, pod naslovom "Istina o osmom putniku" (str. 97), zvučao ovako: "Pronašli astronauti fosil penisa na tamnoj strani Meseca. Ubacili ga u brod i povezli na Zemlju, a on usput oživeo i nasilno kopulirao sa svim astronautima. Po ovome je kasnije snimljen čuveni filmski serijal. Ali zbog dece, umesto penisa, glumilo je čudovište." Čak i ako nam ovako preuređen zapis izma- mi osmeh, u "originalu" je mnogo uzbudljivije, bolje i složenije. Potrebno je samo, razume se, poznavati jezik na kojem je crtica zabeležena.

Najzad, nešto osetljivije uho neće da prečuje direktnu vezu između piščevog nadimka, Mister, i "misterije" kao Misterovog proizvoda. Tajne, dakle, nema. Sve je igra.

Ivan Milenković

Promašene
paralele

Kada ste tv-manijak, onda je prošlonedeljni tv-program morao biti pravi izazov za gledanje. Dakle, sa novo-beogradske strane niste mogli kolima dalje od SIV-a, ali na televizijama (osim na B92) vladala je **blažena pospanost subotnjeg podneva**. Od vesti do vesti – gladna godina.

A mitingu su prethodila saopštenja iz DS-a neverovatno slična onim iz vremena 1996/97. kada su se pronalazili razlozi **zašto nije dobro demonstrirati**. Od prehlade, preko rušenja pravnog poretka do horoskopa. Tu se svaka sličnost sa Šetnjama, po meni, i završava.

Najava štrajka Gladu i Žedu samo je dodatno podgrejala **količinu iracionalnosti** koja trenutno varniči između DS-a i SNS-a. Nastavak prepucavanja je praktično nemoguće rekonstruisati jer je posle "Utiska nedelje" i "Kažiprsta" počelo nadmetanje saopštenjima koje traje iz sata u sat. Kada je Tomislav Nikolić prevezen u privatnu bolnicu, pojavila se kolateralna žrtva – **KBC Beograd**. Oni poput Naše Male Klinike imaju blokiran račun, vanstranačku legitimaciju i samo jednog pacijenta (opet kao u pomenutoj seriji). Diskusija se prenela na zdravstvo, u celini i detaljima, a kako neko običe Tomu – otvori se nova afera. Ministar zdravlja Stanković se bavio lekarskom etikom, a gradonačelnik Đilas je pokrenuo pitanje KBC-a Beograd i kvaliteta usluge. Posle posete patrijarha otvorilo se pitanje različitih tumačenja **suicida, posta i greha** u SPC!?!?

Mene najviše iritira frapantna sličnost sa informativnom blokadom iz devedesetih godina. Primetićete da obe strane u sukobu pronalaze **inspiraciju u emisijama B92**, koje ponovo predstavljaju jedino mesto na kojem je moguće sučeliti stavove. RTS prenosi delove "Kažiprsta" a njima se bavi i neoficijelno ali izuzetno uspaljeno glasilo SNS-a – Fokus radio. Tužno je, takođe, što je kompletna politička scena svedena na ovaj sukob, koji se veštački poredi sa obaranjem Miloševića. Ovo nikako nije i nikada neće biti 5. oktobar, baš kao što ni Tomislav Nikolić nikada neće imati pravo da se poziva na demokratsku borbu Zorana Đinđića za bolju Srbiju. **Milošević je imao Režim**, a danas, ma kako nesposoban bio DS, **Tadić ima Vlast i Vladu**, a ne Režim. To je ogromna razlika koju nikada ne treba prenebregavati. Otud nasilna poređenja sa šetnjama 96/97. su toliko nategnuta da zaista ne drže vodu, jer tada su na ulicama bili građani – verujete mi znam jer sam bio tamo, a ne partijski aktivisti. To nije bio stranački skup, iako su na čelu kolona bili lideri opozicionih stranaka. Setite se, slogan je bio **"Beograd je svet"**.

Bilo kako bilo, smatram da je nedopustivo da posle 15 godina u Srbiji imamo **informativnu blokadu**, odnosno da nemamo dovoljno informacija o aktivnostima opozicije, ma kakva ona bila. Tada sam odlučio da ponovo postanem i **radio-manijak**, pa sam uz pomoć kolegice Gorice pratio izveštaje **Fokus radija**, da saznam, brate, **šta se dešava**. Ako su te nategnute paralele tačne, danas bi Fokus bio ono što smo devedesetih bili na B92. Međutim, ne lezi vraže. Tamo nisam saznao ništa, a Fokus je najviše nalik onom starom, kvazipatriotskom, Vučelinom RTS-u. Umesto vesti, čuo sam da je "Ovaj patrijarh njihov", da "skine žutu mantiju", da je "štrajkovao i Filaret, pa mu patrijarh Pavle ništa nije rekao", "Beko je Đinđićev milioner", "onaj Bakić iz 'Utiska' je budala i ima odvratnu facu", ukoliko potpuno mi je neverovatno da se u medijima koristi ovakav jezik, a da baš **niko ne reaguje na vulgarnost**. Ukratko – mediji u Srbiji već više od dvadeset godina imaju ulogu pijanih političara. Ono što političari misle (**pretpostavljam trezni**) – to mediji govore (**pretpostavlja se pijani**), pa su samim tim pošteđeni i lišeni odgovornosti. Sudeći po medijima koji brljave u interesu obe strane (a DS ima neuporedivo veću odgovornost) ovo je njihov rat, u kojem, hvala lepo, ne želim da učestvujem. Retorika i demagogija su došle do tačke kada se nameću poređenja, ne sa Šetnjama 96/97, već sa početkom raspada SFRJ. Posle presude hrvatskim generalima i ta aždaja nacionalizma je ponovo digla glavu, pominje se referendum u Republici Srpskoj, a ja se osećam kao '91. kada sam čuo da mi je **poslat poziv za mobilizaciju**. Dragi gospodo iz DS-a i SNS-a, jesam manijak, ali mi se smučila ova papazjanija. Ne odazivam se uz prigovor savesti i zdravog razuma.

Velika scena „Ljuba Tadić“

2	Ponedjeljak u 20.00	SARAJEVSKA POZORIŠNA TRAGEDIJA NP Sarajevo, Dani Sarajeva u Beogradu
4	Sreda u 20.00	USAMljeni ZAPAD Mostarski teatar mladih, Dani Sarajeva u Beogradu
5	Četvrtak u 20.00	TAKO JE MORALO BITI
6	Petak u 20.00	ROĐENI U YU
7	Subota u 20.00	ŠUMA
10	Utorak u 20.00	METAMORFOZE
11	Sreda u 20.00	MLETAČKI TRGOVAC
12	Četvrtak u 20.00	ROĐENI U YU
13	Petak u 20.00	ŠINE
14	Subota u 20.00	KANDID ILI OPTIMIZAM
15	Nedelja u 20.00	MLETAČKI TRGOVAC
16	Ponedjeljak u 20.00	DON KRSTO
18	Sreda u 20.00	ROĐENI U YU
20	Petak u 20.00	SKAKAVCI
21	Subota u 20.00	IZ JUNAČKOG ŽIVOTA GRAĐANSTVA
23	Ponedjeljak u 20.00	ROĐENI U YU
29	Nedelja u 20.00	METAMORFOZE
30	Ponedjeljak u 20.00	IZ JUNAČKOG ŽIVOTA GRAĐANSTVA

Teatar „Bojan Stupica“

4	Sreda u 20.30	IZGNANICI
13	Petak u 20.30	FEDRINA LJUBAV
17	Utorak u 20.30	ŠVABICA
19	Četvrtak u 20.30	ELJAHOVA STOLICA
20	Petak u 20.30	HADERSFELD
22	Nedelja u 20.30	ZAPISI IZ PODZEMLJA
24	Utorak u 20.30	ŠVABICA
25	Sreda u 20.30	BUBA U UHU
27	Petak u 20.30	BUBA U UHU
28	Subota u 20.30	ŠVABICA
29	Nedelja u 20.30	IZGNANICI

Studio JDP

8	Nedelja u 20.30	POLIGRAF
11	Sreda u 20.30	STANOVNICI SLIKA lecture performans, gostovanje u saradnji sa TkH
12	Četvrtak u 20.30	PRAVILA PONAŠANJA U MODERNOM DRUŠTVU
14	Subota u 20.30	HISTERIJA
19	Četvrtak u 20.30	KONCERT Odsek za gudačke instrumente FMU
20	Petak u 20.30	DRAGI TATA
21	Subota u 20.30	POLIGRAF
27	Petak u 20.30	HISTERIJA

Gostovanja

1	DRAMA O MIRJANI	Festival hrvatske drame i autrskog kazališta „Marulićevi dani“ Split, Hrvatska
8	DRAMA O MIRJANI	Festival malih scena Rijeka, Hrvatska
25	ELJAHOVA STOLICA	Festival BiH drame Zenica, BiH
26	ROĐENI U YU	Novi Sad, Sterijino pozorje
1	METAMORFOZE	Novi Sad, Sterijino pozorje

Hrvatska: **Slučaj Gotovine, Markača i brionskog sastanka**

Domoljubne egzaltacije patriotizma

Prvostepena presuda Haškog tribunala kojom su tadašnji general HV Ante Gotovina i tadašnji komandant Specijalne policije MUP RH Mladen Markač osuđeni na 24, odnosno 18 godina zatvora zbog zločina tokom i posle operacije “Oluja” avgusta 1995, detonirala je u Hrvatskoj eksploziju protesta za koje je eksploziv marljivo postavljan mesecima. Crkva, HDZ, desnica i braniteljske udruge slutili su, svi odreda, na šta će taj proces izaći, pa su se i pripremali. Tu, međutim, ima nekih protivrečnosti s kojima se na kraj ne može, svoj galami uprkos

Fotografije: REUTERS

altacije i otski kič

Da će ta stvar ovako završiti bilo je jasno još pre skoro mesec dana, kada je sveta matera Crkva u Hrvata, sve u sklopu očitog plana da od Jadranke Kosor i HDZ-a preuzme vođstvo u domoljublju, pozvala “vjernike i Hrvate” da svakoga petka do izricanja haške presude Anti Gotovini, Mladenu Markaču i Ivanu Čermaku namenski poste i dopunski se mole za “pravednu presudu”. Bio je to potez neuobičajen i nepriličan: očigledno je “pravedna presuda” mogla biti samo oslobađajuća, da ne dužimo s tim (to je Viktor Ivančić već objasnio da bolje ne može u “Danasu”, tj. zagrebačkim “Novostima”). Taj poziv hrvatskih biskupa bio je očito usmeren na podizanje napetosti. Ovi naši popovi zakazali bi neku molebanciju, kao što i hoće čim Haški tribunal stigne do presuda Karadžiću, Šešelju i – ako ikada – Mladiću. Atmosferu su onda počeli da podgrevaju advokati odbrane, pre svega Gotovinin branilac Luka Mišetić, svojim optimističkim prognozama i pohvalama sudiji Alfonsu Oriju. Braniteljske udruge smesta su se nadigle i organizovale javno gledanje prenosa iz Haga na Jelačić placu u Zagrebu, prošlog petka 15. aprila.

Iz Haga je stigao hladan tuš: Gotovina je dobio 24, Markač 18 godina, a Ivan Čermak je oslobođen. Nastao je planirani i očekivani plač i škrgut zuba diljem Hrvatske. Svi su već bili spremni ionako. Kuknjava, hinjena indignacija, domoljubne egzaltacije i ostali patriotski kič preplavili su javnost i – naročito – medije. Haški je tribunal, kao što smo i ovde čuli toliko puta, antihrvatski, politizovan, cenjka se, nepravedan je (naravno, pitajte srpske nacionaliste), naklonjen Srbima itd. Na Jelačić placu najviše se isticao Željko Sačić, bivši pomoćnik komandanta Specijalne policije, čovek koji je upravo pod istragom zbog ratnog zločina protiv civila u Gruborima, uzgred.

Najzanimljiviji deo je prateća galama protiv ►

Evropske unije: evropfobi u Hrvata odmah su Haški tribunal proglasili za organ EU, a ne Ujedinjenih nacija i to prolazi bez komentara. Eto ćemo svi završiti u Sheveningenu ako uđemo u EU, kažu desničari; zvuči poznato? Onda su krenule teorije zavere: Branko Borković (Mali Jastrebo), poslednji komandant odbrane Vukovara, inače jedan od razboritijih veteranskih vođa (kakvi li su tek ostali), izjavio je da je ova presuda neka vrsta utešne nagrade Srbiji zbog gubitka Kosova. Predstavnici cele 42. braniteljske udruge u Hrvata (donedavno ih je bilo samo 18) smesta su se našli sa Jadrankom Kosor da smatraju i ukazuju ovo i ono. Obavešteniji ljudi kažu da njima nije ni do Gotovine niti do Markača: njima je do privilegija. Naime, od 1996. kada je hrvatskih branitelja bilo već oko 300.000 pa do danas, broj branitelja došao je na skoro 600.000, sve na dva svedoka i na osnovu državne politike HDZ-a koji tako sebi stvara solidnu izbornu bazu. "Da nas je 1991. bilo 300.000, sada bismo sjedili u Zemunu", rekao mi je 1996. isti taj Branko Borković.

BRIONSKI TRANSKRIPTI: E, sad dolazimo na delikatniji deo priče. Sudeći po usmenom obrazloženju predsednika veća, sudije Alfonsa Orija, jedan od ključnih dokaza za postojanje zločinačkog poduhvata tokom i posle operacije "Oluja" bili su već čuveni Brionski transkripti, prepis magnetofonskog snimka sastanka Franje Tuđmana, njegovog sina Miroslava (šefa tajnih službi), ministra odbrane Šuška, načelnika Glavnog stožera Červenka i generala angažovanih na pripremi operacije, 30. jula 1995, dakle tri-četiri dana pred početak sukoba. Pošto je Franjo Tuđman – kao i Ričard Nikson pre njega – bio opsednut snimanjem svih svojih aktivnosti (zbog svoje uloge u istoriji), ovaj prepis prispeo je, kao i još neki drugi, do Haga, na užas hrvatskih vlasti. Upravo je pojam zločinačkog poduhvata izazvao toliku buku u Hrvatskoj; sve bi drugo i podneli, ali da se Franju u to uvlači... Uzgred, general Stipetić, tada važan komandant, tamo nije bio prisutan, jer mu Tuđman, kao bivšem oficiru JNA, nije verovao, pa ga je poslao na izlet brodom oko Briona.

Šta, dakle, piše u Brionskim transkriptima?

Reč je o dokumentu od 28 kompjuterskih kucanih strana (može se naći na internetu). To je bio važan sastanak u okviru konačnog finaliziranja napada na teritorije Republike Srpske Krajine (sektori Sever i Jug po UNPRO nomenklaturi), ali i ka Bihaću, Cazinu i još nekim područjima na teritoriji BiH. Grahovo i Glamoč već su zauzeti iznenađujuće lako. Opšti utisak

**UZROK I
POSLEDICA:
Gotovina
sa Tuđmanom
na kninskoj
tvrđavi 1995.
i sa Čermakom
na suđenju
u Hagu**

prisutnih je da je među Srbima došlo do demoralizacije i konfuzije; treba ih samo održati u tom raspoloženju, slažu se svi. Plan Z-4 je, podsetimo, još na stolu, mada se pod tim imenom u zapisniku ne pominje; Tuđman, međutim, kaže da ide u Ženevu: "Idem u Ženevu zato da prikrijem ovo, a ne da tamo razgovaramo" (o planu Z-4, očigledno; str. 27).

Na samom početku, u uvodnoj reči, Tuđman je nedvosmislen: Srbe treba iz Krajine očistiti, i to ponavlja na više načina tokom sastanka. Proterivanje Srba je, zapravo, dominantna tema – osim čisto vojno-taktičkih i logističkih profesionalnih razmatranja. Generali su, razumljivo, razmatrali i rizike: Davor Domazet Lošo računao je na intervenciju Vojske Republike Srpske, do koje, kao ni u "Bljesku", nije bilo došlo: da gde je Mladić, a gde Manojlo i da gde su im trupe koje su upravo obavile Srebrenicu; hoće li upadati u Orašje (nisu); itd. Zanimljivo je da su se svi pomirili sa mogućnošću da Vinkovci i Osijek budu bombardovani, a Osijek čak i odsečen desantom Vojske Jugoslavije preko Drave, iz Baranje. To je procenjeno kao

podnošljiva šteta, s obzirom na značaj "Oluje". Tuđman je imao svoje geopolitičke ideje oko intervencije Jugoslavije, koje se plašio jer da bi mogla dovesti do maltene trećeg svetskog rata, ali su ga utešili. On je pominjao i Miloševićeva obećanja Karlu Biltu (za priznanje BiH i skidanje sankcija zauzvrat itd.; Dejton je, sada vidimo, već na vidiku).

Veći deo sastanka protekao je u planiranju napredovanja tako da Srbima budu ostavljeni koridori za brz i siguran izlazak i bekstvo po raznim pravcima, što je bio složen problem, s obzirom na konfiguraciju terena. Ipak su našli načine i taktiku ofanzive prilagodili tim načinima. Franjo Tuđman osetio je potrebu da insistira na bombardovanju Knina kao ohrabrenju za bežanje: "Prisjetite se, gospodo, koliko je hrvatskih mjesta i gradova razoreno, a u Kninu još nije tako... Ako možemo s topništvom... Demoralizacija do kraja." Ante Gotovina: "Mi našom tehnikom kontroliramo Knin. Ako je takva zapovijed, mi ga rušimo za nekoliko sati kompletno."

Onda se u detalje razgovara o isterivanju civila iz Knina, a Mladen Markač kaže da su već

“praktički čitav ovaj prostor iselili” (str. 17). Miloslav Tuđman dodaje: “Dok se oni srede, mi smo sve ovo očistili” (isto). Gojko Šušak tada predlaže da se iz vazduha bacaju “leci sa uputama kuda da se bježi”, a ostali dodaju i da treba puštati radio i TV emisije na tu temu, jer narod sluša radio i gleda TV; da, veli Šušak, ali i iz vazduha, jer to pokazuje da imamo vazdušnu nadmoć, što je psihološki važno. “Da, dati im put, a jamčiti tobože građanska prava”, zaključuje Franjo Tuđman taj deo rasprave.

Prvostepeno veće Haškog tribunala očigledno je ove Brionske transkripte uzelo kao autentičan dokument i na njemu izgradilo konstrukciju zajedničkog zločinačkog poduhvata. Ivan Čermak oslobođen je jer je bio postavljen *post facto* za vojnog upravitelja oslobođenog područja i bavio se komunalijama, saobraćajem, strujom itd. Tada više nije bilo borbi, a ko je mogao da pobjegne, već je bio pobjegao. Čermakov branilac u Hagu, poznati advokat Čedo Prodanović, podsetio je u subotu, na zagrebačkom Radiju 101, da je kolege advokate lepo upozoravao da se ne oduševljavaju neumjesnim optimizmom, jer da stvari ne stoje dobro po Gotovinu i Markača. Takođe je rekao i nešto na šta se zaboravlja i u Srbiji i u Hrvatskoj: prvo su Srbi očistili Krajinu od Hrvata, a onda su je Hrvati očistili od Srba; i šta sad imamo? Praznu Krajinu.

IZDAJA ILI FALSIFIKAT: Naravno da je ovakvo obrazloženje sudije Orija izazvalo čitav niz užasnutih reakcija među hrvatskim nacionalistima. Takođe naravno, tu je došlo do neizbežnih protivrečnosti: jedni pokušavaju da dokažu da se pojam zajedničkog zločinačkog poduhvata iz tog dokumenta ne može izvesti, a to na dva načina – prvo, nije zločin oslobađati svoju zemlju; drugo, toga nije bilo. Mnogo su zanimljiviji oni koji su odmah upitali – a odakle ti Brionski transkripti u Hagu? Koji izdajnik im je to poslao? Optužili su, opet naravno, Stipu Mesića. Pojavili su se zahtevi da se izdajnik nađe i kazni. Problem je u tome što isti ljudi tvrde i jedno i drugo: i da su transkripti ili lažni ili zloupotrebjeni; i da su u Hag stigli nečijom izdajom. I to nam zvuči poznato, kao radikalske priče kako su optužnice protiv Šešelja i još nekih pisane u Beogradu itd. Tu bi se valjalo opredeliti: transkripti su ili istiniti ili nisu; ako nisu – u redu. Ako jesu, onda treba dokazivati da se iz njih ne može izvesti zaključak o zajedničkom zločinačkom poduhvatu, što je prilično teško – ako su istiniti.

Ante Gotovina, legionar

Ante Gotovina iz Pakoštana kod Zadra (gde sada zemljaci u očaju pale gume i uopšte prave cirkuse) otišao je u Francusku i priključio se Legiji stranaca negde osamdesetih godina prošlog veka. Motiv nije jasan: možda nesrećna ljubav, kao u romantičnim filmovima između dva svetska rata; možda mladalački avanturizam; možda bekstvo od pravde (što je motiv u većini slučajeva). Francuski izvori, međutim, prisetili su se – kad je on postao u Hrvatskoj neko i nešto – da on tamo prolazi kroz evidenciju po pitanju serije vešto izvedenih pljački draguljarnica u režiji nekoliko bivših legionara. Sva je prilika da je – za razliku od Milorada Ulemeka – odslužio svojih pet godina u Legiji, stekao državljanstvo, a nije dezertirao (Ulemek se zvanično vodi kao dezertir, kako kažu iz francuske ambasade u Beogradu).

Da bivši legionari drže jedni do drugih i da rado sarađuju u raznim zanimljivim poslovima, poznato je oduvek. Jedni idu u plaćenike po Trećem svetu; drugi se drže konzervativnijih poslova; treći prave karijere po zemljama porekla. Gotovina (kao i Ulemek) spada u drugu, pa onda i treću grupu.

Čim se u Hrvatskoj stvorila situacija za njega (a u Francuskoj pogoršala), Gotovina odlazi tamo i stavlja se na raspolaganje. Tamo legionarski kaplari nedostaju jako: ima više generala i visokih oficira HV koji potiču iz Legije stranaca; pored Gotovine, najznačajniji je Ante Roso, ustavljeni matori narednik koga je krenuo građevinski posao čim se rat završio. Većinom su radili kao instruktori u nekoj školi specijalnih snaga u Kumrovcu, da bi kasnije napredovali dalje. Neki, kao Hrvoje Gašparinac, ostali su u civilstvu da bi otvarali zanimljive poslove, kasnije povezane sa prijateljima iz vojske. Uglavnom su se držali građevinskih poslova: Ante Gotovina je još 1997. ušao u “generalsku” firmu MUT (Mediterranean Tunnel Union) sa Rosom, Jerkom Česićem (bratom gen. Ljube Česića Rojsa, ranije vozača autobusa) i još nekima. Dok dlanom o dlan, dobili su unosne poslove na gradnjama ovoga i onoga, sve na osnovu toga što je Česić Rojs od Hrvatske vojske ukrao i preveo u Hercegovinu kompletan 66. inženjerijski puk, sa sve mehanizacijom i – nikom ništa. Polovinom 2010. Gotovina je sa svojim kumom Željkom Dilberom (od ranije poznat organima) osnovao novu firmu, “Adriatic gradnja”, sve u nadi da će mu valjati kad ga puste iz Sheveningena.

U vreme uspona i unapređivanja, Ante Gotovina sreo je tada zgodnu i nogatu pukovnicu iz Ministarstva obrane Dunju Zloić. Dunja je bila pouzdani kadar HDZ-a od početka, “iz barake”, kako se to kaže tamo. Taj je brak imao ulogu u kasnijoj karijeri.

Kada je iz Tribunala raspisana poternica po predmetu “Oluja”, Ante Gotovina rešio je da nestane. Dve godine bio je u bekstvu, sve dok hrvatska vlada nije odlučila da ga ipak žrtvuje višem dobru. Do tada se Dalmacija napunila bilbordima sa njegovom slikom i natpisom “Heroj, a ne zločinac”; ti se bilbordi i dalje vuku okolo. Na kraju je Dunja učinila taktičko-tehnički propust i počela da zivka Antu mobilnim telefonom. Lociran je u Španiji, uhapšen i poslat u Hag. Politički gledano, Gotovina je bio glamurizovan i slavljene ne bi li se pažnja skrenula sa Tuđmana i njegove ključne ekipe: Šuška i drugih. Desnica i njena braniteljska infrastruktura od Gotovine su napravile heroja, uz nemalu pomoć državnih medija. Državi su zamerili pomoć u lociranju Gotovine, kao što sada zameraju dostavljanje brionskih zapisnika Hagu.

Sva je prilika da i Hrvati – kao i Srbi – imaju problem sa razumevanjem stvarnosti. Može Hrvatima kvalifikacija zajedničkog zločinačkog poduhvata biti “neprihvatljiva” (Jadranska Kosor) do mile volje, kao i Srbima neke druge kvalifikacije (nezavisno Kosovo i Crna Gora,

na primer; sačekajmo presude Karadžiću itd.). Nikakva dernjava i kuknjava, međutim, neće tu pomoći, čak ni u prizivu drugom stepenu Haškog tribunala. Bili biti misliti na vreme, gospodo.

Miloš Vasić

Od seoskih komuna do vrha vlasti

Nemačka će postati dobra, Nemačka će postati zelena: političari čuvaju prirodu, građanska prava i useljenike, bore se protiv korupcije, nasilja i privrednih monopola. Dabome, u Nemačkoj oni još postoje: dobri ljudi u jednoj dobroj partiji, u Partiji zelenih. Naravno da slika Zelenih nije tako bajkovita kako bi oni voleli da ih drugi vide. Ali je ova partija po poslednjim istraživanjima javnog mnjenja dogurala do istorijskih 28 odsto, pretekla socijaldemokrate, opasno se približila demohrišćanima i promenila političku scenu kojom su decenijama dominirale dve partije. A sve je počelo sa seoskim komunama

Fotografije: REUTERS

PRVI PUT će Partija zelenih postaviti predsednika vlade u jednoj nemačkoj saveznoj pokrajini. U konzervativnom, takođe i na Balkanu prisutnom, Baden-Virtembergu, Zeleni su u savezu sa socijaldemokratama na izborima u martu naneli katastrofalan poraz Hrišćansko-demokratskoj uniji Angele Merkel. U ispitivanju javnog mnjenja “zeleni” političari ostvaruju vrhunski

rejting. Kako je Zelenima uspeo da dogurala tako daleko? Kako su negdašnji ulični borci postali najpoštovaniji političari Nemačke?

Generacija očeva, koja se posle Drugog svetskog rata vratila kući u Zapadnu Nemačku, sve do sedamdesetih godina blokirala je suočavanje s ratom. Važniji su bili privredno čudo, blagostanje i potrošnja. Zapadna Nemačka je

sebe shvatala kao antikomunističku državu na “frontu” hladnog rata. S jedne strane se Savezna Republika Nemačka zaklela na vernost demokratiji (i NATO-u), s druge strane su nacisti srednjeg i nižeg nivoa sačuvali položaje i počasti. Sinovi i – što je u Nemačkoj bilo nešto novo – pre svega baš kćerke žestoko su se svađali sa svojim očevima oko poslušnosti, autoriteta i

morala. Zapadnonemačko društvo se, doduše, formalno prilagodilo Zapadu, ali iznutra jedva da je prošlo kroz nekakvu promenu: žena je ostala kod kuće za šporetom, muškarac je odlazio na posao, deca je trebalo da budu poslušna, omladinci da uče i rade, a ne da se provode na žurkama, prezervativi su se teško mogli naći. Činilo se da je svet jednostavan i jasan.

Međutim, od sredine šezdesetih godina taj poredak počeo je da se krnji: studenti i drugi omladinci nisu više hteli da dozvole da im "nacistička generacija" bude staratelj. Nastao je široki, vanparlamentarni, opozicioni pokret, iz koga je kasnije nastao "zeleni" protest. U redovima socijaldemokrata samo su vodeće figure kao Vili Brant neko vreme uspevale da integrišu protest omladine. Ono što je započelo kao radikalni studentski pokret protiv "zatu-

od (uspešnog) zapadnonemačkog "potrošačkog društva". Zaštita prirode i čovekove okoline postala je njihova okosnica, rodio se zeleni pokret. Njemu je prišao pokret za mir i nuklearno razoružanje.

PARTIJA I ULICA: Time se prvi put posle Drugog svetskog rata jedan široki spektar društvenog protesta sakupio u celinu. To je gotovo nužno dovelo do osnivanja Partije zelenih 1980. godine. Tri godine docnije kucnuo je čas: Partija zelenih je ušla u Bundestag, savezni parlament. Pošto je istovremeno započela dugačka era Helmuta Kola, učešće u vladi ostalo je negde u dalekoj budućnosti. U međuvremenu raspršile su se nade, koje su mnogi umetnici i intelektualci polagali u Vilija Branta i socijaldemokratiju. Oni, ali takođe i severnonemački seljaci i sindikalci, u Zelenima su vi-

i osamdesetih godina, a da istovremeno brane građanska prava, koja su kancelari Helmut Šmit i Helmut Kol sužavali u borbi protiv terorizma. Čak su uspevali da učvrste svoje rezultate na izborima. Počeli su da ih shvataju ozbiljno. U nekim pokrajinama su sedeli u vlada. Ceo svet je obišla fotografija docnijeg "zelenog" ministra inostranih poslova Joške Fišera, koji je svoju zakletvu kao ministar pokrajinske vlade u Hesenu polagao obuven u patike. Činilo se da Zeleni mogu da porastu kao partneri socijaldemokrata. Međutim, tada se dogodilo nešto na šta niko nije računao: pao je berlinski zid.

UJEDINJENJE NEMAČKE: Jednim udarcem Nemačka je postavljena naglavačke: teme građana više nisu bile čovekova okolina, mir i nuklearna energija, nego nacija, automobili i sloboda putovanja. Zelene je kao antinacionalnu, antiautomobilsku i antikerozinsku partiju zahvatio ledeni talas: njihove teme, koje su tako tesno bile povezane sa zapadnonemačkom posleratnom istorijom, za građane istočne, Narodne Republike Nemačke (NDR) nisu značile ama baš ništa. Ni hrabri borci NDR za građanska prava, koji su se ujedinili sa Zelenima, nisu kod svojih zemljaka naišli na zahvalnost. Nemci su poželeli da sebe slave kao naciju, a između dve proslave da provozaju svoje nove automobile na novim auto-putevima. To je Helmut Kol mrtav-hladan shvatio. Brzo ponovno ujedinjavanje i Kolova nacionalna retorika pogodili su u samu srž Nemaca, Kol je slavo-dobitno dobio prve izbore u ujedinjenoj Nemačkoj i – na osobito zadovoljstvo – katapultirao Zelene iz parlamenta. Zeleni su izgubili izbore kod istočnih Nemaca, koji nikada nisu upoznali civilno društvo. Njihovo razočaranje može da se zamisli na sličan način kao kod ranih antimiloševićevskih aktivista: sve dati, sve pretrpeti, ali narod (još uvek) nije želeo da ih prihvati. Samo što Kol Nemačku nije odveo ni u kakav rat (to su na neki način kasnije učinili upravo Zeleni).

U nastavku se pojavila pretnja da se Zeleni raspadnu zbog unutrašnjih borbi – ali ovoga puta realnost nije pomogla Helmutu Kolu, nego njima: "rascvetali pejzaži", koje je Kol obećavao istočnim Nemcima, bili su obojeni crvenom bojom rđe fabrika, koje su obustavile rad. Zapadni Nemci su bili nezadovoljni zbog zastoja reformi, do kojih je došlo zbog ponovnog ujedinjenja. Zeleni i socijaldemokrate su pobedili na izborima i prekinuli šesnaestogodišnju Kolovu vladavinu. Oduševljenje Zelenih bilo je ▶

JOŠKA FIŠER: Od šezdesetosmaša do ministra spoljnih poslova

canih" visokih škola, rata u Vijetnamu i moralističkog dvojnog morala starije generacije, razvilo se sredinom sedamdesetih godina u splet razolikih socijalnih pokreta: grupe ljudi nasilno su zauzimale prazne kuće, žene su otkrile feminizam, zajednice mladih ljudi odlazile su na selo i živele zajedno bajagi kao velike porodice. Sve njih spajalo je odstupanje

deli jedinu snagu koja bi mogla da obnovi Saveznu Republiku Nemačku. "Zeleni" poslanici su i pored svog rada u parlamentu prisustvovali svim velikim demonstracijama protiv nuklearnih centrala, nuklearnog naoružavanja i velikih saobraćajnih projekata. Zeleni su u isto vreme morali da izbegnu i teške prepreke: morali su da se ograde od terorizma sedamdesetih

ЗНАЊЕ • КВАЛИТЕТ • ОДГОВОРНОСТ

UKINUTI NUKLEARNE CENTRALE:
Protest zelenih u Berlinu

Zeleni i bombardovanje SRJ

Marta 1999. "zeleni" ministar spoljnih poslova Joška Fišer odlučio je da američko bombardovanje Beograda podrži nemačkim izviđačkim avionima. Optužio je Miloševićevu vladu da jedina snosi odgovornost za eskalaciju nasilja na Kosovu. Njegova odluka kratkoročno je ubrzana izveštajima medija o masakru kod Račka. Pređena je gvozdена granica: "sa nemačkog tla nikada više ne sme da potekne nijedan rat", bio je do tada konsenzus i to ne samo među levičarima u posleratnoj Nemačkoj. Vrh Zelenih opravdavao je učešće u ratu argumentom da je upravo intervencija NATO-a sprečila eskalaciju sukoba, iako je pritom preskočen Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija. Postiđeno su morali da priznaju da je time napravljen presedan u spoljnoj politici Zelenih, koja je do tada insistirala da UN i OEBS imaju apsolutan prioritet prilikom rešavanja konflikata. Time je crveno-zelena vlada napravila iskorak, koji bi Helmut Kol verovatno mogao daleko teže da sprovede. Nakon toga su ogorčene unutrašnje borbe podelile Zelene. Fišer ih je preživio. Ali je partija izgubila dobar deo svog levog krila. Zbog toga su Zeleni sve do danas izgubili podršku (male) nemačke Leve partije, ali su zadobili poštovanje u građanskom taboru. Posmatrano iz srpskog (većinskog) ugla, Fišer je išao Genšerovim stopama i time Srbima još više otežao da se približe opštim vrednostima Zelenih. Nemački Zeleni danas se najžešće zalažu za hapšenje generala Mladića pre nego što Srbija dobije status EUndidata. Srbi teško mogu da razumeju zašto se prilike u Hrvatskoj samo tiho kritikuju.

veliko. Doduše, realnost im nije dala dovoljno vremena da sprovedu u delo svoju viziju ekološki obnovljene zemlje: Nemačka je pod Kolom i Genšerom u vezi sa jugoslovenskim ratom jednostrano stala na stranu Hrvatske i Slovenije. Srebrenica je postala tobožnji istočni greh Evropske unije: i crveno-zelena Nemačka je sada smatrala da pacifizam i civilno obezbeđivanje mira koristi samo ratnim huškačima. Dogodilo se kao što se dogoditi moralo: u okviru konflikta oko Kosova bombe na Beograd imale su takođe i zelene pošiljaoce.

ZELENI U "NOVOM CENTRU": Pritom je spoljna politika bila samo jedno od područja na kojima su Zeleni postali jedna "normalna" partija; počeli su da se izjašnjavaju u korist jačeg pritiska na nezaposlene, za dalekosežne

kompromise u odnosu na politiku zaštite čovekove okoline, u korist izgradnje nekih aerodroma i auto-puteva. U toku sedam godina crveno-zelene vlasti 1998-2005, Zeleni su građanima iznenađujuće brzo pokazali da njihovi ministri umeju da vladaju disciplinovano i kompetentno. Partija zelenih se čvrsto ukotvila u središtu društva. Jedva da je išta ostalo od negdašnje partije protesta. I posle gubitka vlasti socijaldemokrata i Zelenih u korist Angele Merkel i njenih demohrišćana, "zeleni" političari su i dalje u velikoj meri svima bili simpatični; uspeali su da konzerviraju svoj valjano negovani imidž vrednih predstavnika naroda vernih svojim principima. U okviru građanskih krugova naročito je cenjeno što su se pretvorili u zastupnike zdravih državnih finansija i

liberalne ekonomske politike. Istovremeno je vlada Angele Merkel potonula u skandalima i aferama. Baš u Baden-Virtembergu, koji je 50 godina čvrsto bio u konzervativnim rukama, partija Angele Merkel je na arogantan način sprovedla izgradnju grešno skupe, nove železničke stanice u Štutgartu – građani Štutgarta, jednog od najbogatijih gradova Nemačke, baš su se naljutili. A zatim je usledila Fukušima. Stotine hiljada građana te pokrajine sa svojim poslovičnim smislom za red i zaštitu čovekove okoline prešli su na stranu Zelenih. Otada se u Nemačkoj žurno radi na strategiji odricanja od nuklearne energije – stari zahtev Zelenih ispunjava se sam po sebi.

Zeleni su prošli začuđujuć razvoj. Za njih su u Nemačkoj postojali naročito pogodni uslovi: korenje zaštite čovekove okoline u mitu prirode nemačke romantike, iskustvo Drugog svetskog rata i antinacionalizam, nemački federalizam i decentralizacija, blagostanje i razvijeno civilno društvo Nemačke i snažni, samosvesni srednji sloj nemačkog društva.

Međutim, Zeleni su žrtvovali i brojne principe: pacifizam (Kosovo), odbranu socijalne države, građansku neposlušnost, antikapitalizam.

DA LI ĆE SRBIJA I BALKAN POSTATI ZELENICI: Pitanje da li partije slične Zelenima mogu da se uspostave u Srbiji i na Balkanu uveliko zavisi od socijalnih faktora. Bez dobro izgrađenog srednjeg sloja, zaštita čovekove okoline i civilno društvo ne mogu da se razviju. Od tog sloja mogli bi da pođu i impulsi za suočavanje s ratovima. U situaciji u kojoj 35 odsto društva živi u velikoj bedi, teško da ima mesta za liberalnu, ekološku partiju. Uslovi koji se vezuju za članstvo u EU doduše (makar na silu) otvaraju izvesne mogućnosti. Međutim, još se ne može sagledati razvoj iznutra u okviru koga se delovi društva mogu izboriti za dobijanje određenih vrednosti, pogotovu što mnogi od onih koji su srušili Miloševićevu vladavinu, danas stoje u ofsajdu. Čini se da je situacija slična u Hrvatskoj i Crnoj Gori, da i ne govorimo o Bosni. Razvoj Zelenih u Nemačkoj, međutim, pokazuje i da preko noći mogu da se otvore nove mogućnosti. Zašto ekološke vrednosti seljačke poljoprivrede, na koju nailazimo svuda na Balkanu, ne bi mogle da se povežu sa humanističkim vrednostima protivnika ratova, koje zahtevaju suočavanje s prošlošću? ◀

Bernd Kleinbeyer

Otimači skrivenih milijardi

Reč demokratija u postrevolucionarnom Egiptu postala je šifra za novac, pa Egipćani i dalje svakoga dana demonstriraju po Kairu i širom zemlje tražeći da se Mubarak i njegovi saradnici koji su “pokrali milijarde” što pre izvedu pred sud, jer “što vreme više prolazi, para je sve manje”. A očekivali su da će dolaskom demokratije ispružiti ruku i dobiti onoliko novca koliko im treba

Za “Vreme” iz Kaira

JEDNE NOĆI U neviđenoj gužvi na trgu Tahrir u Kairu, u razdraganoj gomili, na pitanje čemu se veseli, jedan od revolucionara domaće proizvodnje i budući demokrata odgovara: “Parama!” Te iste noći, malo ranije, neko je u masu pustio buvu “...da su domaće banke pune para koje su nakrali *rais* (predsednik) i njegova porodica, ministri i raznorazni poslovni ljudi i da će te pare da se dele narodu čim se revolucija završi. “Za neki dan odeš pred revolucionarnu komisiju pred kojom izjaviš da si demokrata, a oni te nakon toga pošalju u banku gde kažeš koliko ti para treba i oni ti odmah isplate”, pričao je jedan od demonstranata.

Tako je ovde reč demokratija postala šifra za novac, pa Egipćani i dalje svakoga dana demonstriraju po Kairu i širom zemlje tražeći da se Mubarak i njegovi što pre izvedu pred sud, jer “što vreme više prolazi, para je sve manje”, gotovo da ih već i nema, jer otkako je počela “revolucija” ovde niko živ ne radi. Kako kaže moj prijatelj stomatolog Adel: “Moji zemljaci nikako neće da shvate da i u demokratiji treba da se radi.”

Ima i dosta onih koji brane Mubaraka uz parolu “Egipatska omladino, probudi se! Hosni Mubarak ti je kao otac!” Oni se sa protivnicima najčešće sreću na “bojnom polju” ispred kairske televizije i tu prvo ukrštaju verbalna kopljica, a onda se prelazi i na tuču. Jedan od nusproizvoda ove revolucije na egipatski način je i to da stranci mesecima čekaju na rezidens vizu i radnu dozvolu, jer je služba državne bezbednosti raspuštena. Usled toga su procvetali zločini, kriminal i razbojništva. Kako piše kairska štampa, svakodnevno biva ubijeno najmanje desetak ljudi, dok su krađe brojne. Lopovi operišu i po nekim boljim kairskim kvartovima. Pucnjava se čuje svake noći.

Preko dana je ovog toplog “demokratskog” proleća sve mirno. Odlazak kolima iz Kaira

KAIRO, APRIL 2011: Protesti se nastavljaju

se, međutim, ne preporučuje, jer bande haraju drumovima, pljačkaju, čak i ubijaju putnike. Ne treba se tome čuditi: prvih “revolucionarnih dana” iz ovdašnjih zatvora pobeglo je na desetine hiljada najgorih kriminalaca i ubica.

“Uplovili smo u nepoznato, a isplovili smo uz nešto batina i donekle raspolučeni. Ali, sve je to deo igre. Ne možete da imate rođenje, a da pre toga ne prođete kroz zbrkani posao porađanja”, kaže jedan egipatski stari novinar i dodaje: “Od sada pa nadalje, naš glavni zadatak treba da bude uspostavljanje reda na ulici i da pritom budemo sigurni da je policija ponovo na svome poslu i to u punoj snazi i sa

pristojnom platom. Moramo da budemo strpljivi, ali smo spremni da čekamo, jer će se na kraju isplatiti.”

Da u tom čekanju ne bi mnogo dangubili, egipatski ministar finansija Samir Radvan i njegovi savetnici su trknuli do Vašingtona, odakle su se obratili “bogatoj sedmorici” i od njih zatražili ni manje ni više nego 10 milijardi dolara kako bi nadoknadili troškove, jer revolucija i demokratija “su mnogo koštale”, a para niotkuda – em niko ne radi, em nema turista koji su punili državni budžet. “Od sada pa do kraja juna meni će biti potrebno dve milijarde dolara, a za sledeću fiskalnu godinu treba mi

još osam milijardi”, rekao je Radvan partnerima u Vašingtonu.

MUSLIMANSKA I DRUGA BRAĆA: U međuvremenu, iz mraka “radikalnog islama” na svetlo dana izašli su do sada gotovo nepoznati Salafisti, koji udaraju po svemu dobrom što su do sada uradili pre svega mladi pobornici promena u ovoj zemlji, a kako su loše organizovani najčešće pribegavaju sili i nasilju kada krenu da “polemišu” sa protivnicima uključu-

Foto: REUTERS

jući i Muslimansku braću. Mnogi ih se plaše, ali najviše Kopti (hrišćani), liberalni Egipćani, pa čak i druge islamske frakcije koje odbijaju da prihvate radikalno rasuđivanje Salafi grupa. One su u prošlosti iznedrile brojne militantne grupe koje su koristile nasilje da bi nametnule svoje principe. Rastući salafizam je vidljiv na svakom koraku u Kairu. Valja pogledati samo kako su prolaznici obučeni: žene nose nikabe, haljine koje ih pokrivaju od glave do pete, pa im se vide samo oči, dok muškarci imaju obavezne brade ali briju brkove, imitirajući Proroka Mohameda. Takvi kakvi su, do sada su uspeali da formiraju sedam političkih stranaka koje

sve odreda imaju jak salafistički bekgraund, a njihov predstavnik u Aleksandriji Abdel Mo-neim el Šahat demantujući glasine o njihovoj ratobornosti poručuje: “Mi predlažemo da se svi faraonski spomenici premažu voskom, pa tako nećemo morati da ih rušimo!”

Muslimanska braća sada zaogrnuti drugim plaštom, veoma miroljubivim i demokratskim, zabrinuta su zbog pojave Salafista na domaćoj sceni i izjavljuju: “Nažalost, posle godina i godina protivljenja politici, neke vođe Salafista sada žele da miniraju revoluciju tako što zloupotrebljavaju demokratiju i koriste prednosti slobode za koju su se Egipćani borili i ginuli, a sve u želji da nametnu svoju ideologiju. Otuda Braća pozivaju sve grupe, institucije građanskog društva, vojsku i vladu da ostanu ujedinjene kako bi spasle revoluciju i odbranile egipatske slobode tako što će jednom i zauvek stati na kraj (salafističkim) neodgovornim akcijama i izvesti pred lice zakona sve one koji su za tako nešto odgovorni.

Po onoj narodnoj, da “vuk dlaku menja, ali čud ne”, eventualni dolazak Muslimanske braće na vlast, ili pak nekakve “islamske koalicije”, značio bi ne samo islamizaciju ove zemlje i veliki korak unazad, već i mogućnost jednog novog rata u ovom delu sveta. Dodatnu opasnost predstavlja činjenica da je ovde sve isto kao pre i da brojnim zahtevima demonstiranih nije udovoljeno, osim što je sklonjen predsednik Mubarak koji je, iako teško bolestan i rezigniran, uspeo da povuče mudar i dalekometan potez: svojim prijateljima iz vojnog vrha ostavio je da upravljaju zemljom nekom vrstom vojnog kolektivnog predsedništva koji se zvanično zove Viši savet oružanih snaga (HCAF). Jednoga dana na vojsku i taj savet osipa se drvle i kamenje, drugoga dana štampa je prepuna hvale za vojsku i njenu ulogu “pre i posle” i “saradnje vojske i revolucionara”. Bilo kako bilo, sreća je za Egipat kao zemlju, a i za strance koji ovde žive i rade, što vojska drži uzde i budnim okom motri na sve ono što se zbiva, od ulice pa do parlamenta.

U međuvremenu, Muslimanska braća spremaju se da izađu na predstojeće izbore – parlamentarne za šest i predsedničke za osamnaest meseci – pod imenom Stranka slobode i pravde, zagovarajući jednakost svih građana bez obzira na biološko poreklo ili veru. Valja ih uzeti veoma ozbiljno, jer Braća su najbolje organizovana i sa dubokim korenima jednog političkog pokreta u Egiptu. Oni su godinama koristili religiju uz politiku kako bi kultivisali

svoju popularnost. Osim toga oni kontrolišu sve strukovne sindikate u zemlji, dok advokat Ahmed Seif el Bana, najstariji sin Hasana el Bane, učitelja iz delte Nila i utemeljivača Muslimanske braće sa početka prošloga veka, važi za najboljeg egipatskog i arapskog pravnika, koji je branio čak i najstarijeg Naserovog sina i kumića Josipa Broza Tita, kada je, pre 20 godina, pobeo pred zakonom u Beograd i smestio se u sobi broj 115 u hotelu “Interkontinental”.

NA KRILIMA ORLA: Sećamo se Egipćana kada su u jesen 1970. godine plaćuci sahranjivali predsednika Gamala Abdela Namera. Plakao je čitav jedan narod. Sećamo se Egipćana kada su gotovo ravnodušno sahranjivali Anvara el Sadata u jesen 1981. godine. Valjda zato što su oni ubili Sadata koji je u tom trenutku držao ispod miške maršalsku palicu nemačkog feldmaršala Edvina Romela, a to je bio poklon Romelove udovice koja je znala za prijateljstvo njih dvojice još iz Drugog svetskog rata. I, evo sada gledamo Egipćane kako dojučerašnjem raisu Mubaraku pokušavaju da doakaju i dođu glave, iako je Mubarak takoreći jednom nogom u grobu i nije u stanju da se brani. Razlog nije mržnja, iako ga optužuju za sve i svašta što tek treba da se dokaže pred sudom, već su u pitanju navodne Mubarakove pare koje u milijardama drži u bankama. E, te pare je neko od ovdašnjih revolucionara, a možda i neko od njihovih protivnika, obećao masama uz objašnjenje “...da kada dođe demokratija ništa neće morati da rade, već će samo otići u banku i reći koliko im treba”.

U svojoj autobiografiji *Na krilima orla*, nekadašnji komandant izraelskog ratnog vazduhoplovstva i potonji šef države Ezer Vajcman, sa kojim sam najviše voleo da pričam o tome kako je svojevremeno iz Čeških Budejovica švercovao nemačke “meseršmite” i sletao na aerodrom u ondašnjem Titogradu da bi tankovao gorivo, posvećuje Mubaraku jedno poglavlje i opisuje ga “kao veoma časnog čoveka, poštenog i sposobnog” i “poštenog protivnika”. Beležim i ove reči, jer predsednik apelacionog suda Zakarija Šalaš, koji prati “slučaj Mubarak”, tvrdi “da bi Mubarak mogao da dobije i smrtnu kaznu na suđenju koje će trajati najmanje godinu dana”. Naravno, sudija je smetnuo s uma da bi bivši rais mogao da živi još samo nekoliko dana i da nijedna od krivica koje mu se stavljaju na dušu još nije dokazana. Ali šta da se radi? Tako to ide ovde u dolini Nila. ◀

Miroslav Višnjić

Geografsko poreklo restriktivnih zakona

U Srbiji su pod firmom “evropskih” zakona predlagani i donošeni neki restriktivni i strogi zakoni kakvih nema ni u jednoj “vodećoj” zemlji EU (ovo vodećoj shvatiti kao zemlji tradicionalne demokratije, stare članice Evropske zajednice ili još starije Zajednice za ugalj i čelik), ponekad ni u jednoj zemlji članici EU, pa čak ni u jednoj drugoj evropskoj zemlji. Ne bi valjalo da “evropsko” zakonodavstvo u Srbiji posluži kao izgovor za suzbijanje slobode

Francuska je prošle nedelje počela da primenjuje zakon kojim se zabranjuje prekrivanje (celog) lica na javnom mestu. Procenjuje se da se ovaj zakon skoro isključivo odnosi na oko 2000 žena islamske vere koje se odeavaju na taj način, sa integralnim velom, u zemlji od preko 60 miliona stanovnika. Bolja strana Zakona je drakonska kazna za one koji primoravaju žene da se na taj način oblače (godinu dan zatvora i 30.000 evra), mada se moglo očekivati da je to već sankcionisano nekim drugim, opštijim, zakonom. Ovaj zakon izazvao je nedoumice po pitanjima slobode, tolerancije, ljudskih, manjinskih i verskih prava kao i odnosa prema islamu, ne samo u Francuskoj već i u nekim drugim zemljama Evrope i u SAD. Nije ovo prvi zakon koji tretira način odevanja u Francuskoj jer je 2004. godine zabranjeno pokrivanje glave (na primer šalom ili maramom) u francuskim školama. Mera je takođe pogodila žensku muslimansku populaciju.

I nije Francuska jedina zemlja Evrope koja na neki način i na nekim mestima ili u nekim delovima zemlje brani nošenje vela preko celog lica, samo je ona tu zabranu podigla na do sada najviši nivo, globalnim zakonom na nacionalnom nivou. Ovde je zanimljivo primetiti da su novije članice EU, uz skandinavske zemlje, u ovom pogledu daleko liberalnije, svakako i zbog toga što imaju manje doseljenika iz onih krajeva sveta gde postoji običaj da se žensko telo i lice prikrivaju.

I kakve sad sve to ima veze sa Srbijom. Naizgled ne mnogo, jer kod nas nema pripadnica islamske veroispovesti koje prekrivaju celo lice (burka), ili bar ja za svog života tako nešto nisam video u Srbiji, a i prekrivanje usta i nosa, a ne i očiju (nikab), kod nas je veoma retka pojava. Što se slobode odevanja tiče, ovde je, recimo propisan način odevanja poslanika u Skupštini kao i mera (ne)pristojnog odevanja građana u poseti državnim institucijama (npr. opštini). Meni lično se čini da je i to previše.

Ali nije ovde reč samo o odevanju, već svakako o slobodi, onoj vrsti naravno, koja ne ugrožava tuđu slobodu. Reč je i o “geografskom” poreklu zakona. U Srbiji su pod firmom “evropskih” zakona predlagani i donošeni neki restriktivni i strogi zakoni kakvih nema ni u jednoj “vodećoj” zemlji EU (ovo vodećoj shvatiti kao zemlji tradicionalne demokratije, stare članice Evropske zajednice ili još starije Zajednice za ugalj i čelik), ponekad ni u jednoj zemlji članici EU, pa čak ni u jednoj drugoj evropskoj zemlji. Na primer, naš novi zakon o bezbednosti u saobraćaju po restriktivnosti više liči na hrvatski, nego na bilo koji od zakona u “vodećim” zemljama EU. Zakon o informisanju nam, nakon dopuna, takođe ne liči ni na jedan zakon zemalja EU. Pokušano je da se uvede obavezno posedovanje “čipovanih” ličnih karata, što ne postoji u EU, pa je tek nakon iznenađujuće snažne reakcije naše

javnosti i verskih zajednica to propisano samo kao opcionalno. Neki od ovih zakona imali su dobre preporuke pojedinih evropskih institucija. Ostalo je pitanje da ako su već ti zakoni tako dobri, zašto se onda ne donose i primenjuju u “vodećim” zemljama Unije.

Čule su se tim povodom primedbe kako bi bilo lakše razumljivo da se “evropski” zakoni, a pre svega se misli na zakone koji su restriktivni po svojoj prirodi, prave po ugledu na zemlje poput Francuske, na primer.

Francuski novi zakon je možda dobar primer kada ne bi trebalo preći na novu praksu o “geografskom” poreklu zakona. On ne samo da ovde nije potreban (nema protiv koga da se primeni), lično mi je neprihvatljiv sam po sebi zbog suzbijanja slobode, već bi mogao i loše da utiče na međunacionalne ili međuverske odnose u zemlji – ovde je naveden samo kao primer. Ima u zakonodavstvima vodećih zemalja EU mnogo više rešenja na koje bi mogli da se ugledamo i to u smislu povećanja slobode i prava građana. Ne bi valjalo da se “evropsko” zakonodavstvo ovde shvati isključivo kao suzbijanje slobode. Jer to nije suština “evropskog” pravnog sistema kao što nije ni suština očekivanih promena u okviru evropskih integracija – naprotiv.

VOJISLAV MILOŠEVIĆ

Ovaj članak je napravljen uz podršku Evropske unije. Sadržaj ovog dokumenta je isključivo odgovornost nedeljnika “Vreme” i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije. Projekat (“Vrtine života u porodici evropskih naroda”) finansira Evropska unija kroz program Medijski fond u okviru evropskih integracija, kojim rukovodi Delegacija EU u Srbiji, a realizuje BBC World Service Trust.

AMERICI SLABI KREDITNI REJTING: Berza u stanju pripravnosti

VAŠINGTON

AAA negativan

Cristian Science Monitor
Gejl Rasel Čedok

Agencija za ocenjivanje kredibiliteta *Standard & Poor's* (S&P) snizila je rejting Irske zbog zabrinutosti povodom restrukturiranja dugova u budućnosti, ocenivši je sa BBB+, što je tri stepena iznad statusa "bezzvredan". Međutim, agencija S&P oglasila se i povodom SAD, snizivši kreditni rejting ove države sa prognoze "stabilno" do "negativno", izražavajući sumnju u sposobnost Vašingtona da drži pod kontrolom ogroman deficit saveznog budžeta u naredne tri godine. Američki kreditni rejting je, po oceni S&P-a i dalje AAA, ali u izveštaj je uneta doza opreza zbog "rastućeg nerazduživanja" na nacionalnom nivou i verovatne nemogućnosti Kongresa i Bele kuće da se izbori sa tim problemom. Ovo je veoma jasan signal da ukoliko se do 2013. godine ne reše politički i ekonomski problemi, kreditni rejting SAD biće znatno snižen, što povlači veće kamatne stope i dovodi do produbljivanja dužničke krize. "Postoji realan rizik da donosioci političkih odluka u SAD možda neće moći da postignu sporazum oko srednjoročnih i dugoročnih budžetskih izazova", zaključio je S&P.

U odgovoru na negativnu prognozu kreditne agencije, Bela kuća insistira na tvrdnjama

da je postignut progresivan dvostranački sporazum. "Smatramo da će politički procesi premašiti očekivanja S&P-a", izjavio je Dž. Karni, portparol Bele kuće. "Kada je nešto važno, istorija nam pokazuje da suprotne strane mogu da nastupe zajedno i završe stvar", dodao je. Fiskalni analitičari pozdravili su odluku Kapitolu hila da objavi detaljne planove za prevazilaženje dužničke krize. Američki kongres je godinama bio kritikovan zbog nedostatka planova i volje da se smanje javni deficit i potrošnja, i sada je poslednji momenat da se nešto učini. Prošle nedelje predsednik Obama pozvao je na nove pregovore o smanjenju deficita, određivši potpredsednika Džoa Bajdena za glavnog pregovarača. Lideri Demokratske stranke najavili su da će učestvovati u ovim pregovorima, Republikanci za sada čute, a za to vreme Senat, odnosno tzv. šestočlana družina, nastavlja dvojne razgovore. Političari iz demokratskog bloka smatraju da je ocena "S&P" još jedan podsetnik da finansijsko tržište pažljivo matra napore predsednika i Kongresa SAD u pokušajima da smanje deficit kako bi se oporavila privreda i stvorila nova radna mesta".

BUDIMPEŠTA

Nove ustavne diskriminacije

The Guardian
Li Filips

Novi ustav Mađarske sadrži reference o Bogu, hrišćanstvu i tradicionalnoj porodici, stavke o zabrani brakova istopolnih partnera, zaštite prava fetusa u momentu začeća, a zamalo i odrednicu bez predsedana u modernoj demokratiji – da žene sa decom imaju pravo na "glas u ime deteta" na izborima. Na taj način su odredbe Ustava koje se odnose na fiskalnu politiku i zaoštavanje pravosudnih mera prema kriminalu generalno ocenjene kao dobre, vraćene u "eru loše vladavine i skandala".

Naime, ideja o ekstra glasu za majke potekla je od desničarske stranke premijera Viktora Orbana, koja se na taj način "udvara" ženama. "Oko 20 odsto našeg društva čine deca čiji budući interesi nisu zastupljeni u procesu donošenja odluka", kaže predstavnik Fidesa Jozef Zajer. Na primedbe da će žene romske nacionalnosti tako biti u prednosti, on je objasnio da će žene imati samo jedan ekstra glas u ime sve dece. Amandman na tekst Ustava o "ekstra glasu za majke" povučen je pod pritiskom javnosti i protesta.

Pre donošenja Ustava, Parlamentarna skupština Saveta Evrope zatražila je mišljenje Venecijanske komisije, koja je po istrazi o slučaju izrazila "određenu zabrinutost" povodom "odsustva transparentnosti, manjka dijaloga većine i opozicije i nedostatka javne debate", jer "svaki ustav mora da ujedini narod, a ne da ga podeli". Primedbe na novi ustav izneo je i generalni sekretar UN-a, Ban Ki Mun, koji je razgovarao sa predsednikom Mađarske i naglasio da bi voleo da se "vlada konsultovala i sa međunarodnim institucijama u Mađarskoj". "Iako sve zemlje imaju pravo da slobodno usvajaju sopstvene ustave, na vladi je odgovornost da obezbedi poštovanje svih preuzetih međunarodnih obaveza među kojima je poštovanje slobode medija i izražavanja", kaže Ban Ki Mun.

Kritičari smatraju da će novi Ustav ograničiti područje delatnosti buduće vlade, otežati usvajanje evra u Mađarskoj i dovesti do zabrane abortusa i diskriminacije homoseksualaca i nehrišćana. U preambuli Ustava postoji "deklaracija o veri naroda", u kojoj se navodi da je Mađarska zemlja posvećena očuvanju tradicionalnih hrišćanskih vrednosti i mađarskog jezika.

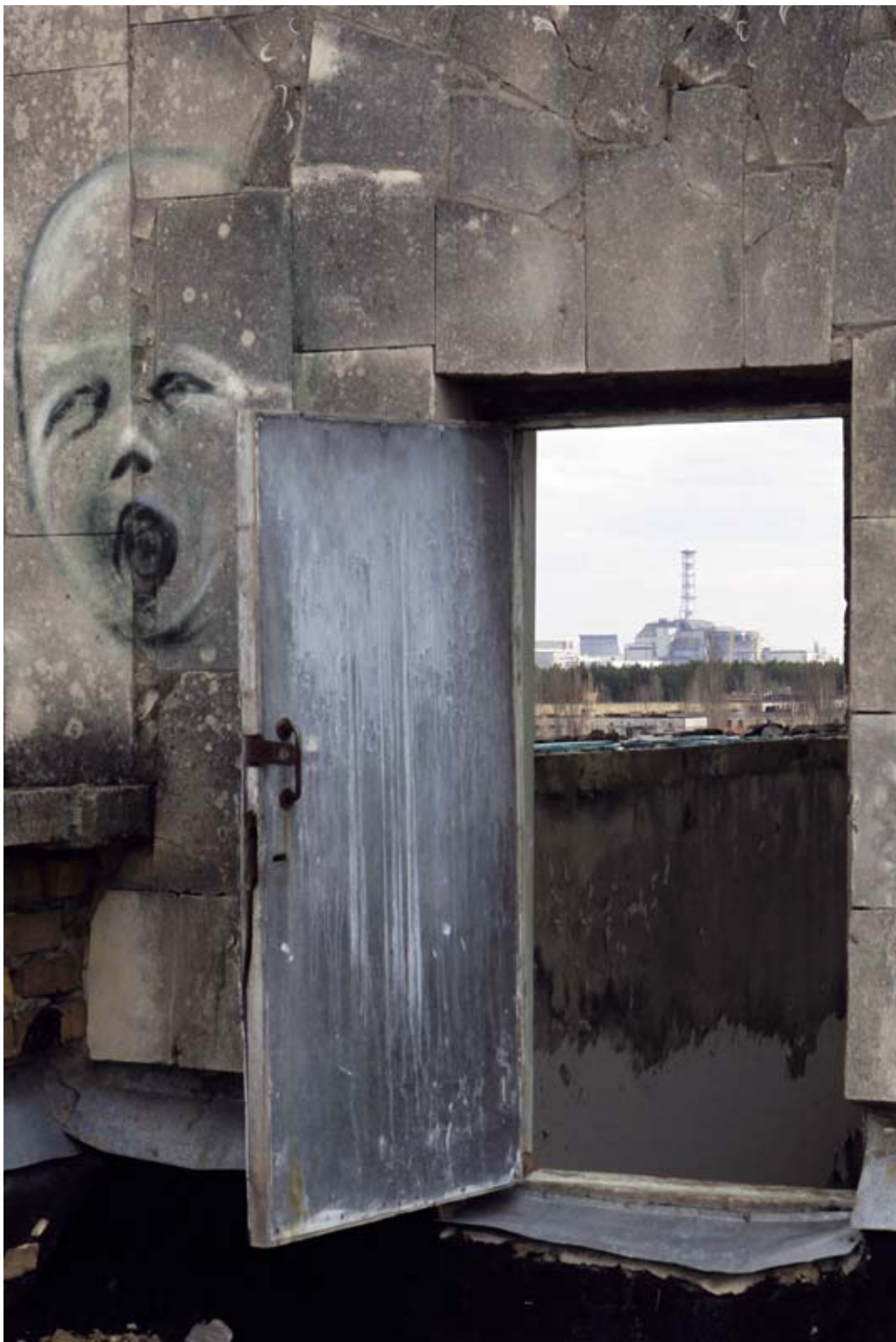
Nuklearne katastrofe

Život pod stigmom

Tačno četvrt veka nakon najveće nuklearne katastrofe u istoriji, Černobilj više nije sam na vrhu takozvane INES skale – ovoj katastrofi se na nivou 7 pridružila nesreća u nuklearnoj elektrani Fukušima. Da li će oblast oko japanskih reaktora ostati jednako pusta kao Zabranjena zona na severu Ukrajine

Danas, 25 godina kasnije, nekoliko starijih Ukrajinaca vratilo se u Zonu. Oni su ovde jer su izabrali da umru u blizini porodičnih grobova. Okruženi rastinjem koje je prodrlo u napuštene kuće, koje izbija iz pločnika i spavaćih soba, usred kilometrima potpuno naseljene zemlje, ovi poslednji starci žive u potpunoj osami, čekajući samo još sopstvenu smrt. Osim njih, noću, gradom Pripjatom i okolnim selima lutaju samo radioaktivni izotopi.

Vlasti su blagonaklone prema toj nekolicini staraca. Međutim, za sve one koji ne planiraju da umru, oblast oko Černobilja, na severu Ukrajine, nije dozvoljena ni za prolaz, a kamoli za život. Zabranjena zona već godinama ima specijalni administrativni status koji omogućuje lakšu kontrolu. Ograđena je bodljikavom žicom, znacima upozorenja i kontrolnim punktovima. Oko 800 čuvara nadzire ogradu, a unutar zone se nalazi više od 30 grobalja radioaktivnog otpada.

PRIPJAT KRAJ ČERNOBILJA: 25 godina kasnije

Foto: Reuters

Černobilja

Međutim, tokom dana Zona ipak nije potpuno prazna. U nju ulaze tehničari i inženjeri koji rade na čišćenju radioaktivnog otpada – oni su smešteni u blizini Zone i na ovom opasnom poslu rade u dvonedeljnim smenama. Pored tehničkog osoblja, uz odgovarajuću zaštitu, ovu oblast ponekad razgledaju i novinari koji uglavnom svedoče da je u Zoni zarobljeno vreme iz komunističke epohe – na ulicama Pripjata se mogu videti socijalizmom nadahnuti natpisi, kao i spomenik Lenjinu. Mada je sam reaktor zaliven betonom, neki posetioци u Černobilju imaju dozvolu da uđu čak i u delove reaktorske zgrade – ulaz je dozvoljen samo u specijalnom odelu od lanene tkanine, sa maskom za disanje i obaveznom testiranjem na radijaciju pre i posle prolaska kroz zabranjeni deo. Jedno od najzujbudljivijih mesta je kontrolna soba u kojoj je 26. aprila 1986. sve krenulo naopako.

JAPANSKI ČERNOBILJ: Tačno četvrt veka nakon tog incidenta, Černobilj više nije jedini na vrhu takozvane INES skale – ovoj katastrofi se na nivou 7 skale najvećih nuklearnih incidenata pridružila nesreća u nuklearnoj elektrani Fukušima 1, u kojoj je 11. marta, nakon katastrofalnog zemljotresa i cunamija, došlo do serije katastrofa. Zbog kvara na sistemima za hlađenje, čak četiri reaktora su dospela u kritično stanje, što se u gotovo neverovatnoj drami završilo eksplozijama i curenjem velike količine radijacije u atmosferu.

Fukušima je, nakon svega, utihnula. Kako saopštava vlada Japana, trenutno nema novih povećanja radijacije. Još veća katastrofa je zaustavljena, ali najveći posao tek dolazi. Početkom nedelje *Tokyo Electric Power Company*, operater reaktora u Fukušimi, predstavila je javnosti plan sanacije oštećene elektrane. Prema tom planu, reaktori bi mogli da se očiste za nekoliko meseci, tako da bi do kraja godine situacija u Fukušimi mogla biti sanirana.

U Fukušimi sada postoje zone u koje zalaze samo roboti. Ove daljinski kontrolisane mašine obilaze reaktore 1 i 3 gde mere nivo radioaktivnosti – stanje se poslednjih dana stabilizovalo, ali je radijacija i dalje previsoka da bi ljudi mogli da uđu u reaktorske zgrade. Nekoliko dana ranije,

takozvani Pakboti, roboti na gusenicama kakvi se koriste u filmskoj industriji, krenuli su u unutrašnjost zgrade najozbiljnije oštećenog reaktora 2, ali se operacija pokazala neuspešnom – zbog neobjašnjive visoke vlažnosti vazduha, kamera robota se zamaglila tako da je akcija prekinuta.

Do sada je više od 25 radnika ozbiljno ozračeno. Oko elektrane se prostire zona od 20 kilometara u prečniku, iz koje je iseljeno više od 200.000 ljudi. U regionu koji obuhvata između 20 i 30 kilometara u prečniku stanovništvu je savetovano da se evakuiše, ali ta oblast nije zabranjena za život. Po svemu sudeći, jedan deo ove oblasti biće sasvim nalik Zabranjenoj zoni.

Zaštićena zona oko Černobilja nešto je veća od evakuisanih oblasti u Japanu – ona danas obuhvata 30 kilometara u prečniku, iz nje je nakon havarije iseljeno 120.000 ljudi, a ukupno je u narednim godinama raseljeno čak 360.000 stanovnika. Deo seoskog stanovništva je na početku sovjetske evakuacije odbijao da se iseli, ne obazirući se na upozorenja o smrtnoj opasnosti od zračenja. Uprkos tome, vlasti su uspele da isprazne Zonu.

LIKVIDATORI: Černobilj se nalazi na reci Pripjat, u Ukrajini, 120 kilometara severno od Kijeva i 7 kilometara od granice sa Belorusijom. Grad Pripjat, neposredno uz elektranu Černobilj, nekada je bio moderno naselje sa oko 50.000 stanovnika. Ono što se njima dogodilo ne budi previše nade. Naime, u godinama posle havarije više hiljada ljudi je preminulo od radijacije, a kod milionske populacije je povećan rizik od raka i naslednih bolesti.

Mada su se oba incidenta našla na istoj skali, neke razlike su očigledne. Reakcija Japana se gotovo ne može porediti sa postupcima sovjetskih vlasti 1986. godine. Prve evakuacije oko Fukušime su počele već 11. marta, odmah po udaru cunamija, a najveći talas je napustio kuće do 13. marta, pre nego što je došlo do prvih eksplozija i curenja radijacije. U Černobilju se pak čekalo čak devet dana na evakuaciju. No, neka iskustva su nesumnjivo slična.

Čišćenje terena posle havarije u Černobilju smatra se jednom od najvećih akcija u istoriji

– u njoj je učestvovalo oko 200.000 “likvidatora”. Nažalost, mnogi od njih danas imaju ozbiljnih zdravstvenih problema. Čak i optimisti se pribojavaju da će i čišćenje Fukušime trajati godinama i da će biti jednako nezgodno kao i ono u Černobilju.

Međutim, situacija je u tom smislu evidentno drugačija. U Černobilju je, u kratkom roku nakon eksplozije koja je otvorila reaktor, u atmosferu do ogromne visine otišlo zagađenje od čak 5,2 miliona terabekerela, dok je u Fukušimi do sada u curenju sa više lokacija ispušteno 600.000 terabekerela, odnosno skoro deset puta manje.

SARKOFAG: Likvidacija u Fukušimi pre svega podrazumeva obezbeđivanje reaktora. Trenutno ključni problem predstavlja radioaktivna voda na reaktoru 2 – radijacija je tokom proteklog meseca iscurila i kontaminirala više od 70.000 tona vode iz primarnog i sekundarnog kruga reaktora.

Ova voda je sprečena da sasvim izađe u okean, ali je zbog nje nedostupan sistem za hlađenje. Kako je saopštila japanska Agencija za nuklearnu i industrijsku bezbednost (NISA), sva ta voda će se izvlačiti po fazama, a nakon sanacije biće bezbedno uskladištena na samoj lokaciji elektrane.

Prve akcije su počele već početkom ove nedelje. Radnici u elektrani Fukušima počeli su da iz reaktorske zgrade uklanjaju vodu koja je visoko ozračena. Procenjuje se da je neophodno iscrpiti čak 25.000 tona vode kako bi se omogućio pristup postrojenju i počela popravka sistema za hlađenje. Ceo taj posao je daleko od bezbednog.

Nakon što se voda ukloni, radnici kompanije će ući u zgrade reaktora 1, 2 i 3 kako bi popravili sistem za hlađenje i neutralisali dalju opasnost od curenja radijacije. Na kraju će sami reaktori najverovatnije doživeti upravo sudbinu černobiljskog reaktora 4 – biće zaliveni u ogroman betonski oklop.

Međutim, cela akcija nije besplatna. U Ukrajini se čak pokazalo da mogu proći decenije dok se taj posao ne završi. Kompanija operater je izgubila čak tri četvrtine kapitala na berzi od havarije, ali je teško poverovati da Japan ne bi mogao da nađe sredstva za sanaciju Fukušime.

26. april 1986. 01:26

Nuklearna elektrana u Černobilju, u kojoj se pre 25 godina dogodila najveća nuklearna havarija u istoriji, imala je četiri reaktora tipa RBMK-1000, a u vreme incidenta su građena i dva nova, reaktori 5 i 6. Svaki od njih je mogao da proizvede 1 GW električne energije.

Sve je počelo u 01.23 posle ponoći, 26. aprila 1986. godine. Tada su se dogodile dve uzastopne eksplozije na reaktoru broj 4. Dan ranije počeli su testovi na ovom reaktoru, a operateri su pokušali da izmere brzine turbine pri njegovom zaustavljanju, mada je on pokazivao veliku nestabilnost pri maloj snazi.

Testiranja su vršena pod velikim pritiskom rukovodstva i operateri su zaobišli čitav niz sigurnosnih procedura. Svi alarmni sistemi su isključeni. U apokaliptičnom sledu događaja reaktor je postao nestabilan i mada su operateri u poslednjim trenucima ipak pokušali da u njegovo jezgro spuste sigurnosne olovne šipke, bilo je prekasno – došlo je do nuklearne eksplozije. Betonski oklop se otvorio, a radijacija je iscurila u atmosferu.

Niko u elektrani nije bio svestan šta se zapravo desilo. Kad je na krovu reaktora primećen požar, jedinica vatrogasaca je pokušala da ga ugasi.

Sa druge strane, stvari nisu išle nimalo lako. Reaktor 4 je već godinama zatvoren u betonski sarkofag sa više od milion tona betona. Međutim, ove nedelje je u Ukrajini održan donatorski skup na kome je ponovo istaknuto da betonski sarkofag na reaktoru 4 nije dovoljna zaštita. Još pre deset godina osnovan je fond za izgradnju skloništa kojim bi se reaktor potpuno zatvorio ispod krova visokog 100 metara, ali se pokazalo da fond nije sasvim održiv.

OKO ZONE: Prema zvaničnim podacima Svet-ske nuklearne asocijacije, ukupno je bilo 56 direktnih žrtava incidenta u Černobilju. Međutim, smatra se da je više od 9000 ljudi preminulo od raka zbog izloženosti radijaciji, ali tačan broj žrtava nikad nije ustanovljen. Prema podacima Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA), oko 6,6 miliona ljudi bilo je izloženo radijaciji.

Ogromna prostranstva su zauvek izmenila svoj lik. Životinje su prestale da se razmnožavaju, a kod onih koje nisu, pojavile su se razne genetske devijacije. Borova šuma, koja se prostirala

na četiri kvadratna kilometra u blizini elektrane, posle eksplozije dobila je tamnosmeđu boju i uginula. Zbog boje dobila je naziv "crvena šuma".

Kako danas izgleda život u blizini jedne takve zone? Nešto o tome može se saznati iz programa kakav je Međunarodna černobiljska informaciona i istraživačka mreža, koji je prikupio dragocena sećanja i utiske ljudi koji su preživeli Černobilj.

"Tog dana se odlično sećam", rekla je istražiteljima ovog programa glavna sestra u lokalnoj bolnici u Dobrušu u Belorusiji, koja je 1986. godine učestvovala u evakuaciji ljudi iz Zone. "Bila sam kod kuće, a deca su se igrala napolju. Bio je neradni dan. Najednom sam začula buku na ulici. Izašla sam na terasu i ugledala strašan sivi oblak na zapadu. Brzo sam zatvorila sve prozore i vrata."

"Mi samo vodimo život i ne mislimo gde živimo", rekao je upravnik lokalne škole koji je objasnio kako je černobiljska havarija uticala na

Međutim, u vrlo kratkom roku vatrogasci su primili smrtonosne doze radijacije. Uključujući i njihovog komandanta, stradalo je 47 vatrogasaca koji su bili prve žrtve černobiljske havarije.

Ni u narednim danima vlasti nisu shvatile razmere katastrofe. Inženjeri koji su pokušali da rashlade reaktor nisu imali nikakvu zaštitu i kasnije su preminuli od trovanja radijacijom.

Naseljena mesta takođe su bila izložena jakom jonizujućem zračenju, ali je prošlo punih šest dana dok nije počela evakuacija stanovništva Pripjata i okoline. Grad je evakuisan 1. maja, o čemu detaljno svedoče ljudi čija su sećanja prikupljena u okviru programa Međunarodne černobiljske informacione i istraživačke mreže.

"Incident je zvanično obelodanjen tek neposredno posle prvomajske parade", rekao je pedesetogodišnji direktor poljoprivredne škole u naselju Opitnaja stancija ("ogledna stanica"), u okrugu Novozibkov. "Sećam se da smo tog dana sadili krompir kod mojih roditelja u selu Globučka. Podigao se jak vetar i počela je kiša dok smo se vraćali kući. Dežurni oficir na oglednoj stanici je držao dozimetar na kome je odjednom primetio da je pozadinska radijacija znatno porasla. Shvatili smo da se nešto dogodilo."

Tokom devet dana posle 26. aprila, iz reaktora 4 iscurilo je mnogo radioaktivnih materija, plutonijuma i raznih fisionih produkata. Pare radioaktivnog cezijuma i jodina izašle su u atmosferu prilikom eksplozije i zagadile ogromne površine.

"Bili smo u selu Terekovi u to doba", seća se Valentina Sikorskaja, koja je u vreme havarije imala 29 godina, a danas radi kao upravnik u distribuciji hemijskih proizvoda. "Tada sam bila u četvrtom mesecu trudnoće. Černobiljska katastrofa je mnogo uticala na zdravlje naše dece i odraslih. Kad se rodio moj sin Jaroslav, pozvan je u jednu američku porodicu u okviru programa 'Deca Černobilja'. Tamo je proveo devet godina."

njihove živote. "Veliki je psihički pritisak: smrtnost u selu je velika, mladi ljudi odlaze odavde. Zna te, nedavno smo sahranili jednog mog prijatelja. Ogledna stanica je smanjila aktivnosti. Stručnjaci odlaze. Gase se državni programi za rehabilitaciju. Nedostaju nam i veštačka đubriva."

Danas više od pet miliona ljudi i dalje živi u područjima koja su delimično kontaminirana. Naime, radioaktivno zagađenje opasno po zdravlje prostire se daleko izvan Zabranjene zone – na 310 km² u Rusiji, na 640 km² u Ukrajini i čak na 3000 km² u Belorusiji, na koju je palo više od 60 odsto opasnih materija. Ove oblasti pokušavaju da se privredno oporave, ali je napredak spor, a najveća briga stanovništva je zdravlje.

Prethodnih godina se činilo da su ove oblasti gotovo zaboravljene – lokalni ljudi iz godine u godinu čekaju 26. april, nadajući se da će na godišnjicu katastrofe dobiti kakvu pomoć od države i međunarodnih organizacija. Sada su, u svetlu Fukušime, nakratko dospeli u žižu.

Slobodan Bubnjević

Cena postaje skuplja

Cunami nije opustošio samo japansku industriju već je i dobrim delom uzdrmao svetsku ekonomiju. Pretpostavlja se da će zastoj u japanskim fabrikama, u najmanju ruku, izazvati kratkoročne nestašice nekih proizvoda, ali i zaustaviti uobičajeni pad cena elektronike

POZNAVAOCI RAČUNARSKE INDUSTRIJE tvrde da su praktično sve vodeće svetske kompanije koje prave matične ploče u nekom trenutku pokušale da proizvodnju pojedinih delova koji se izrađuju u Japanu – presele u Kinu. Nisu oni izmislili toplu vodu, niti su jedini probali da uštede – u Kini se gotovo sve pravi višestruko brže i mnogostruko jeftinije u odnosu na druge države. To naročito važi za računarsku i, uopšte, tehničku opremu.

No, ubrzo su se ove kompanije – jedna za drugom – predomislile: kupci su počeli masovno da se žale jer su se na njihovim matičnim pločama za veoma kratko vreme sušili elektroliti u kondenzatorima – tečna jedinjenja čiji je zadatak da provode struju. A kako su se elektroliti sušili, matične ploče su “crkavale” pre isteka garantnog roka.

Problem čak nije bio ni samo sušenje elektrolita – kondenzatori iz nekih serija lošijeg kvaliteta su procureli, a drugi su uspeali čak i da eksplodiraju. Proizvođači matičnih ploča su tako shvatili da im je jeftinije da prestanu da štede. Ponovo su počeli da koriste isključivo japanske kondenzatore – prosto, tamo se prave mnogo kvalitetniji. Pošto su postepeno vraćale kredibilitet, kompanije su na kondenzatorima zasnovali čak i deo svoje PR strategije: “Naše ploče su kvalitetne – elektroliti su iz Japana”.

Daleko od toga da je ovaj primer usamljen, naročito u industriji takozvane potrošačke elektronike. Zato cunami – kada je zatvorio ogroman broj fabrika u Japanu – nije opustošio samo lokalnu industriju već je dobrim delom uzdrmao i svetsku ekonomiju. Mada se niko još ne usuđuje da sa sigurnošću predviđa kakve će posledice biti, pretpostavlja se da će zastoj u japanskim fabrikama, u najmanju ruku, zaustaviti uobičajeni pad cena elektronike. Moglo bi da dođe i do deficita nekih proizvoda, ali o tome je još rano govoriti.

S druge strane, neke zemlje bi mogle čak da iz čitave situacije izvuku korist. Kineske kompanije koje sklapaju proizvode od komponenti sa raznih strana sveta, sada su se susrele s ovim problemom. Postalo je teško nabaviti japanske

BIĆE JOŠ GORE:
Auto-industrija
trpi zbog
nedostatka delova

Foto: Reuters

komponente (poput pomenutih kondenzatora), pa su se proizvođači potrošačke elektronike okrenuli alternativnom rešenju, odnosno drugim državama – ponajviše Južnoj Koreji. Pojedini analitičari tvrde da je to ipak samo privremeno rešenje. Problem je, po njima, već očigledan jer su maloprodajne cene pojedinih proizvoda počele da rastu, umesto da padaju.

Proizvođači LCD-ova takođe su imali problema. Panasonic i Tošiba prijavili su manje kvara u fabrikama, ali su najavili i brz oporavak. Zbog problema u njihovim postrojenjima posebno strahuju proizvođači pametnih mobilnih telefona, čije je poslovanje sada na vrhuncu.

Slično se dešava i u auto-industriji. Japansko udruženje proizvođača automobila procenilo je da je od 11. marta, kada su zemlju zadesili zemljotres i cunami, do danas auto-industrija proizvela oko 500.000 automobila manje nego što je planirano.

Pored toga što su neke fabrike razrušene,

najveći problem je doći do delova. Kompanija Toyota objavila je u ponedeljak 18. aprila da je konačno nastavila proizvodnju u svim pogonima. Od ukupno 18 linija za sklapanje automobila, samo tri su za ovo vreme radile, a sve ostale pokrenute su u ponedeljak. “Proizvodnja u fabrikama umanjena je za 50 odsto usled nedostatka auto-delova”, saopštili su predstavnici Tojote.

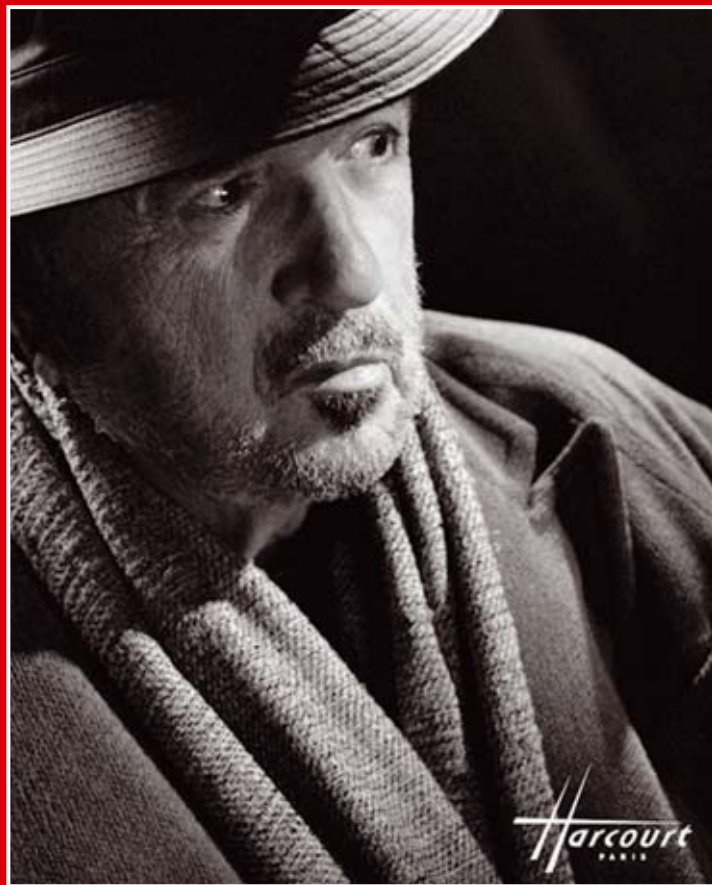
U Hondi prognoziraju da će se stanje pogoršavati jer je potrebno još neko vreme da se obnove uništene fabrike auto-delova. I Nisan je privremeno zaustavio proizvodnju u nekim fabrikama.

Međutim, kada se podvuče crta, izgleda da stvar neće biti toliko crna. Iako se uglavnom suzdržavaju od pominjanja brojki, neki analitičari predviđaju da auto-industrija u 2011. godini neće porasti 12 procenata, koliko je prvobitno najavljivano, već šest.

Ostali samo kažu da će biti još gore, pre nego što bude bolje.

Marija Vidić

U izdanju "Gradca" nedavno je izašla iz štampe zanimljiva knjiga pod naslovom *Ne nadajte se da ćete se rešiti knjiga*. Reč je o knjizi u kojoj možete pročitati razgovore koji su vodili Umberto Eko, pisac, profesor i semiolog, i Žan-Klod Karijer, esejista, dramaturg i scenarista, pored ostalog autor nekoliko scenarija za filmove Luisa Bunjuela. Medijator razgovora bio je Žan-Filip de Tomak. Karijer i Eko razgovaraju o sudbini knjige u današnjem vremenu, ali pokreću i mnoga druga pitanja koja se tiču savremene kulture, tradicije i informatičkog društva. Uz dozvolu izdavača, "Vreme" u ovom broju prenosi jedno poglavlje iz ove knjige

Pohvala gluposti

ŽAN-FILIP DE TONAK: *I tako ste vas dvojica, ukoliko se ne varam, veliki zaljubljenici u glupost...*

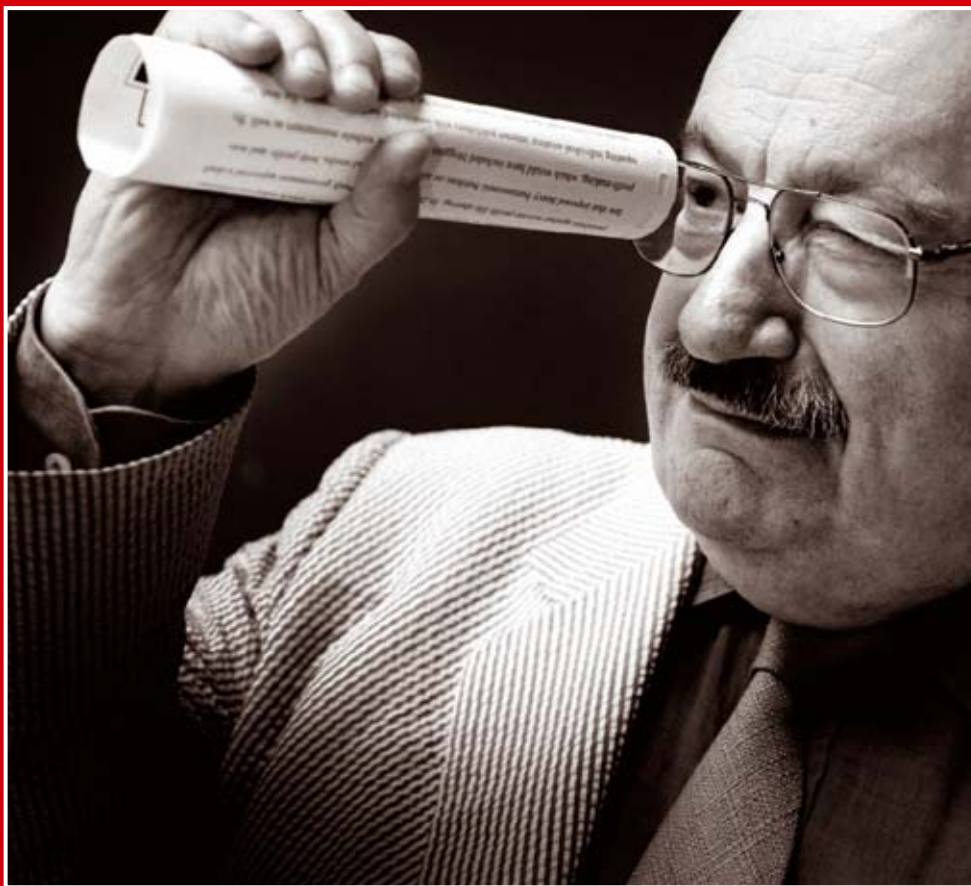
Žan-Klod Karijer: Verni zaljubljenici. Ona će uvek moći da računa na nas. Kada sam, šezdesetih godina, sa Gijem Bektelom započeo rad na *Rečniku gluposti*, delu koje je doživelo brojna izdanja, zapitali smo se: zašto ne bismo obradili isključivo istoriju inteligentnih zamisli, remek-dela, velikih spomenika ljudskog duha? Ne samo da nam se glupost, tako draga Floberu, činila neuporedivo rasprostranjenijom – to se, uostalom, podrazumevalo – već i daleko izazovnijom, pregnantnijom, a u određenom smislu i opravdanijom temom. Napisali smo uvod koji smo naslovili "Pohvala gluposti". Nameravali smo čak da držimo "tečajeve o gluposti".

Sve idiotske stvari koje su napisane o crncima, Jevrejima, Kinezima, ženama i velikim umetnicima, činile su nam se daleko pertinentnijim od nekih inteligentnih analiza. Kada krajnje reakcionarno nastrojeni monsenjor De Kelen, u periodu restauracije, sa propovedaonice Notr Dama izjavljuje pred auditorijumom aristokrata, većinom emigranata koji su se vratili u Francusku: "Ne samo da je Isus Hristos bio sin Božji već je po majčinoj strani poticao iz ugledne porodice", on nam kaže puno toga, ne samo o sebi, što je od sekundarnog značaja, već o društvu i mentalitetu svog doba.

Prisećam se takođe onog bisera koji možemo naći u tekstovima poznatog antisemite Hjustona Stjuarta Čemberlena: "Onaj ko tvrdi da je Isus Hristos bio Jevrejin, ili je neznalica ili nečasna osoba."

UMBERTO EKO: Voleo bih da, ipak, ustanovimo neku definiciju. Za temu kojom se bavimo, to je bez sumnje od izuzetnog značaja! U jednoj od svojih knjiga napravio sam razliku između imbecila, kretena i glupih osoba. Kreten nas ne zanima. To je čovek koji prinosi kašiku čelu umesto da je usmeri ka ustima, čovek koji ne razume šta mu govori. S njim smo raščistili. Imbecilnost je, međutim, društveno obeležje, pa je čak možete i drugačije nazvati, pošto su po nekima "imbecil" i "glupak" jedno te isto. Imbecil je osoba koja će reći ono što u datom trenutku ne bi trebalo reći; on gafove pravi nehotično. Sa glupakom, stvari stoje drugačije; njegov defekt nije društvene, već logičke prirode. Na prvi pogled nam se čini da ispravno rezonuje. Isprva je teško ustanoviti šta tu ne štima. Zato je i opasan.

Daću vam jedan primer. Glupak će reći: "Svi žitelji Pireja su Atinjani. Svi Atinjani su Grci. Dakle, svi Grci su žitelji Pireja." Naslućujete da tu nešto nije kako treba, jer dobro znate da ima i Grka koji su, na primer, Spartanci. Ali, niste u stanju da mu objasnite gde i kako je napravio grešku. Trebalo bi da budete upoznati sa svim pravilima formalne logike.

Žan-Klod Karijer (levo)
i Umberto Eko

“Prvo što otkrijete izučavajući glupost jeste da ste i sami imbecil. To je neizbežno. Ne možete nekažnjeno druge nazivati imbecilima, a da pritom ne uvidite kako je njihova glupost zapravo ogledalo u kome se ocrtava vaš sopstveni lik. Neuništivo, razgovetno i verno ogledalo”

Ž.-K. K.: Po meni, glupak se ne zadovoljava time što greši. On svoju grešku obznanjuje na sav glas, želi da ga svi čuju. Prosto je začuđujuće u kojoj meri glupost odzvanja. “Upravo smo iz pouzdanih izvora saznali da...”, a zatim sledi neka neverovatna budalaština.

U. E.: Potpuno ste u pravu. Ako uporno izvikujete neku opšte poznatu, banalnu istinu, ona se automatski preobraća u glupost.

Ž.-K. K.: Flober kaže da je glupost želja da se izvuku zaključci. Glupak želi da sam dođe do nepobitnih i konačnih rešenja. On želi da neki problem reši jednom za svagda. Ali, ta glupost, koja u nekom društvu često biva prihvaćena kao istina, može se za nas, sa istorijske distance, pokazati veoma poučnom. Kao što smo već rekli, istorija lepih i pametnih stvari, na koju se svodi naše obrazovanje ili, pre, na koju su drugi sveli naše obrazovanje, samo je sićušan deo ljudskih aktivnosti. Možda bi čak, pored istorije ružnoće, valjalo napisati – a vi, uostalom, radite na tome – opštu istoriju zabluda i neznanja.

U. E.: Već smo pominjali Aetija i način na koji je prikazao dela presokratovaca. Nema nikakve sumnje: taj tip je bio tupav. Što se pak gluposti tiče, posle onoga što ste o njoj rekli, čini mi se da nju ne bismo mogli izjednačiti sa tupavošću. Ona bi pre bila način da se tupavost sprovede u delo.

Ž.-K. K.: Na patetičan, često visokoparan način.

U. E.: Neko može da bude tupav a da ne bude sasvim glup. Tupav sticajem okolnosti.

Ž.-K. K.: Da, ali u tom slučaju od toga neće napraviti karijeru.

U. E.: U pravu ste, od gluposti se zaista može živeti. Da se vratim na primer koji ste malopre naveli – reći da je Isus, po majčinoj strani, poticao iz “ugledne porodice”, po meni nije sasvim tupavo. Jednostavno zato što, sa stanovišta egzegeze, to odgovara istini. Pre bih rekao da tu imamo dobar primer imbecilnosti. Ja mogu za nekog da kažem da potiče iz ugledne porodice, ali ne mogu to reći i za Isusa Hrista, jer je to, ipak, daleko manje važno od činjenice da je bio Božji sin. De Kelen je, dakle, izrekao jednu istorijsku istinu, ali u nezgodan čas. Imbecilu se uvek nešto nehotice omakne.

Ž.-K. K.: Pao mi je na pamet još jedan citat: “Ja nisam poreklom iz dobre porodice, ali moja deca jesu.” Ako citat nije delo nekog humoriste, tu bar imamo jednog zadovoljnog imbecila. Ali, vratimo se monsenjeru De Kelenu. On je, ipak, bio pariski arhiepiskop, čovek koji je imao izuzetno konzervativna shvatanja, ali je u tom trenutku raspola-gao velikim moralnim autoritetom.

U. E.: Korigujmo onda našu definiciju. Glupost je način da se tupavost sprovedi u delo sa nadmenošću i istrajnošću.

Ž.-K. K.: Da, to nije loše. Mogli bismo, takođe, da ove razgovore učinimo citatima svih onih, a ima ih podosta, koji su nastojali da obezvrede osobe koje danas smatramo velikim piscima ili umetnicima. Poruge nam uvek mnogo više govore od pohvala. To bi trebalo priznati i pomiriti se s tim. Istinski pesnik krči svoj put kroz pravi pljusak uvreda. Betovenova *Peta simfonija* bila je proglašena za "bestidnu buku", za "smrt muzike". Ne možemo ni da zamislimo koliko je poznatih ljudi uplelo svoje ime u vence uvreda kojima su počašćeni Šekspir, Balzak, Igo, i mnogi drugi velikani. Čak je i Flober rekao za Balzaka: "Kakva bi gromada bio Balzak, samo da je umeo da piše."

A zatim, tu je patriotska, militaristička, nacionalistička i rasistička glupost. U *Rečniku gluposti* možete da potražite odrednicu posvećenu Jevrejima. Navedeni citati ne govore toliko o mržnji, koliko o običnoj gluposti. Opakoj gluposti. Primer: Jevreji imaju prirodno usađenu želju za novcem. Dokaz: kada jevrejska majka ima težak porođaj, dovoljno je iznad njenog stomaka zazveckati novčićima i jevrejska beba će se smesta pojaviti ispruženih ručica. To je 1888. napisao izvesni Fernan Gregoar. Napisao i objavio. Furi je izjavio da su Jevreji "kuga i kolera društvenog organizma". A Prudon je u svojim beležnicama zapisao: "Tu rasu bi trebalo vratiti u Aziju, ili je sasvim istrebiti." Sve su to bile "istine" izrečene od ljudi koji se često nazivaju naučnicima. "Istine" od kojih nas podilazi jeza.

U. E.: Kakvu bi dijagnozu tu trebalo postaviti: tupavost ili krenetizam? O jednom slučaju epifanije imbecilnosti (u značenju koje joj ja pridajem) obaveštava nas Džojls, kada prenosi razgovor sa gospodinom Skefingtonom: "Čuo sam da vam je umro brat", kaže Skefington. "Da, imao je samo deset godina." A Skefington će na to: "Ipak je to veoma žalosno."

Ž.-K. K.: Glupost je često slična zabludi. Svoju strast prema sakupljanju gluposti uvek sam po nečemu smatrao bliskom vašem istraživanju zabluda. Ta dva istraživačka puta su dosledno zanemarivana u obrazovanju. Svako doba može da se pohvali svojim istinama i svojim notornim, preispoljnim glupostima, ali se obrazovni sistem trudi da poučava i prenosi isključivo istine. U neku ruku, vrši se eliminacija gluposti. Da, postoji "politički korektno" i "intelektualno korektno", drugim rečima, postoji ispravan način mišljenja – dopadalo se to nama ili ne.

U. E.: To je slično lakmus testu koji nam dopušta da ustanovimo imamo li pred sobom bazu ili kiselinu. Lakmus test bi nam, u svakom od tih slučajeva, omogućio da utvrdimo imamo li posla sa tupavom ili imbecilnom osobom. Ali, vratimo se vašem poređenju gluposti i zablude: zabluda nije nužno znak tupavosti ili imbecilnosti. Ona je na prosto greška. Ptolomej je iskreno verovao da je Zemlja nepomična. U nedostatku naučnih podataka, načinio je grešku. Ali, možda ćemo koliko sutra otkriti da se Zemlja ne okreće oko Sunca, i onda ćemo odati hvalu Ptolomejevoj mudrosti.

Postupati nepošteno, znači govoriti suprotno onom u šta verujemo. Ali, mi smo uvek spremni da se ogrešimo o poštenje. Stoga je čitava istorija čovečanstva prožeta neistinama; uostalom, možda je tako i bolje, jer bismo u protivnom bili bogovi a ne ljudi. Pojam "krivotvorenja", kojim sam se bavio, u stvari je veoma suptilan. Postoji krivotvorina nastala podražavanjem nečega što se smatra originalom, i od nje se očekuje da ostvari potpunu istovetnost sa svojim uzorom. Između originala i krivotvorine bi tako postojala nerazlučivost, u lajbnicovskom smislu reči. Greška tu počiva u činjenici da se autentičnost pripisuje

nečemu za šta znamo da nije izvorno. Imamo, zatim, slučaj pogrešnog rasuđivanja kod Ptolomeja, koji se vara, premda govori iskreno. Tu se, međutim ne radi o pokušaju da se neko uveri kako je Zemlja nepomična iako dobro znamo da se ona okreće oko Sunca. Ne. Ptolomej iskreno veruje da je Zemlja nepomična. Falsifikovanje nema nikakve veze sa onim što, u slučaju Ptolomeja, i sa ove istorijske distance, možemo naprosto smatrati pogrešnim zaključivanjem.

Ž.-K. K.: Ako već želimo da zalazimo u sitna crevca, što nam neće olakšati posao oko nalaženja definicije – Pikaso je priznao da je i sam mogao da naslika krivotvorenog Pikasa. Štaviše, hvalio se time da je napravio najuspelije krivotvorine Pikasa na svetu.

U. E.: Kiriko je takođe priznao da je pravio krivotvorine Kirika. A ja moram da priznam kako sam i sam krivotvorio jednog Eka. Jedan italijanski satirični časopis, neka vrsta *Čarli Ebdoa*, pripremio je speci-

UZALUD SU KNJIGE PISANE: Aleksandrijska biblioteka (rekonstrukcija)

jalno izdanje *Korijere dela Sera*, povodom dolaska Marsovaca na Zemlju. Očito se radilo o krivotvorini. Zatražili su od mene na napišem krivotvoreni članak pod svojim imenom, neku vrstu parodije na Eka.

Ž.-K. K.: To je dobar način da se pobegne od samog sebe, da se iskoraci iz svog tela, a možda i da se oslobodi vlastitog načina razmišljanja.

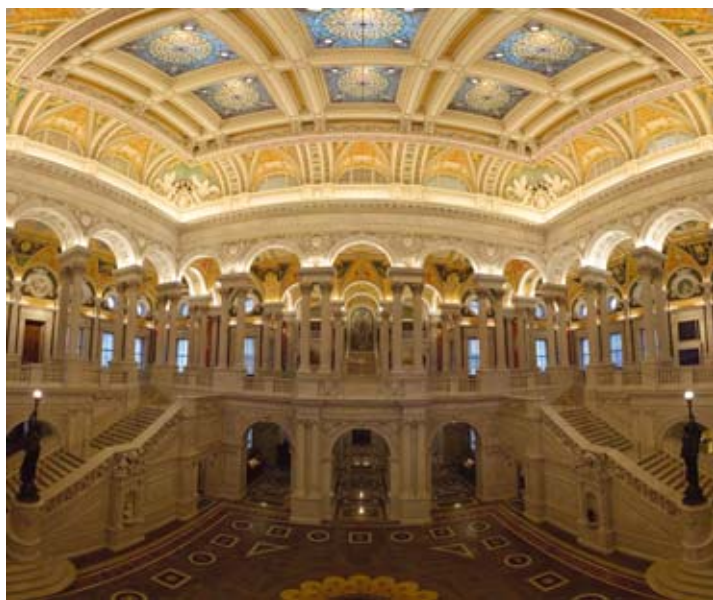
U. E.: Ali, to je, pre svega, dobar način da sebe podvrgnemo kritici, da istaknemo neke šablone kojima smo inače skloni, jer su upravo ti šablioni ono što moram da ponavljam da bih "pisao kao Eko". Vežba koja se sastoji u krivotvorenju samog sebe je stoga veoma preporučljiva.

Ž.-K. K.: Isto važi i za ovo istraživanje gluposti na koje smo utrošili više godina. Bio je to veoma dug vremenski period tokom koga smo Bektel i ja pomamno čitali isključivo loše knjige. Pretraživali smo kataloge raznih biblioteka, i pri pogledu na pojedine naslove knjiga već smo mogli da zamislimo kakva nas riznica gluposti u njima očekuje. Kada na spisku pronađete naslov *O uticaju bicikla na društveni moral*, možete biti sigurni da ste naleteli na glavni zgoditak.

U. E.: Problem nastaje kada se neki ludak uplete u vaš vlastiti život. Kao što sam već rekao, napisao sam jedan esej o onim ludacima čija dela objavljuje *vanity press*, i po meni je bilo očigledno da sam njihove stavove izložio na ironičan način. Međutim, neki od njih nisu uopšte uočili tu ironiju, i pisali su mi u želji da mi zahvale što sam ih shvatio

ozbiljno. Isto važi i za *Fukoovo klatno*, koje je bilo upereno protiv takozvanih “donosilaca” istine, ali je među njima ponekad nailazilo na neočekivano dobar prijem. Još uvek primam (bolje reći, primaju ih moja žena ili sekretarica, zaduženi za trijažu) telefonske pozive od izvesnog velikog majstora Templarskog reda.

Ž.-K. K.: Navešću vam, zabave radi, jedno pismo objavljeno u našem *Rečniku gluposti*, a odmah ćete shvatiti i zašto. Otkrili smo ga u *Časopisu apostolskih misija* (da, čak smo i to čitali). Jedan sveštenik se zahvaljuje svom sagovorniku što mu je poslao čudotvornu vodu, koja je na “bolesnika” imala veoma pozitivan učinak, ali “bez njegovog znanja”. “Ništa mu ne rekavši, davao sam mu da je pije tokom devet dana, i on, koji je četiri godine lebdeo između života i smrti, koji mi se četiri godine opirao sa tvrdoglavošću očajnika, izvikujući pritom svetogrđa od kojih su me podilazili žmarci, izdahnuo je spokojno posle devetog

Kongresna biblioteka u Vašingtonu

dana, prožet osećanjem velike milosti, osećanjem koje je bilo tim utešnije što je bilo krajnje neočekivano.”

U. E.: Teškoća koju imamo pri proceni da li je dotični lik bio kreten, budala ili imbecil potiče otuda što su te kategorije idealni tipovi, *Idealtipen*, kako bi rekli Nemci. Ali, kod iste osobe ćemo najčešće naći mešavinu sve tri vrste ponašanja. Stvarnost je mnogo složenija od tipologija.

Ž.-K. K.: Već godinama se nisam bavio tim problemima, ali se uvek iznova iznenadim kada shvatim u kojoj meri izučavanje gluposti može da bude podsticajno. Ne samo zato što dovodi u pitanje sakralizaciju knjige, već i zato što svakom od nas pruža priliku da uvidi kako smo i sami bili u stanju da izrekemo slične budalaštine. Uvek smo na ivici da izvalimo neku glupost. Najbolji dokaz je sledeća Šatobrijanova rečenica. Govoreći o Napoleonu, koga nimalo nije cenio, on piše: “On je, doduše, bio veliki pobednik u bitkama, ali je, kada je o drugim stvarima reč, i najgori general bio sposobniji od njega.”

Ž.-P. de T.: *Možete li nešto više da kažete o toj vašoj zajedničkoj strasti prema onome što odslikava ograničenja i nesavršenost ljudskih bića? Da li je ona izraz skrivenog osećaja sažaljenja?*

Ž.-K. K.: U jednom trenutku života, sa svojih trideset godina, pošto sam završio studije i stekao uvid u književnost antičkog doba, nešto je u meni kvrcnulo. Bio sam vojnik u Alžiru 1959–1960... I tamo sam,

najednom, otkrio potpunu beskorisnost, bolje reći beznačajnost svega čemu su me učili. U to vreme sam čitao tekstove o kolonizaciji, tekstove koji su vrveli od gluposti i nasilja o kome nisam imao pojma, tekstove sa kojima se niko ranije nije potrudio da me upozna. Tada sam zaključio kako bi bilo poželjno da napustim utabane staze i bolje istražim okolinu, ničiju zemlju, šikare, pa čak i baruštine. Gi Bektel je imao sličan životni put. Upoznali smo se u poslednjem razredu srednje škole.

U. E.: Premda se nužno razlikujemo, rekao bih da smo negde na istim talasnim dužinama. U pogovoru koji ste zatražili da napišem za vašu enciklopediju o *Smrti i besmrtnosti*, rekao sam kako je, da bismo se pomirili sa idejom o vlastitoj smrti, neophodno da ubedimo sebe da su svi koji će nas nadživeti preispoljni glupaci i da ionako ne bi bilo vredno truda družiti se s njima. To je paradoksalan način da se na svetlo dana iznese jedna prosta istina – naime, da smo čitavog života težili usavršavanju ljudskih vrlina. Ljudsko biće je zaista izuzetan stvor. Otkrio je vatru, sazio gradove, napisao predivne pesme, dao tumačenja sveta, iznedrio mitološke predstave, itd. Ali, u isto vreme, nije prestajao da ratuje protiv bližnjih, da se obmanjuje, da uništava vlastito okruženje, itd. Najviše intelektualne vrline i najniže gluposti su zapravo u nekom vidu ravnoteže. Odlučivši da govorimo o gluposti, mi, dakle, u izvesnom smislu odajemo počast tom stvorenju koje je polugenijalno, poluimbecilno. A kada se približavamo smrti, kao što je slučaj sa nama dvojicom, onda počinjemo da verujemo kako glupost odnosi prevagu nad vrlinom. To je očigledno najbolji način da se utešimo. Ako neki vodoinstalater dođe zbog vode koja mi curi u kupatilu, uzme mi pozamašne pare, a posle njegovog odlaska voda nastavi da curi, utešiću se time što ću ženi reći: “To je neki kreten; u protivnom, ne bi opravljao, i to tako nevešto, kade koje puštaju vodu. Bio bi profesor semiologije na univerzitetu u Bolonji.”

Ž.-K. K.: Prvo što otkrijete izučavajući glupost jeste da ste i sami imbecil. To je neizbežno. Ne možete nekažnjeno druge nazivati imbecilima, a da pritom ne uvidite kako je njihova glupost zapravo ogledalo u kome se ocrtava vaš sopstveni lik. Neuništivo, razgovetno i verno ogledalo.

U. E.: Čuvajmo se da ne uletimo u paradoks Epimenida, koji je izjavio da su svi žitelji Krita lažovi. Pošto je on bio Krićanin, i sam je bio lažov. Ako vam neka budala kaže da su svi drugi budale, činjenica da je on budala ne mora da znači da vam ne govori istinu. Ukoliko bi još dodao da su svi drugi budale “kao i on sam”, onda bi time posvedočio o svojoj inteligenciji. Dakle, ne bi se radilo o budali, jer drugi provode život nastojeći da zaborave kako to jesu.

Postoji, takođe, opasnost da uletimo u drugi, Ovenov paradoks. Svi ljudi su budale, osim vas i mene. Pa i vi, uostalom, kada malo bolje razmislim...

Ž.-K. K.: Naš um je sklon tlapnjama. Sve knjige koje nas dvojica sakupljamo svedoče o pravoj pomami naše uobrazilje. Izuzetno je teško uočiti razliku između buncanja i ludila s jedne, i gluposti s druge strane.

U. E.: Pao mi je na pamet još jedan primer gluposti. Izvesni Neos je 1623. napisao pamflet o rozenkrojcerima, u vreme kada se u Francuskoj vodila rasprava o tome da li oni postoje ili ne postoje. “Već sama činjenica da oni od nas kriju svoje postojanje, najbolji je dokaz da postoje”, izjavio je taj pisac. Dokaz da postoje je što negiraju da postoje.

Ž.-K. K.: Taj argument bih lako mogao da prihvatim.

SAGOVORNICI: Eko i Karjjer

Foto: Leonardo Cendamo / Grazia Neri

Ž.-R. de T.: *Možda bismo na glupost mogli da gledamo i kao na neku drevnu bolest koju ćemo, uz pomoć novih, svima pristupačnih tehnologija, uspjeti da savladamo. Da li biste bili spremni da se saglasite sa takvim pozitivnim pristupom?*

Ž.-K. K.: Opirem se tome da na naše doba gledam sa pesimizmom. To je suviše lako; već je postalo opšte mesto. Pa opet... Navešću vam odgovor koji je Mišel Ser dao nekom novinaru, ne sećam se više kojim prilikom, a povodom odluke o gradnji Asuanske brane. Već je bio oformljen odbor u koji su ušli inženjeri za hidrauliku, specijalisti za različite materijale, betonjerci, možda čak i ekolozi, ali među njima nije bilo ni filozofa ni egiptologa. Mišela Sera je to začudilo. A novinara je, opet, začudilo što se ovaj tome čudi. "Šta bi neki filozof imao da traži u tom odboru?", upitao je. "On bi uočio da u njemu nema egiptologa", odgovorio je Mišel Ser.

Zaista, čemu bi mogao da služi filozof? Zar se ovo pitanje savršeno ne uklapa u temu gluposti kojom se upravo bavimo? U kom životnom dobu i na koji bi način trebalo da se suočimo sa glupošću, prostaštvom, idiotskom i nepodnošljivom zatucanošću, koji će biti naš svagdašnji usud i sa kojima ćemo nadalje morati da živimo? U Francuskoj se vodi neka vrsta rasprave – a raspravlja se o svemu i svačemu – o uzrastu u kome bi bilo najbolje steći prva znanja iz filozofije. Danas je naši učenici otkrivaju u poslednjoj godini srednje škole. A zašto ne ranije? I zbog čega decu ne bi takođe upoznali sa osnovama antropologije, koja bi im otvorila uvid u kulturni relativizam?

U. E.: Prosto je neverovatno da u najfilozofskijoj zemlji na svetu, u Nemačkoj, deca ne uče filozofiju u srednjoj školi. U Italiji, međutim, pod uticajem nemačkog istorijskog idealizma, imamo upoznavanje sa istorijom filozofije koje traje tri godine, što se dosta razlikuje od onoga što predlažu u Francuskoj – gde se govori o upoznavanju sa filozofskom delatnošću. Smatram da nije beskorisno saznati nešto od onoga o čemu su pričali filozofi, od presokratovaca do naših dana. Jedino od čega možemo da strahujemo je da neki priglupi učenik poveruje kako je poslednji filozof sa spiska nužno u pravu. Ali, zaista ne mogu da zamislim kakav će učinak na mlade ljude imati učenje filozofije onako kako ga zamišljaju u Francuskoj.

Ž.-K. K.: Protekla školska godina mi je ostala u sećanju po tome što sam se osećao potpuno izgubljenim. Program je bio podeljen na više delova: opšta filozofija, psihologija, logika i etika. Ali, kako se uopšte može

napraviti priručnik filozofije? Uostalom, šta ćemo sa kulturama koje uopšte nisu znale za ono što nazivamo filozofijom? Upravo zbog toga sam maločas pomenuo antropologiju. Pojam "filozofskog koncepta", na primer, čisto je zapadnjački. Pokušajte da nekom Indusu, čak i veoma oštromnom, objasnite šta je "koncept", ili da nekom Kinezu objasnite "transcendenciju"! A zatim, proširimo malo našu diskusiju na pitanje obrazovanja, ne nastojeći, naravno, da predložimo definitivna rešenja. Od takozvane reforme Žila Ferija, školovanje u Francuskoj je besplatno, ali i obavezno za sve. To znači da je Republika postavila sebi zadatak da sve građane, bez izuzetka, uči istim stvarima, znajući vrlo dobro da će većina njih usput otpasti, budući da je cilj, u krajnjoj liniji, da se odabirom formira elita koja će upravljati zemljom. To je sistem na kome ja savršeno profitiram: da nije Žila Ferija, ne bih ovde pričao s vama. Danas bih bio neki stari seljak koji, bez prebijenog groša, živi na jugu Francuske. Uostalom, ko zna šta bih bio?

Svaki obrazovni sistem je, nužno, odraz društva u kome je nastao, koje ga je smislilo i nametnulo. Pa ipak, u vreme Žila Ferija, francusko i italijansko društvo su se veoma razlikovali od današnjeg. U vreme III republike, 75 odsto Francuza su još bili seljaci, radnika je bilo možda 10 ili 15 odsto dok je onih koje nazivamo elitom bilo još manje. Od tih 75 odsto seljaka danas je ostalo svega 3 ili 4 odsto, a isti obrazovni princip je i dalje na snazi. Ali, u vreme Žila Ferija, oni koji nisu ništa uspeli da učine sa svojom školom nalazili su posao u poljoprivredi, zanatstvu, radničkim zanimanjima, služenju po kućama. Sva ta zanimanja su malo-pomalo iščezavala, da bi ustupila mesto onima u uslužnim delatnostima ili državnom sektoru; oni koji ispadnu iz trke pre ili posle mature, danas su u stanju slobodnog pada. Nema niko ga ko bi ih dočekao, ničega što bi im ublažilo udarac pri prizemljenju. Naše društvo se promenilo, a obrazovni sistem je uglavnom ostao isti, barem u svojim načelima.

Dodajte tome da se danas mnogo veći procenat žena odlučuje za studiranje i da one počinju da se nadmeću sa muškarcima u borbi za malobrojna radna mesta u tradicionalno poželjnijim sektorima. Pa ipak, premda bavljenje zanatima nije više popularno, još je u stanju da nađe neke privrženike. Pre nekoliko godina sam bio član žirija za do delu nagrada najboljim kandidatima iz oblasti umetničkog zanatstva, koje se smatra samim vrhom zanatske veštine. Bio sam zapanjen kada sam video kojim su sve materijalima i tehnikama ti mladi ljudi ovladali, kao i njihovom nesumnjivom darovitošću. U svakom slučaju, u toj oblasti još ništa nije propalo.

U. E.: Da, u našim društvima, u kojima problem nezaposlenosti pogađa sve društvene slojeve, ima mladih koji iznova otkrivaju zanatske veštine. To je proverena činjenica u Italiji, a isto besumnje važi za Francusku i druge zapadne zemlje. Kada mi se desi da pazarim kod tih novopečenih zanatlija, i kada spaze moje ime na kreditnoj kartici, često mogu da ustanovim da su čitali neku od mojih knjiga. Pre pedeset godina, iste zanatlije, budući da nisu završili školovanje, najverovatnije ne bi čitali te knjige. Ovi su, pak, nastavili da studiraju, pre nego što su počeli da se bave manuelnim radom.

Neki prijatelj mi je ispričao kako je jednom prilikom morao da sa svojim kolegom filozofom uzme taksi od Prinstonskog univerziteta u Njujorku. Taksista je, prema kazivanju tog prijatelja, podsećao na nekog medveda, čije se crte lica nisu mogle razabrati od duge, raščupane kose. Započeo je razgovor s njima da bi video s kim ima posla. Rekli

su mu da predaju na Princetonu. Ali, taksista je želeo da čuje nešto više o tome. Pomalo iznerviran, prijatelj kolega mu je rekao da se bavi transcendentalnom percepcijom u epohi... kada ga je taksista prekinuo, rekavši: "You mean Husserl, isn't it?"

Radilo se, naravno, o studentu filozofije koji je taksirao da bi mogao da plati studije. Pa ipak, u to vreme, taksista koji je znao za Huserla morao je biti izuzetno retka pojava. Danas možete da naletite na taksistu koji sluša klasičnu muziku i postavlja vam pitanja u vezi vašeg poslednjeg dela iz semiotike. To više ne deluje toliko nadrealistički.

Ž.-K. K.: Sve u svemu, to su neke dobre vesti, zar ne? Čini mi se čak da i ekološke pretnje, koje sigurno nisu izmišljene, mogu da izoštre našu inteligenciju, sprečavajući nas da se uspavamo i utonemo u spokojan san.

U. E.: Mi ovde možemo da navodimo primere progressa u kulturi, koji je očigledan i naročito uočljiv među onim društvenim slojevima koje taj progres ranije nije doticao. Ali, u isti mah, sve je više gluposti. A to nije stoga što su nekadašnji seljaci dobro skrivali koliko su glupi. Ako je neko obrazovan, to ne mora nužno značiti da je i inteligentan. Ni u kom slučaju. Ali, danas bi svi ti ljudi želeli da drugima iznesu šta misle, i pritom, u izvesnim slučajevima, neminovno iznose na videlo vlastitu glupost. Možemo, dakle, reći da se nekadašnja glupost nije iznosila svima na uvid, nije se oglašavala, dok nam danas probija uši sa svih strana.

Osim toga, linija razgraničenja između pameti i gluposti je veoma krhka. Ja sam, na primer, pravi kreten kada treba zameniti neku sijalicu. Ne znam da li u Francuskoj imate one viceve sa varijacijama na temu "Koliko je potrebno... da bi zašrafili jednu sijalicu?" Ne? Kod nas, u Italiji, ima ih poprilično. Nekada su glavni likovi u tim vicevima bili žitelji

Kunea, jednog grada u Pijemontu. "Koliko je Kuneanaca potrebno da bi zašrafili jednu sijalicu?" Odgovor je glasio pet: jedan da drži sijalicu, i četvorica da okreću sto. Ali, isti vic se priča i u Sjedinjenim Državama. "Koliko je ljudi iz Kalifornije potrebno da bi zašrafili jednu sijalicu? – Petnaest: jedan da je zašrafi i četrnaest da s njim dele to iskustvo."

Ž.-K. K.: Pomenuli ste žitelje Kunea. Kuneo je na severu Italije. Imam utisak da se kod svih naroda najgluplji ljudi uvek nalaze na severu.

U. E.: Jasno, jer na severu ima najviše osoba koje boluju od gušavosti, na severu su planine koje su simbol izolovanosti, i najzad, sa severa su se pojavljivale varvarske horde koje su se potom obrušavale na naše gradove. To je sitna pakost ljudi sa juga, siromašnijih i nerazvijenijih u tehničkom pogledu. Kada je Bosi, kao lider jednog rasističkog pokreta, Lige za Sever, po prvi put došao u Rim da bi održao govor, ljudi su po gradu nosili plakate na kojima je pisalo: "Dok ste vi još živeli po drveću, mi smo već bili pederi."

Žitelji juga su žiteljima severa uvek prigovarali zbog nedostatka kulture. Kultura je ponekad poslednje utočište tehnološki frustriranih osoba. U poslednje vreme, umesto žitelja Kunea, u vicevima su se sve češće pojavljivali karabinjeri. Ali naši policajci su imali dovoljno duha, pa su i sami počeli da prave šale na vlastiti račun – što u izvesnoj meri govori o njihovoj inteligenciji.

Posle policajaca, na red je došao fudbaler Frančesko Toti. Usledila je prava poplava viceva na njegov račun. On je na to reagovao tako što je objavio knjigu u kojoj je sakupio sve viceve o sebi, a prihod od prodaje je namenio dobrotvornim organizacijama. Vicevi su sami od sebe presahnuli, a ljudi su potpuno izmenili ranije mišljenje o njemu.

Preveo: Miodrag Marković

Veliko mobilno useljenje. Vi birate koji od telefona će se useliti u Vašu kuću :)

Model	Cena	Specifikacije
SAMSUNG E2121	1 dinar	mts kontrola troškova
SAMSUNG C3530	1 dinar	Mix 750
SAMSUNG C3500	12 x 500 din	Mix 750
SONY ERICSSON HAZEL™	12 x 450 din	MixNet M
SONY ERICSSON SPIRO™	1 dinar	MixNet S

mt:s postpaid ponuda telefona

Predstavljamo Vam kandidate za "Veliko mobilno useljenje". Koji je Vaš favorit? Izaberite telefon uz odgovarajući tarifni profil i možete platiti i na više mesečnih rata, bez kamata. Ugovorna obaveza 24 meseca. Ponuda važi dok ima telefona.

imate prijatelje!

Facebook: /imateprijatelje
Twitter: /mts

mt:s express 064/790
www.mts.telekom.rs
Telekom Srbija

Veži konja gde mi gazda kaže

"Atlantis", priča o profesiji

VREME 1058

Hvala uredniku koji je uz članak postavio fotografiju Radio Beograda – neodoljivo podseća na Vavilonsku kulu iz koje su proterani Atlantidani.

Redovno sam slušao "Atlantis", pratio sam reakcije oko ukidanja, ali me je ovaj članak fascinirao veštinom zamene teza i porukom koja nije upućena nama, slušaocima, već tamo gde treba. Pokušaću da obrazložim.

Fakte trenutne zabrane "Atlantisa", mimo redovne procedure, autor ne može lako da zabašuri. Zato se legitimise kao žrtva u "ona vremena kada je belo bilo crno, a crno belo". On nije "oduševljen" načinom zabrane, ali će "razgovarati u ponedeljak".

Zatim u celom tekstu provlači notu – veži konja gde ti gazda kaže: odgovorni su oni koji potpisuju (a ne autor), procenjuju relevantnost (već) odabranih saradnika i kakav sadržaj da pošalju slušaocu, novinar nema pravo

da zaboravi gde radi...

Sve te floskule tako lepo prikazuju prostor za manipulaciju, da se zaboravlja suština javnog servisa.

Druga linija je profesionalizam, ili da se čuje i druga strana ("analize nema!"). Mora da sam sanjao, ali sam upravo u "Atlantisu" slušao civilizovano sučeljavanje i dijalog Muslimana i Srba o slučaju Srebrenice, koji autor navodi kao primer jednostranosti. Ali imam i drugih sličnih iskustava iz te emisije.

Autor ceo događaj definiše kao pravljenje slučaja: krene slučaj, piše se svašta, priča dobija širi kontekst, usledili su tekstovi, javljaju se Dmitrović i Vučelić, Koštunica dobio 36 minuta na radiju, a brani "Atlantis", mic po mic priča dobija drugi smisao. Svakako, ako se zabrana ne može argumentima braniti, neko fabrikuje "slučaj".

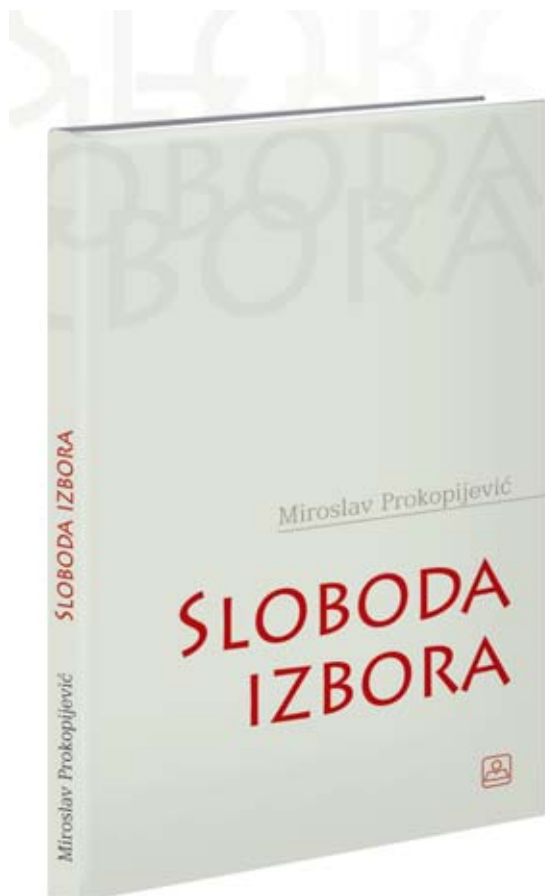
Autor bira časopis "Vreme" u kome se nije o zabrani "Atlantisa" pisalo, baš kao Malavrazić "Politiku", da ne bi direktno polemisao

argumentima u medijima i sa autorima i slušaocima koje nipodaštava ("marginalci"). Posebno je nespretno spojio pisanje veb-novina "Balkan Magazin" i interesovanje lista "Svedok".

Ovde bih autoru ukazao da su sva domaća udruženja novinara, kao i Međunarodna asocijacija novinara, nedavno pisali predsedniku Republike o neslobodi medija. Zato je prostor za manipulaciju u sferi informisanja tako veliki.

To mi marginalci i te kako osećamo i iskreno mislimo da se time ukida i poslednji ventil. Pri tom smo, po Raduloviću, "hitlerovsko kvilinski" nastrojani.

A tek kad govori o slučaju "Račak". E, tu je autor u pravu. Priznajem, žrtva je marginalca koji je slušajući "Atlantis" došao na ideju da se štampa knjiga "Politika genocida", autora E.S. Hermana i D. Petersona sa predgovorom Noama Čomskog. Tu je objašnjeno da je "Račak" mitski genocid. Postavljena je i zamka sa

Zašto je pojedinцу tržište prijatelj, a država protivnik?
Zašto se menjaју цене?
Zašto dolazi do nestašica?
Da ли цене зависе од трошкова или понуде и тражње?
Da ли потрошачи имају користи од субвенција?
Koliko неком граду треба таксија?
Zašto су краве преживеле, а бизниси су скоро истребљени?
У чему је друштвена одговорност капитала?
Zašto су шпекуланти корисни?
Zašto је погрешно забрањивати инсајдерско трговање?

О тим и другим питањима читајте у новој књизи
Мирослава Прокопијевића СЛОБОДА ИЗБОРА
у издању Завода за уџбенике.

„Као што је Фридменова књига *Free to choose* допринела економском образовању широких слојева у Америци, верујем да ће књига Мирослава Прокопијевића имати сличан резултат у Србији. Разлог је једноставан. Прокопијевић анализира најважније економске принципе на тако једноставан начин да их и експерти могу разумети.“

Светозар Пејовић
Profesor emeritus, Texas A & M University, SAD

e-mail: prodaja@zavod.co.rs www.zavod.co.rs

ЗАВОД ЗА УЉБЕНИКЕ
Књига знања

БЕОГРАД
Обилнћев венап 5
тел. 011/2638-405

Косовска 45
тел. 011/3227-088

Краља Милана 19
тел. 011/3235-409

Вукасовићева 50
тел. 011/3594-835

НОВИ САД
Сремска 7
тел. 021/662-4433
Матице српске 1
тел. 021/417-625

НИШ
Трг краља Александра 3
тел. 018/511-428

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Ваде Петковића 1
тел. 028/425-111

posvetom srpskog izdanja izdajnicima Srbije i obelodanjeno da se do ideje za izdavanje knjige došlo slušanjem "Atlantisa".

A onda je sve počelo. Prvo je reagovao poslanik koji je predlagao da se u Rezoluciju o Srebrenici ubaci reč – genocid. Pitao je da li se posveta odnosi na njega. Drugi je reagovao gl. urednik "Politike", zaustavivši beogradsko izdanje dok se prikaz knjige ne izbaci iz novina. Treći je bio prof. Mićunović, a uloga rukovodstva radija je da nekako "opere" i sebe i svoje gazde.

Nisu oni za dijalog. Oni hoće da se vidi da su reagovali, makar u medijima gde polemike nije ni bilo.

Ubeđen sam da je medijski mrak gušći nego u doba Miloševića. Rečnikom autora – crno je mnogo belje, a belo je mnogo crnje. Zato je za nas, slušaoce "Atlantisa", on toliko važan, ma kako nas ponižavali, "kontrolisajući sadržaj koji nam se šalje".

Slobodan Srećković, elektronskom poštom

Skinut oreol nacionalne ikone

Home, sweet home

VREME 1058

Vest o nagodbi tužilaštva sa Svetlanom Ražnatović Cecom uzbukala je javnost i ponovo dovela u medijsku žižu proces koji traje od 2003. godine, a kom se, kako stvari stoje, nazire epilog. Po mnogima, kazna koja stoji u nagodbi je premala i šalje poruku da se, na kraju, zločin ipak isplati, jer ako ukradete četiri miliona

maraka i 3,5 miliona dolara, vratite 1,5 miliona evra i provedete godinu dana u udobnom kućnom pritvoru, pitanje pravičnosti se zaista nameće. Štaviše, tužilaštvo je u trenutku podizanja optužnice tvrdilo da je višegodišnja istraga dovela do prikupljanja dovoljnog broja dokaza, što je javnosti i građanima ulilo dodatnu sigurnost da Ražnatovićeva neće proći nekažnjeno. I nije. Samo, da li je kazna primere na zločinu?

Naravno da će građani, koji su zbog rastućeg siromaštva vrlo osetljivi na saznanje da se neka prebogata pevačica, pa makar to bila i Ceca, izvukla vrativši samo deo ukradenog i uz to izbegavši zatvor, reći da nije, ali postoje činjenice koje treba objektivno sagledati pre donošenja ovakvog suda, koji je u velikoj meri inspirisan vanpravnim motivima. Svetlana Ražnatović se tereti za zloupotrebu službenog položaja, kojom je smanjivala iznose transfera igrača FK Obilić u knjigama pomenutog kluba, izbegavajući plaćanje poreza, što su mnogi radili, a rade i danas. Za delo utaje poreza, koje je do uvođenja Srbije u poreski sistem počinio veliki broj građana, novčana kazna se može izvesti prostim obračunavanjem poreza na prihod koji je FK Obilić trebalo da plati, naravno, plus kazna za pokušaj utaje. Što se tiče dela kazne koji se odnosi na kućni zatvor, ni tu zakon nije prekršen, niti je, po meni, povredeno načelo pravičnosti, i iako je kazna blizu minimalne, Ražnatovićeva nije izuzetak u

odnosu na generalni trend određivanja kazni u sudskim postupcima.

Na kraju krajeva, slažem se sa tužiocem da je najvažnije da je pevačica priznala krivicu i etiketirala sebe kao najobičnijeg kriminalca, što sud treba da potvrdi 9. maja. Njeno laganje o nevinosti, pa priznanje krivice, overeno pravosnažnom sudskom presudom, skinuće joj oreol srpske nacionalne ikone i unapred diskreditovati svaku priču o moralu i poštenju ove pevačice, što je i bila suština procesa.

Marko Tošović, elektronskom poštom

Ustav i nagodba

Zabrana i odbrana

VREME 1057

Kao i vi, poštovani gospodine Pančiću, i ja sam pisao i to direktno idejnom tvorcu takve naka-radne Odluke, ali slaba vajda.

Ne znam da li se sećate, ali je krajem devedesetih godina bio na snazi propis po kome niste mogli registrovati automobil ako niste platili porez.

Ukazivao sam na neustavnost, ali je Ustavni sud takav propis proglasio neustavnim tek, čini mi se, 2003.

Slično je i sa radnim vremenom.

Ko može zabraniti preduzetniku da radi i sva 24 sata, ako pri tome ne krši javni red i mir, ne proizvodi buku, a uz to još i plaća porez?

Ili možda može da se "nagodi" pa i da ne plaća.

Milan Miletić

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurir]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997-2010	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do kraja 2010. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

KNJIGE I DVD-ovi

Srbija	Svet
FILIP ŠVARM: knjiga i DVD Jedinica	790 din 34 USD
samo knjiga Jedinica	670 din 23 USD
DRAGAN TODOROVIĆ: Trupni portret	600 din 19 USD

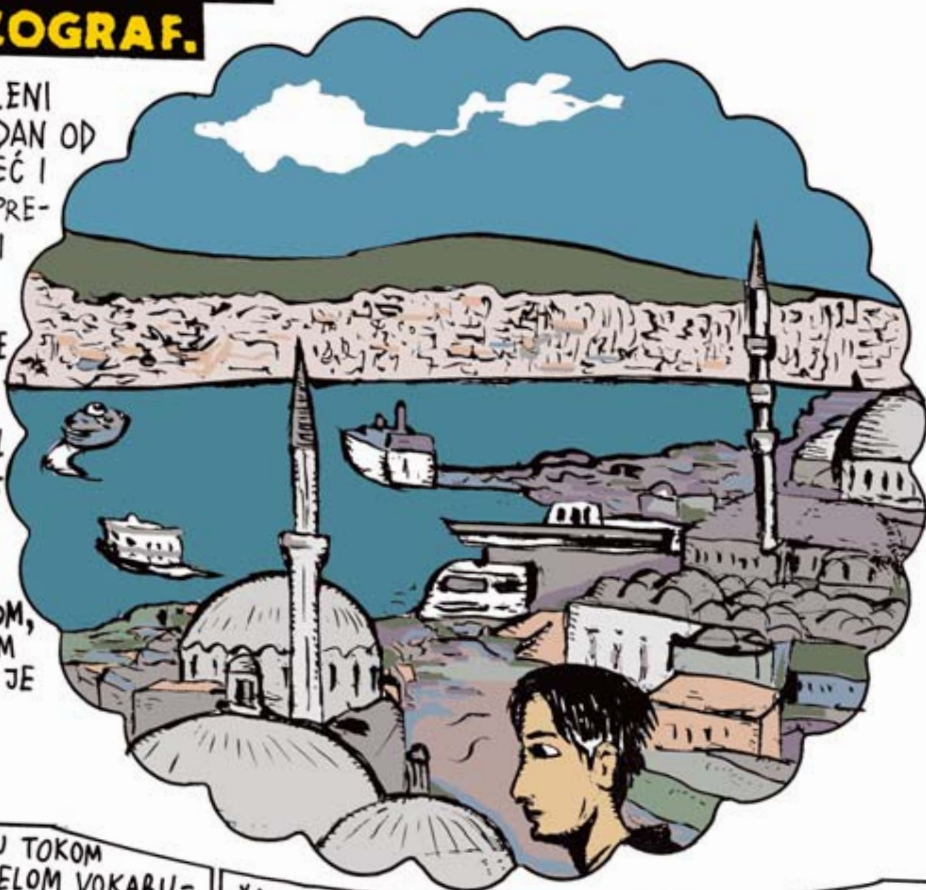
U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

► dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom > telefonom, radnim danom od 10 do 16h: 011/3234-774 > e-mailom na prodaja@vreme.com

ISTANBUL

ALEKSANDAR ZOGRAF.

ISTANBUL JE MESTO KOJE PLENI VAŠU PAŽNJU, NE SAMO KAO JEDAN OD NAJVEĆIH GRADOVA NA SVETU, VEĆ I ZAHVALJUJUĆI OPŠTEM ŠARENILU, PREPLITANJU STAROG I NOVOG, ISTOKA I ZAPADA... VEĆINA PUTNIKA IZ SRBIJE SE ODATLE VRATI ODUŠEV-LJENO, UPRKOS NASLEĐU VIŠEVEKOVNE OTOMANSKE DOMINACIJE, KOJA IONAKO VEĆ ODAVNO PRIPADA NEKOM DRUGOM VREMENU. ISTANBUL JE DANAS SAMO EGZOTIČNA DESTINA-CIJA. U GLAVI MI JE BILA PESMA O TOM GRADU, BEOGRADSKJE GRUPE U ŠKRIPCU, SA VESELO-BESMISLENIM STIHOVIMA: "GOLE ŽENE IDU GRADOM, IDU KRADOM U ISTANBUL"—IGROM SLUČAJA SAM BIO U STUDIJU DOK JE GRUPA TO SNIMALA, DAVNE 1982. GODINE...

MNOGE REČI TURSKOG JEZIKA SU TOKOM OTOMANSKOG PERIODA POSTALE DELOM VOKABU-LARA BALKANSKIH NARODA, IAKO JE ZNAČENJE PONEKAD MOGLA DA BUDE IZMENJENO. TAKO SE OKRUGLO PECIVO KOJE U SRBIJI NOSI NAZIV ĐEVREK U TURSKOJ PRODAJE POD IMENOM SIMIT (POJAS ZA SPASAVANJE), DOK REČ GEVREK OZNAČAVA DA JE NEŠTO SVEŽE PEČENO.

ČAK I KADA JE U PITANJU SAVREMENA, POPULARNA KULTURA, IMAMO NEKIH DODARNIH TAČAKA; PRIMETIO SAM DA JE STRIP PRODUKCIJA BONELLI (ITALIJANSKOG POREKLA) I OVDE PRISUTNA. U STVARI, NEKAKO MI SE ČINILO DA ZAŠTITNI ZNAK KOMPA NIJE TURKISH AIRLINES, SA PTICOM OKRUŽENOM CRVENOM BOJOM, NAČIK NA CRTEŽ NA MAJCI STRIP JUNAKA ZAĞORA...

ISTINA JE DA JE STRIP BIO TOLIKO POPULARAN, DA SU JOŠ POČETKOM SEDAMDESETIH USNIMLJENA DVA FILMA O ZAGORU, KOMPLETNO U TURSKOJ PRODUKCIJI...

MEĐUTIM, AKO TRAGAMO ZA PRIMERIMA ISTINSKE TURSKE POPULARNE KULTURE, NE TREBA ZABORAVITI VIŠEVEKOVNU TRADICIJU POZORIŠTA SENKI-MARIONETE NAZVANE KARADOZ (KARAGÖZ) I HADŽIVAT (HACIVAT) SU NEZABORAVNI KOMIČNI DUO, PRVI JE ČOVEK IZ NARODA, A DRUGI PREDSTAVNIK UČENE KLASJE. U NJIHOVOM NADMUDRIVANJU I KARAMBOLIMA, KARADOZ JE UVEK PRIKAZAN KAO NEKAKO SIMPATIČNIJI, NALIK NA VEĆINU SIROMAŠNE PUBLIKE KOJA JE TO POSMATRALA. ČITAV KONCEPT ME JE PODSETIO NA SERIJU FILMSKIH KOMEDIJA "ŽIKINA DINASTIJA", SNIMLJENIH U BEOGRADU IZMEĐU SEDAMDESETIH I DEVEDESETIH GODINA. POPULARNOST OVIH FILMOVE SE U DOBROJ MERI OSLANJA NA NEOTESANOM OBEŠENJAŠTVU LIKA KOJI JE BIO PROTIVTEŽA DRUGOM KOJI JE DOLAZIO IZ BEOGRADSKJE GRAĐANSKE PORODICE...

DANAS ISTANBUL VEĆIM DELOM IZGLEDA KAO ZAPADNOEVROPSKA, A NE ORIJENTALNA PRESTONICA. KAKO IZGLEDAJU OVOVREMENI JUNACI U ZEMLJI KOJA TEŽI DA SE PRIKLJUČI ZAPADNJAČKOM NAČINU ŽIVOTA I MIŠLJENJA? NEDAVNO SE POJAVIO STRIP ZOMBISTAN, ČIJI JE AUTOR CEM OZUDURU. U STRIPU, ISTANBUL BIVA OPSEDNUT NAJEZDOM ZOMBIJA, A U TOJ SITUACIJI JUNACI SU MLADI LJUDI ČIJA SU INTERESOVANJA MISTERIJE, POPULARNA KULTURA I URBANE LEGENDE... TU SU I LIKOVI POPUT MAFIJAŠA SA CRNOG MORA, KURD KOJI JE TEK PRISTIGAO U ISTANBUL I KOJI JE POD ZAVETOM KRVNE OSVETE, I TOME SLIČNO...

Životinjsko carstvo

Kada je pre nekoliko godina u nekom zabitom kutku Libije ptica sa velikom čubom na glavi počela da dugim, tankim kljunom čeprka po kamiljoj balezi, vadeći iz nje insekte, ćerka me upitala: “Kako se ova životinja zove?” “Pupavac”, izleteo je iz mene odgovor. Pupavca nikada ranije nisam video uživo, ali mi je njegova slika izronila iz sećanja. Znao sam ga iz albuma “Životinjsko carstvo”, prvog koji sam pokušavao da popunim, ranih sedamdesetih godina prošlog veka. Setio sam se čak i teksta uz sliku: “Evropska selica lepog perja, koje joj na glavi raste u obliku lepeze, zimuje u Severnoj Africi...”

“Životinjsko carstvo” su tada samo deca imućnijih, kojih u kraju nije bilo baš mnogo, dobijala više od nekoliko puta mesečno. Svi smo pažljivo otvarali omot i prvo jeli čokoladu. Pre “Galeba”, “Bate”, “Seke”, prvo sećanje na čokoladu je mala, tanka tabla sa utisnutim znakom “Kraš”, koja se topi u ustima. Onda se gledalo koja je životinja na slici, menjali se *duplikati*. Životinje su bile nacrtane, pamtim helodermu, otrovnog guštera iz Meksika, mandrila crvene zadnjice, flaminga pod punim mesecom, vampira iz šuma srednje Amerike koji “napada ptice i sisare, pa i čoveka na spavanju i pi je im krv”.

Trajalo je, čini mi se, godinama, ali niko iz društva nije uspeo da album popuni do kraja. Meni su nedostajale još 22 sličice kada se pojavio novi album, u kome su umesto nacrtanih slika bile fotografije životinja, i kada je postalo jasno da neće biti ništa od brda obećanih slatkiša onima koji skupe svih 250 sličica. Još je teže bilo onima koji su poznavali pobednike, Jelena G. kaže da i danas ne može da oprosti polusestri koja je dobila džak slatkiša veći od nje same i ogromnog plišanog majmuna.

Prošle godine je kao poklon deci u kući osvanuo novi album “Životinjskog carstva” i nekoliko čokoladica sa sličicama. U početku nisam bio svestan da se to tiče više mene nego njih, i da je nepopunjeni album izronio u sećanju

iz neobjašnjivog razloga. Prvih nekoliko dana sam svakodnevno kupovao deci po nekoliko čokoladica. Bile su iznenađene, navikle na pridike o umerenosti kao vrlini. Zajednički smo otvarali omote, uz radovanje kada bi se pojavila nova životinja. Jedini problem je predstavljala mlađa ćerka, koja sa tri godine još nije shvatala zašto sve sličice moraju da se lepe u album, pa smo, čim bi pažnja popustila, dragocene primerke nalazili zalepljene po krevetima, vratima, stolovima...

Onda sam uvideo da se, kod mene, stvar otima kontroli. Otkrio sam da u megamarketima postoje pakovanja “4+1”, i izračunao da je “životinjsko” tamo jeftinije nego u običnim prodavnicama. Shvatio sam i da, kada u neku radnju stigne nova isporuka, većina čokoladica ima samo po nekoliko različitih sličica, pa sam menjao taktiku, pazareći po udaljenim krajevima grada, otvarajući omote još u autu. Bio sam svestan opsesije, ali težio sam se da i psiholozi kažu kako svaku priču treba iživeti do kraja, a i osećaj da mogu da kupujem mnogo više nego nekada je bio opojan.

Okolina je primetila da se nešto dešava, pa mi je pomagala da posao privedem kraju. Rekordan dan je bio kada sam za rođendan od prijatelja dobio u paketu 20 čokoladica, od supruge po povratku sa službenog puta u Hrvatskoj trideset, a kada je ćerka tog istog dana, reda radi, pomenula da je stigla nova isporuka u našu prodavnicu, bez reči sam je poslao po još pet. U međuvremenu, u kući se već nakupilo toliko čokolade da je svima bilo muka i da je pogleda, a kamoli jede.

Da sam prešao granicu, shvatio sam kada sam sebe uhvatio da pred rafom sa slatkišima u prodavnici čekam da se razide gužva. Hvatala me depresija, nisam nalazio nikakvo zadovoljstvo u kupovini, već danima nisam pazario nijednu sličicu koja mi nedostaje, duplikati su se gomilali. Postalo je jasno da više nema smisla kupovati, već da se nedostajući primerci mogu dobiti samo menjanjem sa kolegama kolekcionarima. Pomogla je sestra, koja se takođe uključila u akciju, kada je pronašla sajt za razmenu. Pisma sa sličicama su počela da stižu iz svih krajeva Srbije i okolnih južnoslovenskih zemalja, i odbrojavaње je krenulo. Još deset, pet, tri... Kada je stigla i poslednja, nije bilo euforije, samo mirna porodična proslava na kojoj smo starija ćerka i ja, ovekovečeni kamerom, zajedno zatvorili album.

Nagradni paket bio je veliki za ovdašnje prilike, ali ni blizu onom džinovskom džaku iz sećanja Jelene G., a ni igračke se više ne daruju. Em je kriza, em se albumi lakše popunjava nego onda. Deca su se ipak radovala, jer sam se paketa odrekao u njihovu korist. Nije da mislim kako je pupavac isto što i pupoljak građanina Kejna, niti da je “životinjsko” ravno Prustovim madlenama, ali sjajan je osećaj kada se završi posao započet još pre četrdeset i kusur godina.

Momir Turudić

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec